

Pismo Związku Polaków w Rumunii

POLONUS

9 (329) 2024

Revista Uniunii Polonezilor din România

We wrześniu 1999 r., w 60. rocznicę wybuchu II wojny światowej i uchodźstwa polskiego do Rumunii, Związek Polaków w Rumunii zorganizował cykl imprez, na który złożyły się sesja popularno-naukowa pt. „Druga wojna światowa na tle stosunków polsko-rumuńskich”, wystawa fotograficzna oraz koncert Zespołu Pieśni i Tańca AGH „Krakus” z Krakowa. W sesji uczestniczyło wtedy kilku zalewki historyków z Polski i Rumunii.

W roku następnym to spotkanie przerodziło się w przedsięwzięcie cykliczne, noszące odtąd nazwę Dni Polskich. Ich celem stało się promowanie polskiej historii, kultury i obrazu Polski współczesnej wśród rumuńskich sąsiadów oraz działania na rzecz wzajemnego polsko-rumuńskiego poznania. Przy ich okazji Związek Polaków w Rumunii prezentuje także obraz i dorobek rumuńskiej Polonii. Od czwartej edycji Dniom Polskim towarzyszy hasło „Bliżej siebie”, mające podkreślić ten szczególnie ważny aspekt. Przez kolejne 25 lat zatem Dni Polskie łączyły sympozjum na temat szeroko pojętych relacji polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków oraz różnorodne imprezy kulturalne: wystawy, koncerty, projekcje filmów. Wielokrotnie goście Dni Polskich świętowali z rumuńską Polonią ważne dla niej wydarzenia rocznicowe, odwiedzali też zamieszkałe przez Polaków bukowińskie miejscowości. W 2006 r. po raz pierwszy odbyły się polonijne dożynki w Nowym Sołóncu, organizowane najpierw zupełnie oddzielnie, ale z czasem zaczęły towarzyszyć Dniom Polskim i stały się okazją do poznania wszystkich środowisk polonijnych z Rumunii, a także ich rumuńskich sąsiadów i innych mniejszości. Podczas dożynek prezentują się także zaprzyjaźnione polskie miasta, gminy czy regiony. Występują miejscowe zespoły i artyści oraz zaproszeni z Polski.

Tegorocznym Dniom Polskim, które odbyły się w dniach 21-24 sierpnia, towarzyszyła idea polsko-rumuńskiej solidarności. W tym roku bowiem po raz pierwszy obchodzono w obu krajach Dzień Solidarności Polsko-Rumuńskiej ustanowiony na dzień 3 marca. We wrześniu przypada także 85. rocznica wybuchu II wojny światowej i polskiego uchodźstwa do Rumunii – będącego w relacjach polsko-rumuńskich przykładem najwyższej próby solidarności między narodami.

În septembrie 1999, la 60 de ani de la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial și de la refugiul polonez în România, Uniunea Polonezilor din România a organizat un ciclu de manifestări cu o sesiune popular-științifică intitulată „Al Doilea Război Mondial pe fundalul relațiilor polono-române”, o expoziție de fotografii și spectacolul Ansamblului de Căntece și Dansuri „Krakus” al Academiei de Mine-rit și Siderurgie din Cracovia. La sesiune au participat atunci doar câțiva istorici din Polonia și România.

Anul următor, această întâlnire s-a transformat în manifestarea numită de atunci Zilele Culturii Polone. Scopul lor a devenit promovarea istoriei polone, a culturii și imaginii Poloniei contemporane în rândul vecinilor români, precum și acțiuni care să vină în sprijinul cunoașterii reciproce polono-române. Cu acest prilej, Uniunea Polonezilor din România a prezentat și imaginea și realizările comunității polone din România. De la cea de-a patra ediție, Zilele Culturii Polone stau sub deviza „Mai aproape unii de alții” care subliniază acest aspect deosebit de important. Prin urmare, în următorii 25 de ani, Zilele Culturii Polone au îmbinat un simpozion despre relațiile polono-române de-a lungul secolelor percepute în sens larg și diverse evenimente culturale: expoziții, concerte, proiecții de filme. De multe ori, invitații Zilelor Culturii Polone au participat la sărbători și aniversări importante pentru polonezii din România și au vizitat satele bucovinene locuite de polonezi.

În anul 2006 a avut loc pentru prima dată Sărbătoarea Roadelor de la Solonețu Nou, organizată în primii ani separat, însă cu timpul a început să însoțească Zilele Culturii Polone și a devenit o bună oportunitate de a cunoaște toate comunitățile poloneze din România, precum și vecinii lor români și alte minorități. În timpul Sărbătorii Roadelor se prezintă și orașe, comune sau regiuni prietene din Polonia. Evoluază formații și artiști locali, ale comunității polone, precum și cei invitați din Polonia.

Anul acesta, Zilele Culturii Polone, care s-au desfășurat în perioada 21-24 august, au fost însoțite de ideea solidarității polono-române. Tot anul acesta, în ambele țări s-a sărbătorit Ziua Solidarității Româno-Polone stabilită pe data de 3 martie. De asemenea, în septembrie s-au împlinit 85 de ani de la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial și a refugiului polonez în România – care, în relațiile polono-române, este un exemplu de cea mai înaltă încercare de solidaritate între națiuni.

Uczestników Dni Polskich, przedstawiciele polskich środowisk z całej Rumunii oraz gości przywitał w Domu Polskim w Moarze prezes Związku Polaków w Rumunii i reprezentujący w Parlamencie Rumunii polską mniejszość poseł Gerwazy Longher. Głos zabrali także konsul RP w Bukareszcie Artur Tarasewicz, wicemarszałek województwa Suczawa Nicolai Barbă oraz wójt gminy Moara Eduard Dziminschi. Zaraz potem organizatorzy zaprosili na koncert. W repertuarze polskich i rumuńskich kompozytorów i wirtuozów – Ignacego Jana Paderewskiego i George Enescu oraz Henryka Wieniawskiego i Cipriana Porumbescu – wystąpił duet fortepianowy Corina Răducanu i Eugen Dumitrescu oraz skrzypek Andrei Mihail Radu.

Participanții la Zilele Culturii Polone, reprezentanții comunităților poloneze din toată România, dar și oaspeții au fost întâmpinați de Casa Polonă din Moara de președintele Uniunii Polonezilor din România și reprezentantul minorității polone în Parlamentul României, deputatul Ghervazen Longher. Au luat cuvântul consulul RP la București Artur Tarasewicz, vicepreședintele Consiliului Județean Suceava Nicolai Barbă și primarul comunei Moara Eduard Dziminschi. Imediat după aceea organizatorii au invitat pe cei prezenți la un concert. Repertoriul compozitorilor și virtuozilor polonezi și români – Ignacy Jan Paderewskiego și George Enescu, Henryk Wieniawski și Ciprian Porumbescu – a fost interpretat de duo-ul de pianisti Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu și violonistul Andrei Mihail Radu.

Goszczący na Dniach Polskich samorządowcy z województwa Podkarpackiego, podczas spotkań z bukowińską Polonią pokazali w Nowym Sokołcu i Pojanie Mikuli film Dariusza Walusiaka „Ulmowie. Błogosławiona rodzina”, opowiadający historię rodziny Józefa i Wiktorii Ulmów oraz ich siedmiorga dzieci, pochodzących z miejscowości Markowa na Podkarpaciu, ukrywających we własnym domu rodziny żydowskie podczas Holokaustu i zamordowanych przez Niemców z tego powodu. Błogosławiona Rodzina Ulmów została w grudniu 2023 r. ogłoszona Patronami Województwa Podkarpackiego.

Stałym elementem Dni Polskich, od którego właściwie wszystko się zaczęło, jest międzynarodowe sympozjum naukowe, w tym roku zatytułowane „Droga do solidarności. Relacje polsko-rumuńskie na przestrzeni wieków”, w ramach którego przez dwa dni z rzędu – 22 i 23 sierpnia – obradowali historycy, językoznawcy, literaturoznawcy, etnografowie z Polski i Rumunii. Od 25 lat jest ono okazją do spotkania środowisk naukowych z Polski i Rumunii, które łączą wspólne zainteresowania i pasje, i wszystkich tych, którym bliska jest idea polsko-rumuńskiego zbliżenia. Dlatego też od lat do udziału w Dniach Polskich i sympozjum organizatorzy zapraszają na przykład członków Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie. W trzech panelach – W kręgu historii, W kręgu kultury i literatury oraz W kręgu problematyki bukowińskiej – zaprezentowano w tym roku 42 referenty. Obrady zakończyło podsumowanie oraz prezentacja najnowszych publikacji związanych z Polską i Rumunią, wydanych w obu krajach. Tak się szczęśliwie złożyło, że niektóre z nich mogli omówić sami autorzy albo ich tłumacze.

Oaspeți la Zilele Culturii Polone, oficialii administrației locale din voievodatul Podkarpackie, în timpul întâlnirilor cu comunitatea poloneză din Bucovina, au prezentat la Solonețu Nou și Poiana Micului un film regizat de Dariusz Walusiak „Ulma. Familie Fericită” – un film care spune povestea familiei Józef și Wiktoria Ulma și a celor șapte copii ai lor, originari din satul Markowa din regiunea Podkarpacie, care au ascuns familii evreiești în propria lor casă în timpul Holocaustului și au fost uciși de nemți din acest motiv. În decembrie 2023, Fericita Familie Ulma a fost declarată patroană a Voievodului Podkarpackie.

Un element indispensabil Zilelor Culturii Polone, de la care a început totul, este simpozionul științific internațional, care anul acesta a fost intitulat „Calea spre solidaritate. Relații polone-române de a lungul timpului”, în timpul căruia, două zile la rând – pe 22 și 23 august – au dezbătut istorici, lingviști, cercetători lingviști, etnografi din Polonia și România. De 25 de ani, acest eveniment este o ocazie bună de întâlnire pentru comunitățile științifice din Polonia și România, care împărtășesc interese și pasiuni comune, precum și pe toți cei care țin la ideea apropierei polono-române. Tocmai din acest motiv, de mulți ani, organizatorii invită să participe la Zilele Culturii Polone și la simpozion Societatea Polono-Română din Cracovia. În trei secțiuni – În lumea istoriei, În lumea culturii și literaturii, precum și În lumea problematicei bucovinene – au fost prezentate anul aceasta 42 de referate. Lucrările simpozionului s-au încheiat cu concluziile și prezentarea celor mai noi publicații legate de Polonia și România, apărute în ultimul an în ambele state. Lucrurile s-au așezat atât de frumos încât unele din publicații au putut fi prezentate de înșiși autorii lor sau de traducători.

Prof. Constantin Geambașu – wybitny tłumacz polskiej literatury na język rumuński – polecił kilka ważnych tłumaczeń na język rumuński: eseje prof. Aleksandra Fiuta „Întâlniri cu Celălalt” (z tomu „Spotkania z Innym”) w tłumaczeniu grupy autorów pod redakcją Constantina Geambașu, francuską biografie Herberta Brigitte Gautier „Poezie contra haos: o biografie a lui Zbigniew Herbert” w tłumaczeniu na rumuński Vasile Moga, zbiorek wierszy Kazimierzy Iłakowiczówny „Zboruri de Icar. În șoaptă” w tłumaczeniu Constantina Geambașu i Passionarii Stoicescu, „Wiersze amerykańskie” („Versuri americane”) Julii Hartwig w tłumaczeniu Constantina Geambașu i Vasile Moga, zbiór drobnych tekstów „Pieśń przydrożny” („Câinele de lângă drum”) Czesława Miłosza w tłumaczeniu Constantina Geambașu, książkę historyka Andrzeja Nowaka „Polska i Rosja. Sąsiedztwo wolności i despotyzmu X-XXI w.” („Polonia și Rusia. Între libertate și despotism. Secolele al X-lea-al XXI-lea”) w tłumaczeniu Constantina Geambașu, Vasile Moga i Mariany Ilie oraz „Demokrację peryferii” („Democrația periferiei”) socjologa Zdzisława Krasnodębskiego w tłumaczeniu Vasile Moga. Zaprezentował także dwie ciekawe pozycje przełożone w ostatnim czasie przez Ioanę Diaconu Mureșan – „Papusza” Angeliki Kuźniak i „Solidarność znaczy więź”, pod rumuńskim tytułem „Solidaritatea – taraba comunistă și puțină filozofie” filozofa polityki Zbigniewa Stawrowskiego.

Prof. Constantin Geambașu – traducător renumit al literaturii polone în limba română – a prezentat câteva traduceri importante în limba română: eseurile lui Aleksander Fiut, volum intitulat în limba română „Întâlniri cu Celălalt” în traducerea unui grup de autori sub redacția lui Constantin Geambașu, biografia lui Herbert al autoarei franceze Brigitte Gautier „Poezie contra haos: o biografie a lui Zbigniew Herbert” în traducerea în limba română a lui Vasile Moga, culegerea de poezii ale Kazimierei Iłakowiczówna „Zboruri de Icar. În șoaptă” în traducerea lui Constantin Geambașu și Passionaria Stoicescu, volumul „Versuri americane” al Juliei Hartwig în traducerea lui Constantin Geambașu și Vasile Moga, o culegere de forme scurte „Câinele de lângă drum” de Czesław Miłosz în traducerea lui Constantin Geambașu, cartea istoricului Andzej Nowak „Polonia și Rusia. Între libertate și despotism. Secolele al X-lea-al XXI-lea” în traducerea lui Constantin Geambașu, Vasile Moga și Mariana Ilie, și volumul „Democrația periferiei” a sociologului Zdzisław Krasnodębski în traducerea lui Vasile Moga. A prezentat și două publicații interesante traduse în ultimul timp de Ioana Diaconu Mureșan – „Papusza” a Angelikăi Kuźniak și „Solidarność znaczy więź”, cu titlul în limba română „Solidaritatea – taraba comunistă și puțină filozofie” a filozofului politicii Zbigniew Stawrowski.

Dr Daniel Filip-Afloarei z Instytutu Badań Zbrodni Komunistycznych i Pamięci Rumuńskiej Emigracji w Bukareszcie zaprezentował swoją książkę, ważną dla badań najnowszych relacji polsko-rumuńskich „Un deceniu zbuciumat. România și criza regimului comunist din Polonia în anii ‘80” (Burzliwa dekada. Rumunia i kryzys reżimu komunistycznego w Polsce w latach 80.). Prof. Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego Jarosław Durka omówił kolejną część kroniki Jana Bujaka, wydaną w tym roku przez Związek Polaków w Rumunii „Kronikę bukowińskich Polaków 1901-1905”. Prof. Uniwersytetu Śląskiego Krzysztof Nowak zaprezentował natomiast zbiór materiałów ubiegłorocznego sympozjum

Dr. Daniel Filip-Afloarei de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc din București și-a prezentat propria carte, importantă pentru cercetările mai noi a relațiilor polono-române „Un deceniu zbuciumat. România și criza regimului comunist din Polonia în anii ‘80”. Profesorul Universității „Președinte Stanisław Wojciechowski” din Kalisz, Jarosław Durka a prezentat următoarea parte a cronicii lui Jan Bujak, editată anul acesta de Uniunea Polonezilor din România „Kronika bukowińskich Polaków 1901-1905” (Cronica polonezilor bucovineni 1901-1905). În schimb, profesorul Universității Sileziene, Krzysztof Nowak a prezentat culegerea de materiale de la simpozionul de anul trecut „Przeszłość i dzień dzisiejszy relacji

„Przeszłość i dzień dzisiejszy relacji polsko-rumuńskich. Trecutul și prezentul relațiilor polono-române”. To już 24 tom będący pokłosiem corocznych sympozjów.

Związek Polaków w Rumunii wydał w tym roku album, bogato ilustrowany zdjęciami, dokumentujący ponad 30-letnią działalność zespołu górali czadeckich „Mała Pojana” z Pojany Mikuli. Zaprezentował go, a także zapowiedział kolejny, poświęcony zespołowi górali czadeckich „Sołonzanka” z Nowego Sołoncea, koordynator obu wydań Zbigniew Kowalski – dyrektor Międzynarodowego Festiwalu Folklorystycznego „Bukowińskie Spotkania”.

O tym, jak ważnym aspektem poznawania kraju jest turystyka mówił Stanisław Figiel – podróżnik i przewodnik znający Rumunię i promujący ją od dziesięcioleci, przy okazji prezentacji swoich publikacji z ostatnich lat: przewodników, atlasów, map, reportaży.

Swoje ostatnie książki, między innymi zbiór esejów „Promotorii ai relațiilor româno-polone în perioada modernă. Promotorii ai relațiilor rumuńsko-polskich w nowoczesnym okresie” zaprezentował także dr Nicolae Mareș.

polsko-rumuńskich. Trecutul și prezentul relațiilor polono-române”. Acesta este cel de-al 24-lea volum rezultat în urma simpozioanelor anuale.

Anul acesta, Uniunea Polonezilor din România a editat un album, bogat în fotografii, care documentează activitatea de peste 30 de ani a ansamblului muntenilor polonezi din Czadca „Mała Pojana” din Poiana Micului. Acesta a fost prezentat de Zbigniew Kowalski, directorul Festivalului Internațional de Folclor „Întâlniri Bucovinene” care a anunțat și apariția următorului album dedicat ansamblului muntenilor polonezi din Czadca „Sołonzanka” din Solonețu Nou, el însuși fiind coordonatorul ambelor publicații.

Despre importanța turismului în cunoașterea unei țări a vorbit Stanisław Figiel – călător și ghid care cunoaște și promovează România de zeci de ani, cu ocazia prezentării publicațiilor sale din ultimii ani: ghiduri, atlase, hărți, reportaje.

Dr. Nicolae Mareș și-a prezentat ultimele cărți, printre care culegerea de eseuri „Promotorii ai relațiilor româno-polone în perioada modernă. Promotorii ai relațiilor rumuńsko-polskich w nowoczesnym okresie”.

W części oficjalnej, kończącej sympozjum, prowadzonej przez prezesa Związku Polaków w Rumunii Gerwazego Longhera głos zabrali także obecni goście: przewodniczący senackiej Komisji Spraw

În încheierea oficială a simpozionului, condusă de președintele Uniunii Polonezilor din România, Ghervazen Longher, au luat cuvântul și invitații prezenți: președintele Comisiei pentru emigrație și legă-

Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą senator Bogdan Borusewicz, konsul RP w Bukareszcie Artur Tarasewicz oraz przewodnicząca delegacji województwa podkarpackiego, członek zarządu Małgorzata Jarosińska-Jedynak.

tura cu polonezii din străinătate a Senatului Poloniei, senatorul Bogdan Borusewicz, consulul Republicii Polone la București, Artur Tarasewicz, și președinta delegației voievodatului Podcarpăckie, membrul conducerii Małgorzata Jarosińska-Jedynak.

W Dniach Polskich uczestniczył także wiceprezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” prof. Józef Wróbel. Wraz z członkami zarządu krakowskiego oddziału Danutą Gałygą i Janem Sroką oraz prof. Heleną Krasowską z Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, z okazji jubileuszowej edycji Dni Polskich wręczył medale Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Victorii Longher, Elżbiecie Wieruszewskiej-Calistru, Janinie Bivol, Alinie Valentinie Marcu, Iulianie Agneșce Dascălu, Ierzyncze Michalinie Luchiean, Ștefanii Carmen Zielonce i Ștefanowi Longherowi. Napis na awersie medalu brzmi: „Niech w Was Ojczyzny Pamięć Nie Ustaje”. Prof. Józef Wróbel podkreślił fakt, że również pamięć Ojczyzny o Rodakach na obczyźnie ustawać nie powinna. Wszyscy nagrodzeni byli wyraźnie poruszeni. Mnie samej w momencie wręczania przez dr Magdalenę Pokrzyńską listu gratulacyjnego rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego, którego jestem absolwentką, trudno było opanować wzruszenie. Takich rzeczy jednak nie robi się w pojedynkę. To, że Dni Polskie trwają już 25 lat jest zasługą bardzo wielu osób – tych zaangażowanych w jego organizację na przestrzeni lat, ale także uczestników, którzy wypełniają je tak ważną treścią.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

La Zilele Culturii Polone a participat și vicepreședintele Asociației „Wspólnota Polska” prof. Józef Wróbel. Împreună cu membrii conducerii filialei din Cracovia, Danuta Gałyga și Jan Sroka, precum și cu prof. Helena Krasowska de la Institutul de Slavistică al Academiei Poloneze de Științe, cu ocazia ediției jubiliare a Zilelor Culturii Polone, a înmănat medaliile Asociației „Wspólnota Polska” Victoriei Longher, Elżbietei Wieruszewska-Calistru, Janinei Bivol, Alinei Valentina Marcu, Iuliane Agneșca Dascălu, Ierzyncăi Michalina Luchiean, Ștefaniei Carmen Zielonka și lui Ștefan Longher. Inscripția de pe aversul medaliei spune: „Fie ca memoria Patriei să nu se stingă în voi”. Prof. Józef Wróbel a menționat că această lozincă poate fi și inversată și atunci conaționalii din străinătate ar trebui să rămână și ei în memoria Patriei. Toți cei distinși au fost vizibil emoționați. Când dr. Magdalena Pokrzyńska a înmănat Elżbietei Wieruszewska-Calistru scrisoarea de felicitare din partea rectorului Universității din Zielona Góra, a cărei absolventă este, acestea i-a fost greu să-și stăpânească emoțiile. Totuși, astfel de lucruri nu se fac de unul singur. Faptul că Zilele Culturii Polone se desfășoară de 25 de ani se datorează unui număr mare de oameni – celor implicați în organizarea lor de-a lungul anilor, dar și participanților care le completează cu un conținut atât de important.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Andrzej Duda

Warszawa, 22 sierpnia 2024 roku

Uczestnicy i Organizatorzy
25. edycji Dni Polskich w Suczawie
i Polonijnych Dożynek w Nowym Sokońcu
w Rumunii

Szanowni Państwo, Drodzy Rodacy!

Dni Polskie w Suczawie, organizowane już po raz dwudziesty piąty, to wspaniałe świadectwo udziału polskiej społeczności w życiu Rumunii, a zarazem znakomicie wykorzystywana okazja do zaprezentowania osiągnięć Państwa wspólnoty. Z okazji jubileuszowej edycji tego ważnego przedsięwzięcia składam gratulacje i przekazuję wyrazy uznania działaczom Związku Polaków w Rumunii oraz wszystkim osobom, które przyczyniają się do sukcesów suczawskich spotkań. Jestem dumny, że tak pięknie rozślawiają Państwo polskość, i gorąco za to dziękuję. Pragnę przekazać Państwu najlepsze pozdrowienia od wszystkich rodaków w Polsce.

Polska społeczność w Rumunii ma długą i bogatą historię. Relacje między naszymi krajami sięgają XIV wieku. Wtedy to, za czasów króla Kazimierza Wielkiego, na terytorium Bukowiny zaczęli napływać pierwsi polscy osadnicy. W większych skupiskach Polacy obecni są tutaj od przełomu XVIII i XIX wieku. Mają więc Państwo pełne prawo czuć się współgospodarzami rumuńskiego domu. W 1939 roku w Rumunii żyła aż 80-tysięczna polska społeczność, a i dzisiaj – choć na skutek dramatycznego biegu historii nie stanowią Państwo już tak licznej grupy – rumuńska Polonia odgrywa istotną rolę w rozwoju społecznym, kulturalnym i gospodarczym na terenach, które zamieszkuje.

Jestem pod wrażeniem dokonań Związku Polaków w Rumunii, reaktywowanego w 1990 roku i kontynuującego – pod historyczną nazwą Dom Polski – tradycje wieloletniej działalności. Cieszę się, że są Państwo oficjalnie uznaną mniejszością narodową w Rumunii, a prezes Związku od 2002 roku z powodzeniem piastuje misję poselską, reprezentując rodaków w parlamencie rumuńskim. Z doświadczeń polskiej społeczności na ziemi rumuńskiej i z dziejów polsko-rumuńskich kontaktów możemy czerpać pouczającą lekcję i inspirację. Temu służą od lat towarzyszące Dniom Polskim w Suczawie sympozja naukowe – z udziałem badaczy z Polski, Rumunii, Ukrainy i Mołdawii – poświęcone różnym aspektom naszej historii i współczesności. Wszystkim zgromadzonym na tegorocznej konferencji pod wymownym tytułem „Droga do solidarności. Relacje polsko-rumuńskie na przestrzeni wieków” życzę owocnych obrad.

Serdeczne pozdrowienia kieruję też do uczestników Polonijnych Dożynek w Nowym Sokońcu – największej zamieszkanego przez Polaków wsi na rumuńskiej Bukowinie. Dożynki to piękny staropolski obrzęd, święto radości i dumy, dziękczynienia za plony pozyskane z błogosławieństwem Opatrzności za sprawą całorocznego trudu rolników. W tej miejscowości, gdzie Polacy gospodarzą od niemal dwóch stuleci, jest to zarazem wielka manifestacja polskiej wspólnoty. Cieszę się, że spotykają się tu wszystkie środowiska polonijne z Rumunii, aby pochwalić się owocami swej pracy i wraz z zespołami folklorystycznymi z Polski oraz sąsiadami reprezentującymi inne narodowości dzielić się pięknem ludowej kultury.

Wszystkim Polakom w Rumunii dziękuję za pielęgnowanie narodowej tożsamości, ojczyściej mowy i tradycji, za przywiązanie do własnych korzeni i wiary przodków, za przekazywanie ducha polskości młodym pokoleniom. Wysoko cenię Państwa osiągnięcia, zwłaszcza w sferze kultury i edukacji. Świadczą one o sile i żywotności polskiej wspólnoty. Raz jeszcze gratuluje niedawnego sukcesu, jakim stało się otwarcie przed rokiem Domu Polskiego w Moarze – kolejnego już ośrodka służącego integracji polskiej społeczności i promującego dokonania naszego narodu. Są Państwo dobrymi ambasadorami polsko-rumuńskiej bliskości i przyjaźni, która wypróbowana została w dziejowych próbach. W obecnych niespokojnych czasach, w dobie wielkich wyzwań dotyczących całego naszego regionu Europy relacje między naszymi krajami i narodami nabierają strategicznego znaczenia.

Życzę Państwu nowych znakomitych dokonań umacniających dumę z bycia Polakami. Niech pomyślność i dostatek stale goszczą w Państwa rodzinach, domach i gospodarstwach. Wszystkiego najlepszego!

Z WYKAZAMI SŁOWAKON

Președintele Republicii Polone
Andrzej Duda

Varșovia, 22 august 2024

Participantilor și organizatorilor
celej de a 25-a ediții a Zilelor Culturii Polone de la Suceava
și Sărbătorii Roadelor de la Solonețul Nou

Doamnelor și Domnilor, Dragi Compatrioți!

Zilele Culturii Polone de la Suceava, ajunse la cea de-a 25-a ediție, sunt o minunată mărturie a implicării comunității poloneze în viața României și, în același timp, o excelență ocazie de a prezenta realizările comunității dumneavoastră. Cu ocazia ediției jubiliare a acestui important eveniment, adresez felicitările și aprecierea mea celor care activează în cadrul Uniunii Polonezilor din România și tuturor celor care contribuie la succesul întâlnirilor de la Suceava. Sunt mândru că faceți cunoscut spiritul polonez într-un mod atât de frumos și vă mulțumesc pentru asta. Doresc să vă transmit calde salutări din partea tuturor compatrioților din Polonia.

Comunitatea poloneză din România are o istorie lungă și bogată. Relațiile dintre țările noastre datează din secolul al XIV-lea. Atunci, în timpul domniei regelui Cazimir cel

Mare, au început să sosească primii coloniști polonezi pe teritoriul Bucovinei. În număr mai mare, polonezii au fost prezenți aici încă de la începutul secolului al XVIII-lea. Așadar, aveți tot dreptul să vă simțiți co-gazdă în casa românească. În 1939, în România exista o comunitate poloneză chiar de 80 de mii de persoane, inclusiv și astăzi – deși, ca urmare a cursului dramatic al istoriei nu mai sunteți o colectivitate atât de numeroasă – comunitatea poloneză din România joacă un rol important în dezvoltarea socială, culturală și economică a zonelor în care trăiește.

Sunt impresionat de realizările Uniunii Polonezilor din România, care a fost reactivată în 1990 și continuă – sub denumirea istorică de Casa Polonă – tradițiile multor ani de activitate. Mă bucur că sunteți o minoritate națională recunoscută oficial în România, iar președintele uniunii își desfășoară cu succes, din 2002, misiunea parlamentară, ca reprezentant al compatrioților în Parlamentul României. Din experiența comunității poloneze pe pământ românesc și din istoria contactelor polono-române putem trage învățăminte și ne putem inspira. Acesta este și scopul simpoziunilor științifice care însoțesc de mulți ani Zilele Culturii Polone de la Suceava – la care participă cercetători din Polonia, România, Ucraina și Republica Moldova – și unde se prezintă diverse aspecte ale istoriei și prezentului nostru. Tuturor participanților la conferința din acest an, cu o temă sugestivă: „Calea spre solidaritate. Relații polono-române de-a lungul timpului”, le doresc succes.

De asemenea, doresc să adresez salutul meu călduros participanților la Sărbătoarea Roadelor de la Solonețul Nou, cel mai mare sat polonez din Bucovina românească. Sărbătoarea Roadelor este un vechi și frumos obicei polonez, o sărbătoare a bucuriei și mândriei, a mulțumirii pentru roadele obținute cu binecuvântarea Providenței prin truda de un an a agricultorilor. În această localitate, unde gospodarii polonezi lucrează de aproape două secole, aceasta este și o mare manifestare a comuniunii polonezilor. Mă bucur că toate comunitățile poloneze din România se întâlnesc aici pentru a prezenta roadele muncii lor și pentru a împărtăși frumusețea culturii populare împreună cu ansambluri folclorice din Polonia și cu vecini reprezentând alte naționalități.

Le mulțumesc tuturor polonezilor din România pentru păstrarea identității naționale, a limbii și tradițiilor poloneze, pentru atașamentul față de rădăcinile și credința strămoșilor lor și pentru transmiterea spiritului polonez generațiilor tinere. Apreciez foarte mult realizările dumneavoastră, în special în cultură și educație. Ele stau mărturie pentru forța și vitalitatea comunității poloneze. Încă o dată, vă felicit pentru succesul deschiderii, în urmă cu un an, a Casei Polone din Moara – încă un centru pentru integrarea comunității poloneze și pentru promovarea realizărilor națiunii noastre. Sunteți buni ambasadori ai apropierii și prieteniei polono-române, care a trecut testul istoriei. În aceste vremuri tulburi, într-o perioadă de mari provocări care afectează întreaga noastră regiune din Europa, relațiile dintre țările și popoarele noastre capătă o importanță strategică.

Vă doresc noi realizări remarcabile care să accentueze mândria de a fi polonezi. Fie ca prosperitatea și bunăstarea să fie o prezență constantă în familiile, casele și gospodăriile voastre. Toate cele bune!

Cu stimă,

Polonijne dożynki w Nowym Sokońcu

Dożynki w Nowym Sokońcu są doskonałą okazją do poznania rumuńskiej Polonii na malowniczej Bukowinie. Są także dorocznym wielkim spotkaniem wszystkich polonijnych środowisk mieszkających w Rumunii, które prezentują z dumą to, co mają najlepszego, dziękując przy tej okazji za plony i kolejny dobry rok. Od 2016 r. organizuje je Związek Polaków w Rumunii wraz z lokalną organizacją i parafią pw. Zesłania Ducha Świętego.

Tegoroczne dożynki rozpoczęła uroczysta Msza św., odprawiona pod przewodnictwem prałata Kazimierza Stelmacha – delegata Prowincjała Zgromadzenia Księża Misjonarzy św. Wincentego a Paulo – przez księży z całego dekanatu bukowińskiego z dziekanem ks. Aloisem Farțadi. Podczas mszy poświęcono ofiarowane wieńce, chleby i płody ziemi.

„Często oddzielamy pracę od bycia chrześcijaninem, a one tak blisko są ze sobą związane. Praca to współdziałanie z Panem Bogiem. Praca to czynienie ziemi piękniejszą, jest czymś co przybliży nas do Pana Boga. Ofiarujemy naszą pracę, ofiarujemy owoce naszej pracy. To bardzo ważny element naszego bycia chrześcijaninem” – mówił w okolicznościowym kazaniu prałat Kazimierz Stelmach. Nawiązał także do obchodzonego w tym roku 100-lecia solonieckiej parafii. Do jej powstania przyczyniła się działalność Księża Misjonarzy, zgromadzenia, do którego przynależą ks. prałat Stelmach.

Sărbătoarea Roadelor la Solonețu Nou

Sărbătoarea Roadelor de la Solonețu Nou este o ocazie excelentă de a cunoaște diaspora poloneză din Bucovina pitorească. Reprezintă o mare întâlnire anuală a tuturor comunităților poloneze ce locuiesc în România, care prezintă cu mândrie tot ce au mai bun, mulțumind cu această ocazie pentru roade și pentru încă un an bun. Este organizată din anul 2006 de Uniunea Polonezilor din România, împreună cu comunitatea locală și parohia „Coborârea Sfântului Duh” din Solonețu Nou.

Sărbătoarea Roadelor de anul acesta a început cu Sfânta Liturghie prezidată de mons. Kazimierz Stelmach – delegatul Provincialului Congregației Misionarilor Sf. Vincențiu de Paul. Au concelebrat preoți din întreg decanatul de Bucovina împreună cu decanul pr. Alois Farțadi. În timpul Sfintei Liturghii au fost binecuvântate coroanele, pâinile și roadele pământului oferite.

„Adesea separăm munca de faptul că suntem creștini, însă ele sunt atât de strâns legate. Munca este interacțiunea cu Dumnezeu. Munca înseamnă a face pământul mai frumos, este ceva care ne apropie de Dumnezeu. Oferim munca noastră, oferim roadele muncii noastre. Este un element foarte important al creștinismului nostru” – a spus mons. Kazimierz Stelmach în omilia rostită cu această ocazie. A amintit și despre cea de-a 100-a aniversare a parohiei Solonețu Nou, sărbătorită în acest an. La înființarea acesteia au contribuit Congregația Misionarilor din care face parte părintele Stelmach.

Po zakończeniu mszy minister Andrzej Dera z Kancelarii Prezydenta RP odczytał list prezydenta Andrzeja Dudy skierowany do uczestników Dni Polskich i dożynek. Parafianie i prezes Gerwazy Longher w imieniu Związku Polaków w Rumunii uhonorowali także ks. dr. Stanisława Jana Kucharka. Przyjął on życzenia i kwiaty z okazji dziesięciolecia posługi w parafii w Nowym Sołońcu.

Wszyscy następnie w barwnym korowodzie udali się na piknik do Domu Polskiego, gdzie na swoich stoiskach Polacy z Bukowiny, ale także z Jass i Bukaresztu oraz ich sąsiedzi Rumuni i Ukraińcy wystawili owoce, warzywa, specjały kulinarne i napitki – co mieli najlepszego. Swoje stoisko z wyrobami regionalnymi zorganizowały także gospodynie z Koła Gospodyń Wiejskich z Huciska Nienadowskiego na Podkarpaciu. Była tradycyjnie już loteria fantowa oraz koncert folklorystyczny z udziałem zespołów polonijnych „Mała Pojana” z Pojany Mikuli i „Sołonzanka” z Nowego Sołońca, dziecięcych zespołów z Kaczyki i Moary, pani Larysy Markulyak z Czerniowiec na Ukrainie. Wystąpił też gość specjalny tegorocznych dożynek – Orkiestra Dęta z Koziegłowy, która dała wspaniały popis swoich umiejętności. Przyjechali ze swoim burmistrzem miasta i gminy Koziegłowy Jackiem Ślęczką.

După Sfânta Liturghie ministrul Andrzej Dera de la Cancelaria Președintelui RP a citit scrisoarea președintelui RP Andrzej Duda adresată participanților la Zilele Culturii Polone și Sărbătoarea Rodelor. Apoi credincioșii și președintele Ghervazen Longher în numele Uniunii Polonezilor din România l-au felicitat pe părintele Stanislav Ioan Cucharec. Acesta a primit urări și flori cu ocazia împlinirii a zece ani de păstorire a comunității din Solonețu Nou.

După aceasta, într-o defilare multicoloră, toată lumea s-a îndreptat spre picnicul de la Casa Polonă, unde polonezii din Bucovina, dar și din Iași și București, precum și vecinii lor români și ucraineni, și-au expus fructele, legumele, specialitățile culinare și băuturile – cele mai bune pe care le aveau. Stand cu produse regionale au avut și gospodinele din Hucisko Nienadowskie din regiunea Podkarpacie. A avut loc tradiționala tombolă, precum și un concert folkloric cu participarea ansamblurilor „Mała Pojana” din Poiana Micului și „Sołonzanka” din Solonețu Nou, grupurilor de copii din Cacica și Moara, dar și doamna Larysa Markulyak din Cernăuți, Ucraina. Invitat special de data aceasta a fost Fanfara din localitatea Koziegłowy – Polonia, care și-a etalat măiestria. Aceștia au venit însoțiți de primarul orașului și comunei Koziegłowy, Jacek Ślęczka.

Wraz z rumuńską Polonią i uczestnikami Dni Polskich świętowali także: Konsul RP w Rumunii Artur Tarasewicz, minister Andrzej Dera z Kancelarii Prezydenta RP, senator Bogdan Borusewicz – przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Senatu RP, delegacja Samorządu Województwa Podkarpackiego z członkinią Zarządu Województwa Podkarpackiego marszałek Małgorzatą Jarosińską-Jedynak.

Pogoda dopisała aż nadto. Dopisali także goście. Było smacznie, grała świetna muzyka i panowała odświętna atmosfera. Nie było jeszcze dożynek, które by się nie udały. Zapraszamy za rok na 20. już edycję.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Alături de comunitatea poloneză din România și de participanții la Zilele Culturii Polone, au mai fost: Consulul Republicii Polone în România, Artur Tarasewicz, ministrul Andrzej Dera de la Cancelaria Președintelui Republicii Polone, senatorul Bogdan Borusewicz – președintele Comisiei pentru emigrație și legătura cu polonezii din străinătate a Senatului Poloniei, o delegație a Voievodatului Podcarpatie condusă de membrul Consiliului Voievodal Małgorzata Jarosińska-Jedynak.

Vremea a fost perfectă, la fel și oaspeții. Mâncarea a fost gustoasă, muzica a fost bună, iar atmosfera festivă. Nu a existat încă o Sărbătoare a Roadelor care să nu fie un succes. Vă invităm de pe acum la cea de-a 20 ediție de anul viitor.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Fot. Iuliana Agneșca Dascălu, Ierzyńska Michalina Luchiean, Adrian Cuba

Podziękownia

W imieniu Związku Polaków w Rumunii pragnę serdecznie podziękować wszystkim uczestnikom tegorocznych Dni Polskich i polonijnych dożynek z Polski, Rumunii, Ukrainy oraz Szwecji.

Dni Polskie i dożynki zorganizował Związek Polaków w Rumunii, finansowany przez Departament Relacji Interetnicznych przy Rządzie Rumunii. Realizację obu przedsięwzięć wsparło także polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych za pośrednictwem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” – za tę troskę i realną pomoc jesteśmy niezmiernie wdzięczni.

Wyrazem pamięci ze strony Ojczyzny jest dla nas również obecność gości z Polski. Dziękujemy przewodniczącemu Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Senatowi RP senatorowi Bogdanowi Borusewiczowi, ministrowi Andrzejowi Derze z Kancelarii Prezydenta RP. Samemu Prezydentowi Andrzejowi Dudzie za tradycyjny już list skierowany do uczestników Dni Polskich i dożynek. Dziękujemy za obecność delegacji zaprzyjaźnionego z województwem Suczawa, ale i z rumuńską Polonią samorządu województwa podkarpackiego – członkini zarządu Małgorzacie Jarośnińskiej-Jedy-

Mulțumiri

În numele Uniunii Polonezilor din România doresc să mulțumesc din suflet tuturor participanților din Polonia, România, Ucraina și Elveția la Zilele Culturii Polone de anul acesta și la Sărbătoarea Roadelor.

Zilele Culturii Polone și Sărbătoarea Roadelor au fost organizate de Uniunea Polonezilor din România, finanțate de Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României. Realizarea ambelor evenimente a fost susținută și de Ministerul Afacerilor Externe din Polonia prin Asociația „Wspólnota Polska” – pentru această grijă și real ajutor suntem nemărginit de recunoscători.

Pentru noi, prezența oaspeților din Polonia prezintă o expresie a memoriei Patriei față de noi. Mulțumim președintelui Comisiei pentru emigrație și legătura cu polonezii din străinătate a Senatului Poloniei, senatorului Bogdan Borusewicz, ministrului Andrzej Dera de la Cancelaria Președintelui RP și însuși Președintelui Republicii Polone, Andrzej Duda pentru tradiționala scrisoare adresată participanților la Zilele Culturii Polone și la Sărbătoarea Roadelor. Mulțumim pentru prezență delegației Voievodatului Podcarpăckie, care este înfrățit cu județul Suceava,

nak oraz paniom Monice Brewczak, Renacie Butryn, Kamili Piech, Katarzynie Sołek, Joannie Piróg i panu Dariuszowi Pawłowskiemu. Szczególne podziękowania za umożliwienie tej wizyty kierujemy do Marszałka Województwa Podkarpackiego Władysława Ortyła.

Związek Polaków w Rumunii serdecznie dziękuje także za tradycyjną już wieloletnią współpracę w organizacji Dni Polskich i symposium Instytutowi Polskiemu w Bukareszcie, kierowanemu przez pana dyrektora Natalię Mosor, a także za wsparcie i zrozumienie potrzeb rumuńskiej Polonii Ambasadzie RP w Bukareszcie z JE ambasadorem Pawłem Solochem i Konsulatowi RP w Bukareszcie z konsulem Arturem Tarasewiczem.

Słowa wdzięczności kierujemy także do lokalnych władz samorządowych, dziękując za obecność wicemarszałka województwa Suczawa Niculaia Barbă, wójta gminy Moara Eduarda Dziminschego i wójta gminy Cacica Petru Todosi.

Cieszymy się, że byli z nami także przedstawiciele Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” – wiceprezes prof. Józef Wróbel, koordynator do spraw inwestycji Piotr Żołyński oraz członkowie zarządu oddziału krakowskiego – Danuta Gałyga i Jan Sroka.

Dziękujemy, że mimo trudnego czasu mogli do nas przyjechać także nasi drodzy Rodacy z ukraińskiej Bukowiny z prezesem Organizacji Społecznej Towarzystwo Kultury Polskiej im. Adama Mickiewicza w Czerniowcach Władysławem Strutyńskim.

Podczas dożynek wspaniale zaprezentowali się Polacy z całej Rumunii oraz nasi bukowski – ukraińscy i rumuńscy – sąsiedzi. Niezwykle bogate i kolorowe stoisko, wspaniale animowane przez panie Wioletę Pich i Irenę Grządziel promowało Podkarpacie, a przygotowane zostało przez Koło Gospodyń Wiejskich z Huciska Nienadowskiego. Dziękuję wszystkim za to wielkie zaangażowanie. Dzięki temu niemalejącemu zapałowi za rok polonijne dożynki zorganizujemy już po raz dwudziesty.

Dziękuję artystom, którzy wystąpili na scenie. Naszym lokalnym – zespołom dziecięcym z Kaczyki i Moary oraz „Małej Pojanie” z Pojany Mikuli i „Sołonzance” z Nowego Sołońca”, a także gościom – pani Larysie Markulyak z Czerniowiec na Ukrainie i Orkiestrze Dętej z Koziegłów za porównując pokaz swoich umiejętności. Orkiestrze towarzyszył burmistrz miasta i gminy Koziegłowy Jacek Ślęczka. Ogromne podziękowania za to, że byliście z nami!

dar i cu diaspora poloneză din România, în frunte cu membrul Consiliului Voievodal Podcarpăckie mareșalul Małgorzata Jarosińska-Jedynak, dar și doamnelor Monika Brewczak, Renata Butryn, Kamila Piech, Katarzyna Sołek, Joanna Piróg și domnului Dariusz Pawłowski. Pentru că această vizită a fost posibilă, adresăm mulțumiri deosebite Mareșalului Voievodăului Podcarpăckie, domnului Władysław Ortyl.

Uniunea Polonezilor din România dorește, de asemenea, să mulțumească Institutului Polonez din București, condus de doamna director Natalia Mosor, pentru colaborarea de lungă durată în organizarea Zilelor Culturii Polone și a simpozionului, precum și Ambasadei Republicii Polone la București prin Excelența Sa, ambasadorul Paweł Soloch și Consulatul Poloniei la București prin consulul Artur Tarasewicz pentru sprijinul și înțelegerea nevoilor polonezilor din România.

Cuvinte de mulțumire adresez și autorităților locale mulțumindu-le pentru prezență: vicepreședintelui Consiliului Județean Suceava, Niculai Barbă, primarului comunei Moara, Eduard Dziminschi și primarului comunei Cacica, Petru Todosi.

Ne bucurăm că au fost alături de noi și reprezentanții Asociației „Wspólnota Polska” – vicepreședintele prof. Józef Wróbel, coordonatorul departamentului de investiții Piotr Żołyński și membrii conducerii filialei din Cracovia – Danuta Gałyga și Jan Sroka.

Mulțumim și dragilor noștri compatrioți din Bucovina ucraineană în frunte cu președintele Societății Culturale Polone „Adam Mickiewicz” din Cernăuți, Władysław Strutyński, care în ciuda vremurilor grele au putut veni la noi.

În timpul Sărbătorii Roadelor s-au prezentat foarte frumos polonezii din toată România, precum și bucovinenii noștri – ucraineni și români – vecinii noștri. Stand bogat și colorat, deosebit de animat de doamnele Wioletta Pich și Irena Grządziel au promovat regiunea Podkarpacie fiind pregătit de gospodinele de la Cercul Gospodinelor Sătești din Hucisko Nienadowskie. Vă mulțumesc tuturor pentru acest angajament deosebit. Datorită acestui entuziasm neobosit, anul viitor vom organiza Sărbătoarea Roadelor poloneze pentru a douăzecea oară.

Mulțumesc și artiștilor care au evoluat pe scenă. Ansamblurilor noastre locale – grupurile de copii din Cacica și Moara, precum și ansamblurilor „Mała Pojana” din Poiana Micului și „Sołonzanka” din Solonețu Nou, dar și oaspeților – doamnei Larysa Markulyak din Cernăuți, Ucraina și Fanfarei din lo-

Dziękuję za współpracę w organizacji dożynek lokalnej społeczności z Nowego Szołca i parafii pw. Zesłania Ducha Świętego z proboszczem ks. dr. Stanisławem Janem Kucharkiem. Dziękuję także wszystkim duchownym z całego dekanatu bukowińskiego z dziekanem ks. Aloisem Farțadi za wspaniałą Mszę św. dożynkową, odprawioną pod przewodnictwem prałata Kazimierza Stelmacha – delegata Prowincjała Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo.

Szczególnie wdzięczni jesteśmy uczestnikom sympozjum – naukowcom z wielu ośrodków uniwersyteckich i instytucji naukowych z obu krajów oraz wszystkim gościom Dni Polskich za ich obecność i niegasnące zainteresowanie organizowanymi przez nas wydarzeniami, które dają nadzieję na kolejne jubileusze. Dziękujemy, że wypełniacie Państwo tę przestrzeń do prezentacji zainteresowań naukowych, do dialogu, rozmów, porozumienia i bliższego poznania, którą staramy się tworzyć od 25 lat.

***Prezes Związku Polaków w Rumunii
Gerwazy Longher***

calitatea Kozięglowy – Polonia pentru demonstrația emoționantă a abilităților sale. Fanfara a fost însoțită de primarul orașului și comunei Kozięglowy, Jacek Ślęczka. Vă mulțumim mult că ați fost alături de noi!

De asemenea, mulțumesc pentru colaborarea în organizarea sărbătorii roadelor, comunității locale din Solonețu Nou și parohiei „Coborârea Sfântului Duh” și parohului său, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec. Totodată mulțumesc tuturor preoților din întreg dekanatul de Bucovina, în frunte cu pr. Alois Farțadi pentru frumoasa Sfântă Liturghie de mulțumire pentru roadele de peste an, celebrată de mons. Kazimierz Stelmach – delegatul Provincialului Congregației Misionarilor Sf. Vincențiu de Paul.

Suntem deosebit de recunoscători participanților la simpozion – cercetătorilor din numeroase centre universitare și instituții științifice din ambele țări și tuturor invitaților la Zilele Culturii Polone pentru prezența lor și interesul lor constant față de evenimentele pe care le organizăm, ceea ce ne dă speranțe pentru aniversările viitoare. Vă mulțumim pentru că ați umplut acest spațiu pentru prezentarea intereselor științifice, pentru dialog, conversație, înțelegere și cunoaștere mai strânsă, pe care încercăm să le creăm de 25 de ani.

***Președintele Uniunii Polonezilor din România
Ghervazen Longher***

Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”

„Bukowińskie Spotkania” w tym roku odbyły się już po raz 35. To niezwykle festiwal folklorystyczny, prezentujący historię i tradycje Bukowiny i jej mieszkańców wielu kultur, języków, religii i narodowości, przyczyniający się tym samym do ich zachowania i przekazywania kolejnym pokoleniom. Promujący postawę szacunku wobec innych i będący miejscem integracji i przenikania się różnych kultur. Jest corocznym świętem dla dziesiątek Bukowińczyków wielu narodowości mieszkających w wielu krajach. Jest dla nich wyczekiwany przez cały rok spotkaniem.

„Mała Pojana” i „Sołonzanka” – polonijne zespoły góralskie z Bukowiny rumuńskiej – były na wszystkich prawie edycjach „Bukowińskich Spotkań”. Regularnie od początku uczestniczą w polskiej edycji festiwalu w Jastrowiu i Pile, nie opuściły żadnej rumuńskiej edycji w Câmpulung Moldove-

Festivalul Internațional de Folclor „Întâlniri Bucovinene”

În acest an „Întâlniri Bucovinene” au avut loc pentru a 35-a oară. Acesta este un festival folcloric neobișnuit care prezintă istoria și tradițiile Bucovinei și a locuitorilor acesteia care fac parte din diferite culturi, limbi, religii și naționalități, contribuind astfel la conservarea lor și la transmiterea lor generațiilor viitoare. Promovează o atitudine de respect față de ceilalți și este un loc de integrare și întrepătrundere a diferitelor culturi. Este o sărbătoare anuală pentru zeci de bucovineni de multe naționalități care trăiesc în multe țări. Este o întâlnire așteptată cu nerăbdare pe tot parcursul anului.

„Mała Pojana” și „Sołonzanka” – au fost prezente la aproape toate edițiile festivalului „Întâlniri Bucovinene”. În mod constant, de la început participă la ediția poloneză a festivalului de la Jastrowie și Piła, nu au ratat niciuna dintre edițiile românești de la Câmpulung Moldovenesc, cândva participau ade-

nesc, występowały niegdyś często podczas ukraińskiej części w Czerniowcach, rzadziej w węgierskiej w Bonyhád. „Bukowińskie Spotkania” przez kilka lat gościły także w słowackich Turciańskich Teplach, a nawet przez krótszy czas w moldawskim Kiszyniowie. Od kilku lat festiwal ma stałe odsłony w czterech krajach. Tegoroczna polska część miała miejsce w dniach 20-23 czerwca. Po niej 19-21 lipca festiwal zagościł w Rumunii. Węgierski etap odbył się w dniach 2-4 sierpnia, a ukraiński – 5-6 października.

sea la ediția ucraineană a festivalului de la Cernăuți, și rar au fost și la ediția ungară de la Bonyhád. Timp de câțiva ani, festivalul „Întâlniri Bucovinene” a fost organizat și în Slovacia la Turčianske Teplice, și de mai puține ori și în Republica Moldova, în Chișinău. De mai mulți ani festivalul are ediții permanente în patru țări. În acest an, partea poloneză a avut loc în perioada 20-23 iunie. A fost urmată de cea din România în perioada 19-21 iulie. Etapa maghiară a avut loc în perioada 2-4 august, iar cea ucraineană în 5-6 octombrie.

Fot. Arhivum „Bukowińskich Spotkanj”

Festiwal w Jastrowiu i Pile | Festivalul din Jastrowie și Pila

Podczas tegorocznej edycji wystąpiło prawie 150 zespołów, ponad 2 tys. artystów. Oklaskiwała ich widownia, którą trudno policzyć. Festiwal cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem i ma wszędzie swoją wierną widownię.

Podczas festiwalu odbywają się także różne stałe bądź okolicznościowe wydarzenia. Polskiej edycji towarzyszy tradycyjnie prezentacja zespołów pod nazwą „Wspólna ulica”, jarmark kulinarny „Smaki Bukowiny” czy widowisko prezentujące noc świętojańską. Od kilku lat odbywa się także Bukowiński Festiwal Nauki. Co kilka lat również bukowińskie konferencje naukowe. Na Ukrainie festiwal odbywa się w ramach Dni Czerniowiec, a w Câmpulung Moldovenesc obok festiwalu ma miejsce także konkurs rumuńskich zespołów i solistów ludowych z całej Bukowiny. Stało się także tradycją, że polonijne zespoły z Rumunii przed festiwalem spotykają się ze swoimi rodakami z zespołów z Polski: „Sołonzanka” z „Doliną Nowego Sołonce” ze Złotnika, a „Mała Pojana” z „Pojaną” z Piławy Dolnej. Bo „Bukowińskie Spotkania” to przestrzeń porozumienia, dialogu i – jak mówi wprost nazwa festiwalu – spotkania. Spotkania bliskich sobie, a także nieznanym, których łączy Bukowina, spotkania artystów i twórców, spotkania kultur, nacji i różnych tradycji.

În timpul ediției de anul acesta au evoluat aproape 150 de ansambluri, peste 2 mii de artiști. Au fost aplaudați de spectatori care au fost greu de numărat. Festivalul se bucură de un interes constant și are deja un public fidel peste tot.

În timpul festivalului au loc și evenimente permanente sau ocazionale. Ediția poloneză este însoțită în mod tradițional de o prezentare a ansamblurilor sub denumirea „Wspólna ulica” (Strada comună), un târg culinar „Gusturile Bucovinei” sau un spectacol care prezintă noaptea Sf. Ioan. De câțiva ani are loc și Festivalul Bucovinean al Științei. O dată la câțiva ani au loc și conferințe științifice bucovinene. În Ucraina festivalul are loc în cadrul Zilelor Cernăuțului, iar la Câmpulung Moldovenesc, în afară de festival mai are loc și un concurs al ansamblurilor românești și al soliștilor populari din toată Bucovina. A devenit o tradiție ca înainte de festival ansamblurile diasporei poloneze din România să se întâlnească cu compatrioții lor din ansamblurile din Polonia: „Sołonzanka” cu „Dolina Nowego Sołonce” din Złotnik, iar „Mała Pojana” cu „Pojana” din Piława Dolna, deoarece „Întâlniri Bucovinene” este un spațiu al înțelegerii, dialogului și – așa cum spune simplu și denumirea festivalului – al întâlnirii, întâlniri cu cei apropiați, dar și cu necunoscuți, pe care îi leagă Bucovina, întâlniri ai artiștilor și creatorilor, întâlniri cu culturi, națiuni și diferite tradiții.

Fot. Ierzyńska Michalina Luchیان

Festiwal w Câmpulung Moldovenesc | Festivalul de la Câmpulung Moldovenesc

Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania” już po raz 35 zorganizowało Regionalne Centrum Kultury – Fabryka Emocji w Pile oraz partnerzy w Rumunii, na Węgrzech i na Ukrainie. Dyrektorem festiwalu jest od samego początku Zbigniew Kowalski. Edycję polską dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Reprezentujące polską mniejszość z rumuńskiej Bukowiny zespoły „Mała Pojana” z Pojany Mikuli i „Sołonzanka” z Nowego Sołonica wystąpiły w tym roku w polskiej i rumuńskiej edycji. Ich wyjazd i pobyt na festiwalu w Polsce dofinansowało z kolei Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” z funduszy Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Deja pentru a 35-a oară, Festivalul Internațional de Folclor „Întâlniri Bucovinene” a fost organizat de Centrul Regional de Cultură – Fabrica Emoțiilor din Pila, precum și de partenerii din România, Ungaria și Ucraina. De la bun început, directorul festivalului este Zbigniew Kowalski. Ediția din Polonia a fost cofinanțată din fondurile Ministrului Culturii și Moștenirii Naționale provenind din Fondurile pentru Promovarea Culturii – fond de stat cu destinație specială.

Reprezentând minoritatea poloneză din Bucovina românească, ansamblurile „Mała Pojana” din Poiana Micului și „Sołonzanka” din Solonețu Nou au evoluat în acest an la edițiile din Polonia și România. Plecarea și șederea lor în Polonia a fost finanțată, în schimb, de Asociația „Wspólnota Polska” din fondurile Ministerului de Externe al Republicii Polone.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Z ŻYCIA DEKANATU BUKOWIŃSKIEGO

Odpust w Bulaju

W niedzielę 11 sierpnia tr. rzymskokatolicka wspólnota parafialna z Bulaju w gminie Moara obchodziła odpust w swoim kościele pw. św. Maksymiliana Marii Kolbe. Mszę św. w języku polskim odprawił ks. Iacob Snopcovschi – pochodzący z Moary misjonarz w parafii św. Marty w Kongo, pochodzący z Moary. Uroczystą sumę w języku rumuńskim odprawił dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi, a koncelebrowali radca prowincjalny OFM o. Cristian Blăjuț, proboszcz parafii w Moarze ks. Ionuț Pal oraz duchowni z dekanatu Bukowiny i całej diecezji Jassy. Kazanie wygłosił o. Cristian Blăjuț, który mówił o św. Maksymilianie Marii Kolbe oraz o pragnieniu i sile poświęcenia i męczeństwa.

W uroczystościach odpustowych w Bulaju uczestniczyli, obok parafian i wiernych z innych bukowińskich miejscowości zamieszkałych przez Polaków, także prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z małżonką Victorią Longher i wójt gminy Moara Eduard Dziminschi z małżonką.

Kościół katolicki w Bulaju wybudowany został w latach 1982-1984 i konsekrowany 12 sierpnia 1984 r. Powiększony został i odnowiony w latach 2016-2017. Bulaj był od 1 lipca 1995 r. samodzielną

DIN VIAȚA DECANATULUI DE BUCOVINA

Hram la Moara

Duminică, 11 august a.c., comunitatea romano-catolică din Bulai a celebrat hramul bisericii „Sf. Maximilian Maria Kolbe”. La ora 10:00 a avut loc Sfânta Liturghie în limba polonă celebrată de pr. Iacob Snopcovschi, preot misionar la parohia „Sfânta Marta” din Congo, originar din Moara. La ora 11:30 a avut loc Sfânta Liturghie solemnă în limba română celebrată de pr. Alois Farțadi, decan de Bucovina. Au concelebrat fr. Cristian Blăjuț, consilier provincial al OFMConv., pr. Ionuț Pal parohul comunității din Moara și preoți din decanatul de Bucovina și din dieceza de Iași. Cuvântul de învățătură a fost rostit de fr. Cristian Blăjuț care a vorbit despre Sfântul Maximilian Maria Kolbe și despre dorința și puterea de sacrificiu și martiriu.

La hramul bisericii din Bulai a participat președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher, împreună cu soția sa, Victoria Longher, primarul comunei Moara, Eduard Dziminschi cu soția, dar și credincioșii catolici din localitate și din alte comunități poloneze.

Biserica romano-catolică din Moara a fost construită între anii 1982-1984 și sfințită pe 12 august 1984. A fost mărită și renovată în perioada 2016-2017. Moara a devenit la 1 iulie 1995 o parohie, dar

parafią przez rok. Następnie, do roku 2008, był filią parafii w Suczawie. Od tamtej pory jest znowu samodzielna parafią.

doar pentru un an. Apoi, până în anul 2008 Moara a fost filială a parohiei Suceava și de atunci are din nou statutul de parohie.

Fot. Ierzyńska Michalina Luchiean

Uroczystości w sanktuarium maryjnym w Kaczyce

Każdego roku 14 i 15 sierpnia Kaczyka staje się miejscem jednej z najważniejszych pielgrzymek dla katolików mieszkających w Rumunii z okazji uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Rok w rok tysiące pielgrzymów z kraju i z zagranicy bierze udział w tym ważnym święcie. Wśród nich także biskup Jass JE Iosif Păuleț, biskup pomocniczy JE Petru Sescu i biskup emeryt JE Petru Gherghel oraz dwaj szczególni goście – arcybiskup Alba Iulia JE Gergely Kovács i biskup Kiszyniowa JE Anton Coșa oraz kapłani z całego kraju i z zagranicy. Kazania w tym roku głosił ks. Gabriel-Iulian Robu.

Uroczystości rozpoczęły się 14 sierpnia o godz. 10:00 nabożeństwem pokutnym, po którym o godz. 12:00 Mszę św. rozpoczynającą uroczystości odpustowe odprawił minister Prowincji św. Józefa Oblubieńca NMP w Rumunii ks. Damian-Gheorghe Pătrașcu. O godz. 16:00 miała miejsce Droga Krzyżowa, a o 17:00 – Adoracja Eucharystyczna.

Jak co roku wierni z polskich społeczności z Pojany Mikuli, Pleszy i Nowego Sołońca zjednoczyli się w modlitwie, przybывая do Kaczyki w pieszej pielgrzymce. Towarzyszył im proboszcz z Pleszy ks. Mihai Balan.

O godz. 18:00 odprawiono Mszę św. z udziałem młodych, seminarzystów i osób konsekrowanych, celebrowaną przez biskupa Kiszyniowa Antona Coșa. Wieczór w całości poświęcony był czuwaniu maryjnemu, które rozpoczęło się o godzinie 22:00. Odmówiono różaniec i odbyła się procesja ze świecami wokół sanktuarium. Dla pielgrzymów stanowi to kulminację wigilii święta Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Z głębi serc zanosili oni modlitwy i pieśni ku czci Matki Bożej. W tym szczególnym momencie wiernym towarzyszyli biskupi – Iosif Păuleț, Petru Sescu, Petru Gherghel i Anton Coșa.

15 sierpnia uroczystości rozpoczęły się liturgią w języku rumuńskim o godz. 6:00. Po niej, o godz. 9:15 odprawiono Mszę św. w języku polskim z udziałem wiernych ze wszystkich polskich środowisk z całej Bukowiny. Odprawili ją ks. dr Stanisław Jan Kucharek – kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz w Nowym Sołońcu oraz proboszcz parafii na Pleszy ks. Mihai Balan. W liturgii uczestniczył także prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher wraz z małżonką Victorią

Hramul Sanctuarului Marian de la Cacica

În fiecare an, în zilele de 14 și 15 august, la Cacica se organizează unul dintre cele mai importante pelerinaje catolice din România cu ocazia solemnității „Adormirea Maicii Domnului”. An de an, la această mare sărbătoare participă mii de pelerini din țară și din străinătate. Printre pelerini s-au aflat și ES mons. Iosif Păuleț, episcop de Iași, ES Petru Sescu, episcop auxiliar de Iași și ES Petru Gherghel, episcop emerit, doi oaspeți deosebiți – ÎPS Gergely Kovács, arhiepiscop de Alba Iulia și ES Anton Coșa, episcop de Chișinău, precum și preoți din țară și din străinătate. Predicile din acest an au fost rostite de pr. Gabriel-Iulian Robu.

Celebrările au început pe 14 august, la ora 10:00 cu celebrarea penitențială, urmată apoi, la ora 12:00 de Sfânta Liturghie solemnă de deschidere a pelerinajului, celebrată de pr. Damian-Gheorghe Pătrașcu, ministru provincial al Provinciei „Sfântul Iosif” din România a Ordinului Fraților Minori Conventuali. La ora 16:00 a avut loc Calea Sfintei Cruci urmată la ora 17:00 de Adorația Euharistică.

Ca în fiecare an credincioșii din comunitățile poloneze din Poiana Micului, Pleșa și Solonețu Nou s-au unit în rugăciune, sosind la Cacica în pelerinaj pe jos. Au fost însoțiți de pr. Mihai Balan, paroh la Pleșa.

La ora 18:00 a avut loc Sfânta Liturghie animată de tineri, seminaristi și persoane consacrate, celebrată de ES Anton Coșa, episcop de Chișinău. Seara a fost dedicată privegherii mariane care a început la ora 22:00. S-a recitat Rozariul și a avut loc procesiunea cu lumânări în jurul sanctuarului. Acesta constituie pentru pelerini apogeul ajunului sărbătorii Adormirea Maicii Domnului. Rugăciuni și cântece în cinstea Maicii Domnului s-au înălțat din inimile pelerinilor. La acest moment de rugăciune au fost prezenți ES Iosif Păuleț, ES Petru Sescu, ES Petru Gherghel și ES Anton Coșa.

Pe 15 august, programul celebrărilor a început la ora 06:00 cu Sfânta Liturghie în limba română, la ora 9:15 a avut loc Sfânta Liturghie în limba polonă, celebrată în biserică de pr. dr. Stanislav Ioan Cucharac, capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou și de pr. Mihai Balan, paroh la Pleșa. Nelipsiți de la această slujbă au fost: președintele Uniunii Polonezilor din România – deputatul Ghervazen Longher, împreună cu soția sa, Victoria Longher, precum și credincioși din Cacica, dar și din localitățile învecinate. De asemenea, grupul copiilor polonezi din Cacica, membrii ansamblurilor muncitorilor polonezi „Sołoncanka” din Solonețu Nou,

Longher, obok parafian z Kaczyki i wiernych z polskich społeczności z sąsiednich miejscowości. Grupy dzieci z Kaczyki i Moary oraz zespoły polskich górali z Bukowiny „Sołonzanka” z Nowego Sokoła i „Mała Pojana” z Pojany Mikuli uczestniczyły we mszy, z dumą prezentując swoje stroje ludowe.

Następnie uroczystą sumę odpustową, pod przewodnictwem arcybiskupa Alba Iulii JE Gergely Kovácsa, odprawili biskup Iosif Păuleț, biskup pomocniczy Petru Sescu, biskup senior Petru Gherghel, biskup Kiszyniowa Anton Coșa, dziekan Bukowiny i proboszcz w Suczawie ks. Alois Farțadi oraz około stu duchownych z całego kraju oraz z zagranicy. Na zakończenie Mszy św. odbyła się procesja z obrazem Matki Boskiej Kaczyckiej wokół bazyliki i poświęcenie kwiatów i przedmiotów religijnych przyniesionych przez wiernych.

W tegorocznej sumie odpustowej uczestniczyli: prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z małżonką Victorią Longher, poseł Mirela Adomnicăi, wicewojewoda Ioan-Cristian Șologon, wójt gminy Kaczyka Petru Todosi, wójt gminy Păltinoasa Eduard Wendling, wójt gminy Moara Eduard Dziminschi oraz dyrektor Kopalni Soli w Kaczyce Radu Gheorghe Dârțu.

Podczas wszystkich uroczystości odpustowych oprawę muzyczną zapewnił połączony chór bukowińskich parafii pod kierunkiem Antona Bronislava Babiașa i z akompaniamentem Daniela Nesimucă na organach.

Po zakończeniu odpustu Związek Polaków w Rumunii zaprosił na obiad członków połączonego chóru bukowińskich parafii, dzieci z Kaczyki i Moary oraz zespoły „Mała Pojana” i „Sołonzanka”. Ponadto na czas trwania uroczystości Związek Polaków w Rumunii zapewnił także telebim, na którym wierni przybyli do Kaczyki, aby modlić się o wstawiennictwo do Najświętszej Maryi Panny mogli śledzić wszystkie uroczystości.

„Mała Pojana” din Poiana Micului, dar și grupul copiilor polonezi din Moara au participat la Sfânta Liturghie în limba polonă purtând cu mândrie costumul popular polonez, specific fiecărei zone din care provin aceștia.

A urmat Liturghia solemnă a hramului care a fost prezidată de ÎPS Gergely Kovács, arhiepiscop de Alba Iulia. Au concelebrat Excelența Sa mons Iosif Păuleț, episcop de Iași, PS Petru Sescu, episcop auxiliar de Iași, PS Petru Gherghel, episcop emerit de Iași, și Excelența Sa mons. Anton Coșa, episcop de Chișinău, pr. Alois Farțadi, decan de Bucovina și peste 100 de preoți din țară și din străinătate. La finalul Sfintei Liturghii solemne a hramului icoana Maicii Domnului de la Cacica a fost purtată în procesiune în jurul bisericii și au fost binecuvântate florile și obiectele religioase aduse de pelerini.

Prezenți la Sfânta Liturghie solemnă au fost și: președintele Uniunii Polonezilor din România – deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția, Victoria Longher, deputatul Mirela Adomnicăi, subprefectul județului Suceava, Ioan-Cristian Șologon, primarul comunei Cacica – Petru Todosi, primarul comunei Păltinoasa – Eduard Wendling, primarul comunei Moara – Eduard Dziminschi, directorul Salinei din Cacica – Radu Gheorghe Dârțu.

Întregul pelerinaj și Sfintele Liturghii au fost înfrumusețate de corul reunit al Bucovinei, pregătit și dirijat de Anton Bronislav Babiaș, și acompaniat la orgă de Daniel Nesimucă.

După încheierea celebrărilor hramului sanctuarului marian de la Cacica, Uniunea Polonezilor din România i-a invitat pe membrii Corului Reunit al Bucovinei, pe copii polonezi din Cacica și Moara, dar și pe membrii ansamblurilor la o masă de prânz. De asemenea, pe tot parcursul celebrărilor de la Cacica, Uniunea Polonezilor din România a pus la dispoziție un ecran mare pe care s-au transmis celebrările de la altar, pentru ca acestea să fie văzute de toți pelerinii sosiți să se roage Sfintei Fecioare Maria.

În fiecare an, la Cacica, în cele două zile de pelerinaj participă mii de credincioși din România, dar și credincioși din străinătate sau credincioși români care locuiesc în diaspora.

Fot. Ierzyńska Michalina Luchiean, Iuliana Agneșca Dascălu, Monica Cehaniuc

Odpust w Serecie

W niedzielę 1 września tr. odpust w swojej parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny obchodzili katolicy z Seretu. Mszę św. w języku polskim odprawił ks. dr Stanisław Jan Kucharek, kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz w Nowym Sołóncu. Uroczystą odpustową sumę o godz. 11:30 odprawili duchowni z całego dekanatu bukowińskiego z proboszczem ks. Carmilem Farțade i ks. dr. Iosifem Antili, wykładowcą w Instytucie Teologicznym św. Józefa w Jassach, a przewodniczył jej dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi.

Obecność katolików w Serecie ma długą historię. 9 września 1371 r. papież Grzegorz XI ustanowił tu diecezję, a pierwszym biskupem uczynił polskiego franciszkanina Andrzeja Wasilo z Jastrzębca. Diecezja serecka istniała do roku 1439. Dzisiejszy kościół katolicki w Serecie został zbudowany w latach 1816-1824. Konsekwano go 8 września 1826 r. i przy tej okazji nadano mu również wezwanie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny.

Hram la Siret

Duminică, 1 septembrie a.c., comunitatea romano-catolică din Siret a celebrat hramul bisericii „Nașterea Sfintei Fecioare Maria”. Sfânta Liturghie în limba polonă celebrată de pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou. Sfânta Liturghie solemnă a fost celebrată de pr. Alois Farțadi, decan de Bucovina. Au concelebrat pr. dr. Iosif Antili, profesor la Institutul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Iosif” din Iași, pr. Carmil Farțade parohul din Siret și preoți din decanatul de Bucovina.

Comunitatea romano-catolică din Siret are o istorie îndelungată. În anul 1371, pe 9 septembrie, papa Grigore al XI-lea a înființat aici Episcopia de Siret, iar primul episcop a fost preotul polonez Andrei Wasilo de Jastrzebiec. Episcopia de Siret și-a încetat existența în anul 1439. Actuala biserică romano-catolică din Siret a fost construită în perioada 1816-1824. A fost sfințită pe 8 septembrie 1826 primum cu această ocazie și hramul „Nașterea Sfintei Fecioare Maria”.

Fot. Paula Sauciuc

Odpust w Arbore

W niedzielę 8 września tr. odpust w swoim kościele pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny świętowali katolicy z Arbore. Uroczystą sumę o godz. 11:00 odprawił proboszcz w Gura Humorului ks. Răzvan Mătășel, a koncelebrowali: kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz w Nowym Sołóncu ks. dr Stanisław Jan Kucharek, proboszcz na

Hram la Arbore

Duminică, 8 septembrie a.c., comunitatea romano-catolică din Arbore a celebrat hramul bisericii „Nașterea Sfintei Fecioare Maria”. La ora 11:00 a avut loc liturghia solemnă celebrată de pr. Răzvan Mătășel, paroh la Gura Humorului. Au concelebrat pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, pr. Mihai Balan, paroh la Pleșa, pr. Iancu Raimond Tiberiu care a și ros-

Pleszy ks. Mihai Balan, ks. Raimond Tiberiu Iancu, który wygłosił także kazanie, oraz duchowni z całego dekanatu Bukowiny.

W uroczystościach odpustowych udział wzięli prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher, wójt gminy Arbore Vasile Dan Tipericiuc oraz parafianie z Arbore i katolicy z wielu sąsiednich miejscowości.

Kościół katolicki w Arbore został zbudowany w 1902 r. przez niemieckich katolików, którzy licznie zamieszkiwali wówczas wieś. Obecnie jest filią parafii pw. Zesłania Ducha Świętego w Nowym Sołońcu.

Fot. Ștefania Carmen Zielonka

Odpust w Radowcach

8 września tr. odpust w swojej parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny świętowali także katolicy z Radowiec. Mszę św. w języku polskim odprawił ks. dr Stanisław Jan Kucharek, kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz w Nowym Sołońcu. Następnie uroczystą sumę w języku rumuńskim koncelebrowali dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi i proboszcz w Radowcach ks. Eduard Soare wraz z księżmi z dekanatu Bukowiny i całej diecezji Jassy.

W uroczystościach, obok wiernych z Radowiec i katolików z okolicznych parafii, uczestniczył także prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher wraz z małżonką Victorią Longher.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Radowcach wybudowano w latach 1823-1826. W skład radowieckiej parafii wchodzi dziesięć filii: pięć posiadających kościoły (Clit, Falcău, Gura Putnei, Putna i Voievodeasa) i pięć bez kościołów (Gălănești, Horodnic de Jos, Măneuți, Țibeni i Volovăț).

Hram la Rădăuți

În ziua de 8 septembrie a.c. și comunitatea romano-catolică din Rădăuți a celebrat hramul bisericii parohiale „Nașterea Sfintei Fecioare Maria”. Sfânta Liturghie în limba polonă a fost celebrată de pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh la Solonețu Nou. A urmat apoi, la Sfânta Liturghie solemnă în limba română concelebrată de pr. Alois Farțadi, decan de Bucovina împreună cu pr. Eduard Soare, parohul comunității și preoți din dekanatul de Bucovina și din dieceza de Iași.

La celebrări a participat președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher, împreună cu soția sa, Victoria Longher, precum și credincioși romano-catolici din localitate, dar și din comunitățile învecinate.

Biserica „Nașterea Sfintei Fecioare Maria” din Rădăuți a fost construită în perioada 1823-1826. În prezent, parohia din Rădăuți are zece filiale, dintre care cinci cu biserici (Clit, Falcău, Gura Putnei, Putna și Voievodeasa) și cinci fără biserici (Gălănești, Horodnic de Jos, Măneuți, Țibeni și Volovăț).

Sursa fotografiilor: Parohia romano-catolică „Nașterea Sfintei Fecioare Maria” Rădăuți

Iuliana Dascălu

Un bun rămas și... un bine ați venit

Timp de opt ani l-am avut în comunitatea noastră din Cacica pe părintele Anton Mărăndescu, rector al sanctuarului marian. Liturghia de rămas bun a avut loc în data de 25 august 2024, unde părintele a mulțumit pentru anii petrecuți în parohia noastră și și-a expus realizările. Îi mulțumim pe această cale pentru anii păstoriți în comunitatea noastră.

Pożegnanie i... powitanie

Przez osiem lat naszej wspólnoty parafialnej pasterzował ojciec Anton Mărăndescu – kustosz sanktuarium maryjnego w Kaczyce. Msza pożegnalna odprawiona została 25 sierpnia 2024 r., podczas której o. Anton Mărăndescu podziękował za czas posługi w naszej parafii i podsumował swoje działa-

Duminică, 15 septembrie a avut loc Liturghia de primire a noului paroh, rector al sanctuarului marian din Cacica și luarea în posesie canonică a parohiei. Copiii din Cacica, conform tradiției poloneze, l-au primit în comunitate pe noul paroh, împreună cu oficialitățile, cu pâine și sare și tradiționalul cântec „Witamy Was” (Bine ați venit).

Părintele Sergiu Bolog de la Conventul „Sfântul Anton de Padova” din Roman a dat citire decretului episcopal de numire ca paroh de Cacica a părintelui Daniel-Cătălin Romilă, iar pr. Alois Farțadi, decan de Bucovina i-a înmânat mandatul. Mai apoi, pr. Dumitru Pătraș a citit biografia părintelui după cum urmează: s-a născut la Huși pe 23 iunie 1981, a urmat studiile teologice, iar în data de 8 septembrie 2006 a făcut profesiunea solemnă, a fost sfințit diacon pe 4 octombrie 2007, iar ca preot a fost sfințit în data de 29 martie 2008. A făcut parte din Conventul „Sfântul Anton de Padova” din Roman, ocupându-se și de editura Serafica.

La această Sfântă Liturghie au participat și colegii părintelui Daniel, pr. Cristian Pal care este colaborator al parohiei din Cacica, dar și oficialitățile: președintele Uniunii Polonezilor din Romania, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția, Victoria Longher, directorul salinei din Cacica, Radu Dârțu împreună cu soția, Dinu Ciuc, primarul ales al comunei Cacica, primarul comunei Păltinoasa, Eduard Wendling împreună cu soția.

La sfârșitul Sfintei Liturghii noul părinte paroh a mulțumit pentru primirea călduroasă a credincioșilor. Noi, comunitatea din Cacica dorim să îi urăm slujire îndelungată, mult har și dar dumnezeiesc în conducerea comunității încredințate, mult succes și îl asigurăm de recunoștința și rugăciunea noastră.

nia. Korzystając z okazji dziękujemy mu za wszystkie lata poświęcone naszej wspólnotie parafialnej.

W niedzielę 15 września natomiast odprawiona została Msza św., podczas której odbyło się wprowadzenie nowo mianowanego proboszcza i kustosza sanktuarium maryjnego. Dzieci z Kaczyki, zgodnie z polską tradycją, powitały nowego proboszcza, wraz z lokalnymi władzami, chlebem i solą i słowami pieśni „Witamy Was”.

Ojciec Sergiu Bolog z konwentu świętego Antoniego z Padwy w Romanie odczytał dekret biskupi mianujący ojca Daniela-Cătălina Romilă proboszczem parafii w Kaczyce, a dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi wręczył mu nominację. Następnie o. Dumitru Pătraș odczytał biografię o. Daniela-Cătălina Romilă jak następuje: urodził się w Huși 23 czerwca 1981 r., ukończył studia teologiczne, 8 września 2006 r. złożył śluby wieczyste, 4 października 2007 r. został wyświęcony na diakona, a 29 marca 2008 r. na kapłana. Wstąpił do konwentu św. Antoniego z Padwy w Romanie, gdzie był współpracownikiem wydawnictwa Serafica.

W Mszy św. uczestniczyli również: prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z żoną Victorią Longher, dyrektor kopalni soli w Kaczyce Radu Dârțu z żoną, Dinu Ciuc – wójt elekt gminy Kaczyka oraz wójt gminy Păltinoasa Eduard Wendling z żoną.

Na zakończenie liturgii nowy proboszcz podziękował za ciepłe przyjęcie przez wiernych. My, społeczność katolicka z Kaczyki natomiast życzymy naszemu nowemu duszpasterzowi długiej posługi, wielu łask i darów Bożych w przewodzeniu powierzonej mu wspólnoty i wielu sukcesów oraz zapewnić o naszej wdzięczności i modlitwie.

Trad. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Tekst i zdjęcia | Text și foto: Monica Cehaniuc

Mulțumiri

În numele conducerii Uniunii Polonezilor din România, precum și a tuturor polonezilor care locuiesc în Bucovina, urez părintelui rector Anton Mărăndescu cele mai sincere mulțumiri pentru slujirea de mulți ani la sanctuarul marian de la Cacica care, pentru minoritatea poloneză este foarte important și reprezintă simbolul prezenței polonezilor în Cacica și în general în Bucovina.

Vă rugăm să primiți expresia recunoștinței noastre pentru grija dvs. față de credincioșii polonezi din Cacica, dar și pentru angajarea față de toți credincioșii polonezi din decanatul de Bucovina și pentru prezența dumneavoastră în viața comunității poloneze.

Vă dorim binecuvântări și haruri de la Dumnezeu. Fie ca Fecioara Maria de la Cacica și rugăciunile noastre să vă însoțească în continuare în slujirea dumneavoastră.

*Președintele Uniunii Polonezilor din România
Ghervazen Longher*

Podziękowania

W imieniu władz Związku Polaków w Rumunii oraz wszystkich Polaków mieszkających na Bukowinie składam księdzu kustoszowi Antonowi Mărăndescu najserdeczniejsze podziękowania za wieloletnią posługę w sanktuarium maryjnym w Kaczyce, które dla polskiej mniejszości jest tak ważne i jest też symbolem polskiej obecności w Kaczyce i w ogóle na Bukowinie.

Proszę przyjąć wyrazy wdzięczności za tę szczególną opiekę nad polskimi parafianami w Kaczyce, ale także za zaangażowanie w sprawy wszystkich polskich parafian w całym dekanacie bukowińskim i za obecność w życiu polskiej wspólnoty.

Życzymy błogosławieństw i łask Bożych. Niech Matka Boska Kaczycka i nasza modlitwa towarzyszy księdzu w dalszej posłudze.

*Prezes Związku Polaków w Rumunii
Gerwazy Longher*

85 lat temu do Rumunii przybyli polscy uchodźcy...

Mija już 85 lat odkąd we wrześniu 1939 r. granicę polsko-rumuńską przekroczyły tysiące polskich uchodźców wojennych: wojskowych i cywilnych, znajdując na rumuńskiej ziemi bezpieczne schronienie przed hitlerowskimi i sowieckimi hordami.

Chociaż latem 1939 r. większość Polaków była pewna, że wybuch kolejnej wojny jest już jedynie kwestią czasu, to nikt chyba się nie spodziewał, że już po dwóch tygodniach od jej rozpoczęcia Polska stanie w obliczu militarnej klęski. Wiara w siłę i zdolności bojowe polskiej armii była bowiem powszechna, ale nie mniej powszechna była wiara w pomoc zachodnich sojuszników Anglii i Francji, którzy ostatecznie zawiedli. Od 1 września 1939 r. Polska musiała więc sama stawić czoła armii niemieckiej od zachodu, południa (gdzie wspomina-

Cu 85 de ani în urmă în România au venit refugiați

Se împlinesc 85 de ani de când, în septembrie 1939, mii de refugiați de război polonezi treceau granița polono-română: militari și civili, găsind pe teritoriul României adăpost sigur în fața hoardelor hitleriste și sovietice.

Chiar dacă, în vara anului 1939, majoritatea polonezilor erau siguri că izbucnirea următorului război era doar o chestiune de timp, se pare că nimeni nu se aștepta ca, la doar două săptămâni de la începerea sa, Polonia se va confrunta cu o înfrângere militară. Încrederea în forța și capacitatea de luptă a armatei poloneze era larg răspândită, dar nu mai puțin răspândită era încrederea în ajutorul aliaților occidentali precum Anglia și Franța, care în cele din urmă au eșuat. De la 1 septembrie 1939 Polonia a trebuit să facă față singură armatei nemțești din vest, sud

gali ją Słowacy) i północy, a od 17 września również armii sowieckiej, która w sojuszu z Hitlerem uderzyła na tyły wojsk polskich od wschodu.

W tej sytuacji ważnego znaczenia strategicznego dla Polaków nabierała rola wspólnej granicy z Rumunią, styku polskiego Pokucia z rumuńską Bukowiną i tzw. Przedmościa rumuńskiego. To tamtędy wiodły ważne tranzytowe szlaki komunikacyjne do rumuńskich portów w Konstancy i Gałacz, przez które mogła być dostarczana pomoc z Zachodu dla walczącej Polski i tamtędy też mogły wieść polskie szlaki ewakuacyjne. Dlatego polski plan obronny zakładał uporczywą obronę Przedmościa w oparciu o przysyланą pomoc materiałową i oczekiwanie na działania militarne zachodnich aliantów. Jednak nadzieje Polaków na uniknięcie klęski przekreśliła agresja sowiecka 17 września.

Nie byłoby jednak możliwości planowania militarnego i komunikacyjnego wykorzystania przez Polaków pogranicza z Rumunią, gdyby nie przekonanie polskich władz politycznych i wojskowych co do trwałości sojuszu polsko-rumuńskiego, zapoczątkowanego konwencją wojskową z 3 marca 1921 r. i w następnych latach rozwijanego, głównie w traktatach gwarancyjnych z lat 1926 i 1931. Choć sojusz ten zawarto głównie z myślą o niebezpieczeństwie sowieckim, dołączony do tego ostatniego traktatu „układ techniczny” zobowiązywał także oba kraje do udzielenia sobie pomocy w zaopatrzeniu, transporcie i tranzycie sprzętu wojennego na wypadek zaatakowania przez inne państwo niż Związek Sowiecki.

Gdy Niemcy rozpoczęli wojnę z Polską, Rumunia, podobnie jak inne kraje, ogłosiła neutralność. Gdy władze polskie opuściły Warszawę i kierowały się w stronę granicy rumuńskiej, Niemcy zaczęli naciskać na Rumunię, aby nie dopuściła do jej przekroczenia, a potem domagali się szybkiego rozbrojenia i ścisłej izolacji Polaków oraz blokady transportów uzbrojenia. Rumuni odmówili, powołując się na tzw. konwencję haską z 1907 r. o możliwości udzielenia schronienia stronie pokonanej i nie zgodzili się na wstrzymanie tranzytu uzbrojenia. Ale od 17 września było już jasne, że plany obrony Przedmościa nie zostaną zrealizowane, dlatego władze polskie przystąpiły do negocjacji na temat warunków przechodzenia i pobytu uchodźców cywilnych i wojskowych w Rumunii. Władze rumuńskie wyraziły na to zgodę, obiecując Polakom przyjazną neutralność, tym bardziej, iż strona polska nie zażądała od Ru-

(unde a fost ajutată de slovaci) și nord, iar de pe 17 septembrie și armatei sovietice care în alianță cu Hitler a lovit spatele armatei poloneze din est.

În această situație, pentru polonezi o importanță strategică semnificativă o avea granița comună cu România, joncțiunea dintre Pocuția poloneză și Bucovina românească și așa-numitul Cap de pod român. Pe acolo duceau importante rute de tranzit către porturile românești Constanța și Galați, prin care puteau fi livrate Poloniei aflate în război ajutoarele din Occident, și de acolo puteau porni rutele poloneze de evacuare. De aceea planul polonez de apărare prevedea apărarea fermă a Capului de pod român cu ajutorul materialului de război trimis și așteptarea unor acțiuni militare din partea aliaților occidentali. Cu toate acestea, speranțele polonezilor de a evita înfrângerea au fost spulberate de agresiunea sovietică din 17 septembrie.

Totuși, nu ar fi fost posibilă planificarea utilizării militare și în scopul de comunicații a zonei de frontieră cu România de către polonezi dacă nu ar fi existat convingerea autorităților politice și militare poloneze cu privire la durabilitatea alianței polono-române, inițiată prin convenția militară din 3 martie 1921 și dezvoltată în anii următori, în principal în tratatele de garanție din 1926 și 1931. Chiar dacă această alianță a fost încheiată având în vedere în primul rând amenințarea sovietică, la ultimul tratat a fost adăugat „acordul tehnic” care obliga ambele părți să și acorde ajutor în ceea ce privește aprovizionarea, transportul și tranzitul echipamentelor de război în cazul unui atac din partea unei alte țări decât Uniunea Sovietică.

Când nemții au început războiul cu Polonia, România, asemănător cu alte state și-a proclamat neutralitatea. Când autoritățile poloneze au părăsit Varșovia și au plecat în direcția graniței române, nemții au început să facă presiuni asupra României pentru a nu le permite să treacă granița, iar mai apoi au cerut dezarmarea rapidă și izolarea strictă a polonezilor, precum și blocarea livrărilor de armament. Românii au refuzat invocând așa-numita Convenție de la Haga din 1907 privind posibilitatea de a oferi refugiu părții învinse și nu au fost de acord să oprească tranzitul de armament. Totuși, încă de pe 17 septembrie era clar că planurile de apărare a Capului de pod nu vor fi realizate, astfel că autoritățile poloneze au intrat în negocieri privind condițiile de trecere și ședere a refugiaților civili și militari în România. Autoritățile române au fost de acord cu acest lucru, promițând polonezilor o „neutralitate prietenoasă”,

munii czynnego wypełnienia zobowiązań sojuszu wojskowego w obliczu sowieckiej agresji.

Polskie władze cywilne i wojskowe zaczęły przekraczać granicę rumuńską już w nocy z 17 na 18 września 1939 r. 18 września rząd polski zatrzymał się w Czerniowcach. Mimo nacisków z Berlina, władze rumuńskie nie chciały stawiać Polakom przeszkód w przemieszczaniu się do innych krajów, domagały się początkowo jedynie dymisji polskiego rządu, aby jego członkowie posiadali status cywili. Polacy jednak, w trosce o zachowanie ciągłości, odmówili, obiecując uszanowanie rumuńskiej neutralności, czyli niepodejmowanie aktywności politycznej, co jednak okazało się być bardzo skomplikowane i powodowało konflikty z Rumunami. W tej sytuacji władze rumuńskie, dodatkowo wciąż naciskane przez Berlin, zdecydowały o formalnym internowaniu władz polskich i ich rozdzieleniu. Prezydent Ignacy Mościcki został umieszczony w Bicaz, skąd w grudniu 1939 r., za zgodą władz rumuńskich, wyjechał do Szwajcarii, gdzie zmarł w 1946 r. Premiera Felicjana Sławoja-Składkowskiego i większość ministrów umieszczono w Slănic Moldova, a Naczelnego Wodza marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego przewieziono do Krajowej. 30 września 1939 r. prezydent i rząd polski podali się do dymisji i odtąd centrum polskiego życia politycznego w czasie wojny przeniosło się do Paryża, a potem do Londynu. Miejsca pobytu rządu polskiego oraz takich osób jak Edward Rydz-Śmigły i szef dyplomacji Józef Beck zmieniały się jeszcze kilkakrotnie, poza tym większości z tej grupy internowanych, w tym najważniejszym politykom i wojskowym, udało się mniej lub bardziej legalnie wyjechać czy zbiec za granicę, często za cichym przyzwoleniem Rumunów. W Rumunii pozostał jednak minister Beck, który po kilku próbach ucieczki, schorowany, zmarł we wsi Stănești w okręgu Gorj w czerwcu 1944 r.

Uchodźcy cywilni

Obecnie już wiemy, dzięki nowym badaniom, że liczba uchodźców, którzy na krócej lub dłużej pozostali w Rumunii wynosiła ok. 50 tys., z czego ok. 26 tys. uchodźców cywilnych. Poza członkami władz politycznych byli wśród nich przede wszystkim przedstawiciele inteligencji. Zostali rozlokowani w prawie stu miastach i miasteczkach (m.in. w Bukareszcie, Ploiești, Pitești, Călărași), jednak jeszcze przed końcem 1939 r. liczba tej grupy Polaków spadła do 15 tys., a do końca 1940 r. do 3200.

mai ales că partea poloneză nu a cerut României să-și îndeplinească în mod activ obligațiile de alianță militară în cazul agresiunii sovietice.

Autoritățile poloneze civile și militare au început să treacă granița română deja din noaptea de 17/18 septembrie 1939. Pe 18 septembrie guvernul polonez s-a oprit la Cernăuți. În ciuda presiunilor Berlinului, autoritățile române nu doreau să impună pedici polonezilor care părăseau România și treceau în alte țări, cerând inițial doar demisia guvernului polonez, astfel încât membrii acestuia să aibă statut civil. Polonezii, însă, îngrijorați de chestiunea continuității, au refuzat, promițând în schimb să respecte neutralitatea, adică să nu devină activi politic, ceea ce, însă, s-a dovedit foarte complicat și a provocat conflicte cu românii. În această situație, autoritățile române, presate în continuare de Berlin, au decis să interneze oficial autoritățile poloneze și să le despartă. Președintele Ignacy Mościcki a fost găzduit la Bicaz, de unde, în decembrie 1939, cu acordul autorităților române a plecat în Elveția, unde a murit în anul 1946. Premierul Felicjan Sławoj-Składkowski și majoritatea miniștrilor au fost internați la Slănic Moldova, iar comandantul suprem, mareșalul Edward Rydz-Śmigły, a fost dus la Craiova. Pe 30 septembrie 1939, președintele și guvernul polonez și-au dat demisia, și de atunci centrul vieții politice polone din timpul războiului s-a mutat la Paris, iar apoi la Londra. Locurile de ședere ale guvernului polonez și ale unor persoane precum Edward Rydz-Śmigły și șeful diplomației Józef Beck s-au mai schimbat de câteva ori. Majoritatea acestui grup de internați, inclusiv cei mai importanți politicieni și militari, au reușit să plece sau să evadeze, mai mult sau mai puțin legal, în străinătate, adesea cu acordul tacit al românilor. Totuși, în România a rămas ministrul Beck, care după câteva încercări de fugă, bolnav fiind, a murit în satul Stănești, în județul Gorj în iunie 1944.

Refugiații civili

Datorită noilor cercetări, în prezent știm deja că numărul refugiaților care s-au stabilit în România pentru un timp mai scurt sau mai lung a fost de aprox. 50 de mii, din care 26 de mii de refugiați civili. În afară de autoritățile politice au fost, printre ei, mai ales intelectualii. Au fost plasați în aproape 100 de orașe și orașele (printre care în București, Ploiești, Pitești, Călărași), totuși încă înainte de finalul anului 1939 numărul acestui grup de polonezi a scăzut la

Większość, mniej lub bardziej legalnie, wyjeżdżała do Francji i północnej Afryki, na Cypr, choć były także przypadki powrotów do okupowanej przez Niemców Polski. Pojawili się w Rumunii także nowi uchodźcy, uciekinierzy z ziem polskich, w tym polscy Żydzi. Od 1941 r. cywilni uchodźcy polscy (już tylko około 2,5 tysiąca) przebywali głównie na terenie Oltenii (m.in. Krajowa, Slatina, Turnu Severin), gdzie doczekali końca wojny. Koszty ich utrzymania ponosiły przede wszystkim władze rumuńskie, poza tym sami Polacy powołali Centralny Komitet Obywatelski Pomocy i Opieki nad Uchodźcami w Rumunii, którego obowiązki przejęła później Amerykańska Komisja Pomocy Polakom, a potem Komitet Pomocy Uchodźcom Polskim. Zmiany te wynikały z sytuacji politycznej po zerwaniu polsko-rumuńskich stosunków dyplomatycznych w 1940 r. i po wypowiedzeniu Rumunii wojny przez USA w 1942 r. Poza tym środki na utrzymanie uchodźców płynęły od Polaków z USA, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, od przedstawicielstwa Watykanu. Po 1940 r. w ich przekazywaniu często pośredniczyło poselstwo chilijskie, a potem szwajcarskie w Bukareszcie, które po przystąpieniu Rumunii do wojny po stronie III Rzeszy reprezentowały interesy rządu polskiego w Londynie.

Już od pierwszych miesięcy pobytu w Rumunii Polacy szybko się organizowali. Działały szkoły podstawowe, średnie, biblioteki, bursy, jadłodajnie, ośrodki zdrowia, świetlice, domy noclegowe, zespoły teatralne i sportowe, organizowano różnego rodzaju kursy zawodowe. Około stu młodych Polaków, po zdaniu matury, studiowało na rumuńskich wyższych uczelniach.

Żołnierze polscy

Po wkroczeniu wojsk sowieckich na ziemie polskie, granicę rumuńską przekroczyło ok. 25 tys. żołnierzy. Zgodnie z prawem międzynarodowym zostali oni rozbrojeni i umieszczeni w obozach internowania, początkowo w 32, w takich miejscowościach jak Babadag, Turnu Severin, Slatina, Târgu Jiu, Krajowa, Pitești i in. Najwyżsi rangą oficerowie zostali rozmieszczeni w innych miejscach. Ostatecznie jesienią 1940 r. działały już tylko dwa duże obozy internowania – w Târgu Jiu dla żołnierzy i Călimănești dla oficerów. Było to efektem spadku liczby przebywających w Rumunii żołnierzy, która na początku 1941 r. wynosiła 1600, gdyż większość, podobnie jak uchodźcy cywilni, przedostała się, tak-

15 mii, iar până la finalul anului 1940 la 3200. Majoritatea, mai mult sau mai puțin legal, au plecat în Franța și Africa de Nord, Cipru. Au fost și cazuri ale celor care s-au întors în Polonia prin Germania. Au apărut în schimb în România noii refugiați, fugari de pe teritoriile poloneze, printre care și evreii polonezi. Din 1941 refugiații civili polonezi (doar aprox. 2,5 mii) au fost stabiliți, în principal, pe teritoriul Olteniei (printre care Craiova, Slatina, Turnu Severin), unde au prins sfârșitul războiului. Costurile întreținerii lor au fost suportate mai ales de către autoritățile române, în plus, polonezii înșiși au înființat Comitetul Central Polonez pentru Ajutorarea și Asistența Refugiaților din România, ale cărui atribuții au fost preluate ulterior de Comisia Americană pentru Ajutorarea Refugiaților Poloni, iar mai târziu de Comitetul pentru Ajutorarea Refugiaților Poloni. Aceste schimbări s-au datorat situației politice după rupearea relațiilor diplomatice româno-polone în 1940 și declararea războiului împotriva României de către SUA în 1942. În plus, fondurile pentru întreținerea refugiaților au venit de la polonezii din SUA, Marea Britanie, Elveția și de la reprezentanța Vaticanului. După 1940, transferul acestor ajutoare a fost adesea mediat de misiunile chiliene și apoi elvețiene la București, care reprezentau interesele guvernului polonez la Londra după intrarea României în război de partea celui de-al Treilea Reich.

Încă din primele luni de ședere în România polonezii s-au organizat rapid. Funcționau școli gimnaziale, medii, biblioteci, burse, cantine, centre de sănătate, centre de cultură, centre de cazare, trupe de teatru și echipe sportive, precum și diverse cursuri profesionale. Peste o sută de tineri polonezi, după promovarea examenului de bacalaureat, au continuat studiile la universitățile din România.

Militarii polonezi

După ce armata sovietică a intrat pe teritoriul polonez, aprox. 25 de mii de soldați au trecut granița cu România. În conformitate cu dreptul internațional, aceștia au fost dezarmați și plasați în tabere de internare, inițial în 32, în localități precum Babadag, Turnu Severin, Slatina, Târgu Jiu, Craiova, Pitești și altele. Ofițerii de cel mai înalt rang au fost repartizați în alte părți. În cele din urmă, până în toamna anului 1940, funcționau doar două tabere mari de internare – la Târgu Jiu pentru soldați și la Călimănești pentru ofițeri. Acest lucru a fost rezultatul scăderii numărului de soldați rămași în România, care la începutul

że z pomocą Rumunów, do innych krajów, często wstępując w szeregi tworzących się tam oddziałów armii polskiej. Część, ok. 20%, zdecydowała się jednak na powrót na tereny polskie okupowane przez Niemcy, a kilkuset wyjechało do zaboru sowieckiego. W lutym 1941 r. reszta uchodźców wojennych została przewieziona do obozów jenieckich w Niemczech. Ostatecznie po zakończeniu II wojny światowej z Rumunii do Polski repatriowano ok. 4 tys. pozostających tam jeszcze cywilnych i wojskowych uchodźców wojennych.

Pobyty uchodźców polskich na ziemiach rumuńskich okazał się dla wielu z nich prawdziwym azylem na tle ogarniętej wojną Europy. Nie byłby jednak on możliwy nie tyle bez oficjalnie głoszonej przez rząd rumuński „życzliwej neutralności”, ale i bez autentycznej życzliwości, z jaką władze rumuńskie, a także zwykli Rumuni przyjęli i traktowali Polaków, pomagając im zarówno w problemach dnia codziennego, jak i w przedostaniu się do innych państw, tym bardziej, że Rumunia od 1941 r. była już sojusznikiem III Rzeszy. Można powiedzieć, że Rumuni w pewnym sensie zdali egzamin z zawartego z Polakami w 1921 r. sojuszu, o czym wielu Polaków pamiętało, gdy w grudniu 1989 r. spontanicznie organizowało pomoc w trudnych i przełomowych dla Rumunii chwilach.

Krzysztof Nowak

– Uniwersytet Śląski w Katowicach

anului 1941 se ridica la 1600, deoarece majoritatea, la fel ca și refugiații civili, au plecat, tot cu ajutorul românilor, spre alte țări, adesea alăturându-se unităților armatei poloneze care se formau acolo. Cu toate acestea, unii, aprox. 20%, au decis să se întoarcă în teritoriile poloneze ocupate de Germania, iar câteva sute au plecat spre teritoriile ocupate de sovietici. În februarie 1941, restul refugiaților de război au fost transportați în lagărele de prizonieri de război din Germania. În cele din urmă, după încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, aproximativ patru mii de refugiați de război civili și militari rămași în România au fost repatriați în Polonia.

Șederea refugiaților polonezi pe pământ românesc s-a dovedit a fi un adevărat azil pentru mulți dintre ei, în contextul unei Europe cuprinse de război. Acest lucru nu ar fi fost posibil, însă, fără „neutralitatea binevoitoare” proclamată oficial de guvernul român, cât și fără bunăvoința autentică cu care autoritățile române, precum și românii de rând, i-au primit și tratat pe polonezi, ajutându-i atât în problemele lor de zi cu zi, cât și pentru a ajunge în alte țări, cu atât mai mult cu cât România era deja aliată celui de-al Treilea Reich din 1941. Se poate spune că, în acest fel, românii au îndeplinit obligațiile alianței încheiate cu polonezii în 1921. Mulți polonezi și-au amintit de acest fapt atunci când, în decembrie 1989, au organizat spontan ajutorul în momente dificile și cruciale pentru România.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Ateliere pentru copiii polonezi din Moara

În perioada 5-7 august 2024, Uniunea Polonezilor din România în colaborare cu inspectorul școlar pentru limba maternă polonă, prof. Cristina-Maria Albu, a organizat activități de formare cultural-artistică pentru copiii polonezi din Moara. Activitățile s-au desfășurat în localitatea Vama din județul Suceava.

La activități au participat copii din familii poloneze din comuna Moara. Pe parcursul celor două zile copiii, coordonați de doamna Cristina-Maria Albu, au învățat dansuri și cântece poloneze, iar la final au susținut un program artistic. Acestea fac parte dintr-un proiect menit să contribuie la dezvoltarea personală a copiilor care fac parte din ansamblul polonez din comuna Moara. Prin activitățile din cadrul acestui proiect se contribuie la educarea copiilor

Warsztaty dla polonijnych dzieci z Moary

W dniach 5-7 sierpnia tr. Związek Polaków w Rumunii we współpracy z inspektorem szkolnym ds. języka polskiego ojczystego z Wojewódzkiego Kuratorium Szkolnego w Suczawie Cristiną-Marią Albu zorganizował warsztaty kulturalno-artystyczne dla polskich dzieci z gminy Moara. Zajęcia odbyły się w miejscowości Vama w okręgu Suczawa.

W zajęciach wzięły udział dzieci z polskich rodzin z całej gminy Moara. W ciągu dwóch dni pod kierunkiem Cristiny-Marii Albu uczyły się polskich tańców i piosenek, a na koniec zaprezentowały program artystyczny. Warsztaty są częścią większego projektu, którego głównym celem jest przyczynienie się do rozwoju osobistego dzieci z zespołu ludowego z Moary. Działania organizowane w ramach tego projektu przyczyniać się też mają do edukacji

pentru păstrarea tradițiilor poloneze, la stimularea și afirmarea potențialului artistic al copiilor din comunitatea poloneză din comuna Moara. De aceea acest proiect va continua și în perioada următoare având drept scop menținerea, transmiterea și promovarea obiceiurilor și tradițiilor poloneze din comuna Moara.

Alese mulțumiri Uniunii Polonezilor din România și domnului deputat Ghervazen Longher.

prof. Cristina-Maria Albu

– inspector școlar pentru limba maternă polonă

dzieci w zakresie zachowania polskich tradycji oraz aktywizacji i wzmocnienia ich potencjału artystycznego. Dlatego też projekt ten będzie kontynuowany w przyszłości w celu utrzymania, przekazywania i promowania polskich zwyczajów i tradycji w Moarze.

Serdeczne podziękowania dla Związku Polaków w Rumunii oraz prezesa i posła Gerwazego Longhera.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Zdjęcia nadesłane przez autorkę | Fotografii trimise de către autoare

Pâinea din cer

În perioada 5-8 august, copiii din parohia Poiana Micului au avut prilejul de a participa la campusul de vară intitulat „Pâinea din cer”.

Pe parcursul acestor zile, Surorile dominicane de la Siret au avut grijă să-i învețe pe copii despre importanța pâinii pe care ne-o oferă Domnul ori de câte ori ne întoarcem privirea spre El în taina Euharistiei. În prima zi de campus am vorbit despre apă, ca simbol al sufletului curat, fără păcat de moarte, iar în a doua zi surorile ne-au transmis faptul că, la fel cum niciun fel de mâncare nu are gust fără sare, nici credința noastră nu are sens fără cuvântul Domnului, adică fără Evanghelie. Ulterior am vorbit despre făină ca semn al grâului, iar în ultima zi despre rolul drojdiei, acesta simbolizând ingredientul care „crește” credința în Dumnezeu. La finalul campusului estival, toți copiii au pus mână cu mână și au copt pâini pe care le-au împărțit acasă cu toți membrii familiei și au făcut un moment artistic în curtea bisericii. Pentru participarea și efortul lor, copiii au fost răsplătiți cu dulciuri și cadouri de președintele Uniunii Polonezilor din România, Ghervazen Longher și de părintele paroh Alin-Cătălin Butnaru.

Acest timp frumos a fost posibil datorită Surorilor dominicane de la Siret, parohiei din Poiana Micului și Uniunii Polonezilor din România și astfel, le mulțumim pentru tot sprijinul pe care ni l-au oferit. Datorită lor, copiii din parohia noastră au avut ocazia să se împrietenească, să se reîntâlnească cu prietenii plecați peste hotare și să se bucure de timpul prețios petrecut împreună prin dansuri, cântece și jocuri.

Mulțumim tuturor copiilor pentru participare, tuturor binefăcătorilor și animatorilor.

Monika-Anelia Marculak

Chleb z nieba

W dniach 5-8 sierpnia dzieci z parafii w Pojanie Mikuli miały okazję uczestniczyć w wakacyjnych półkoloniach zatytułowanych „Chleb z nieba”.

W ich trakcie siostry dominikanki z Seretu nauczały o tym, jak ważny jest chleb, który Pan ofiarowuje nam za każdym razem, gdy kierujemy ku Niemu nasze spojrzenie w tajemnicy Eucharystii. Pierwszego dnia kampusu rozmawialiśmy o wodzie jako o symbolu czystej duszy, wolnej od grzechu śmiertelnego. Drugiego dnia siostry wyjaśniały, że tak jak żadna potrawa nie smakuje dobrze bez soli, tak nasza wiara jest bez znaczenia bez słowa Pana, czyli Ewangelii. Następnie rozmawialiśmy o mące jako symbolu ziarna, a ostatniego dnia o roli drożdży – składnika, który „wzmaga” wiarę w Boga. Pod koniec półkolonii wszystkie dzieci wspólnie upiekły kilka bochenków chleba, którymi podzieliły się w domu z członkami swoich rodzin, a także zaprezentowały na dziedzińcu kościoła program artystyczny. Za swój udział i wysiłek zostały nagrodzone słodyczami i upominkami przez prezesa Związku Polaków w Rumunii Gerwazego Longhera i proboszcza parafii w Pojanie Mikuli Alina-Cătălina Butnaru.

Przeżycie tego wspaniałego czasu możliwe było dzięki siostrze dominikankom z Seretu, parafii w Pojanie Mikuli oraz Związkowi Polaków w Rumunii, którym serdecznie dziękujemy za okazane wsparcie. Dzięki niemu dzieci z naszej parafii miały okazję nawiązać przyjaźnie, spotkać się z przyjaciółmi, którzy mieszkają na co dzień za granicą i cieszyć się cennym czasem spędzonym razem na tańcach, śpiewie i zabawach.

Dziękujemy wszystkim dzieciom za udział, wszystkim naszym dobroczyńcom oraz osobom prowadzącym.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Sursa: Facebook Parohia Poiana Micului

Festiwal ProEtnica, organizowany w Sighișoara przez Interetniczne Edukacyjne Centrum Kultury dla Młodzieży przy wsparciu Departamentu Relacji Interetnicznych przy Rządzie Rumunii, doczekał się swojej 20. jubileuszowej edycji. Tegoroczny festiwal odbył się w dniach 29 sierpnia-1 września i po raz drugi, po edycji z roku 2016, pod patronatem Prezydenta Rumunii Klause Wernera Iohannisa.

W festiwalu wzięli udział przedstawiciele wszystkich 20 mniejszości narodowych z całego kraju, którzy na scenie tradycyjnie umieszczonej na terenie średniowiecznego rynku cytadeli w Sighișoara zaprezentowali pieśni i tańce w wykonaniu swoich zespołów i solistów. Program festiwalu obejmował również szereg konferencji, debat, wystaw, pokazów filmowych, premier książek itp. Podczas festiwalu zorganizowano również Letnią Akademię ProEtnica. Był on także miejscem prezentacji twórczości poszczególnych mniejszości narodowych na specjalnych stoiskach.

Szczególnym punktem programu była premiera dokumentu zrealizowanego przez redakcję mniejszości narodowych Telewizji Rumuńskiej, poświęconego dwudziestu edycjom Festiwalu ProEtnica.

Zespół „Sołonzanka” z Nowego Sokońca, koordynowany przez Anę Zielonkę, działający przy Związku Polaków w Rumunii, podczas tegorocznego festiwalu zaprezentował się na scenie dwukrotnie, promując także polską mniejszość na swoim stoisku.

„Sołonzanka” uczestniczy w festiwalu od lat i za każdym razem jest ciepło i z dużym zainteresowaniem przyjmowana przez wierną festiwalową publiczność. „ProEtnica to uznany już festiwal, który od 2001 r. jest rozpoznawalną marką dialogu kultur w Rumunii i Europie. Mając na celu przede wszystkim umacnianie atmosfery pokoju w stabilnym, demokratycznym i pluralistycznym społeczeństwie, każda edycja zapewnia przestrzeń do samowyróżnienia dla różnych grup etnicznych mieszkających w Rumunii” – podkreślał dyrektor festiwalu Volker Reiter.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Festivalul Intercultural ProEtnica, organizat la Sighișoara de Centrul Cultural Educațional Interetnic pentru Tineret cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice al Guvernului României a ajuns anul acesta la cea de-a 20-a ediție jubiliară. Ediția din 2024 s-a desfășurat în perioada 29 august-1 septembrie pentru a doua oară, după cea din 2016, sub Înaltul Patronaj al președintelui României, Klaus Werner Iohannis.

La festival au participat reprezentanții celor 20 de etnii din țară, care au prezentat pe scena din piața medievală a Cetății Sighișoara cântece și dansuri, recitaluri de soliști. Programul festivalului a inclus și o serie de conferințe, dezbateri, expoziții, proiecții de filme, lansări de carte etc. Pe durata festivalului a fost organizată și Academia de vară ProEtnica. Festivalul a fost, de asemenea, locul pentru prezentarea unor lucrări ale etniilor minoritare în cadrul unor standuri.

Un moment aparte l-a constituit prezentarea în premieră a unui reportaj dedicat celor 20 de ediții ale Festivalului Intercultural ProEtnica, realizat de echipa redacției Minorității a Televiziunii Române.

Ansamblul „Sołonzanka” din Solonețu Nou, coordonat de Ana Zielonka, reprezentând Uniunea Polonezilor din România, a evoluat pe scenă de două ori și a promovat minoritatea poloneză la standul său pe parcursul întregului festival.

„Sołonzanka” participă la festival de ani de zile și a fost de fiecare dată primită cu căldură și mare interes de publicul fidel al festivalului. „ProEtnica este un festival de tradiție care, din 2001, a devenit un brand al dialogului intercultural în România și în Europa. Având ca scop principal consolidarea păcii sociale într-o societate stabilă, democratică și pluralistă, fiecare ediție oferă o agora de manifestare a etniilor conlocuitoare din România” – a afirmat directorul festivalului Volker Reiter.

Źródło zdjęć | Sursa fotografiilor: Organizatorii ProEtnica

„Soloneczanka” și olimpicii la mare

În perioada 6-12 august a.c., Uniunea Polonezilor din România a organizat o tabără de vară pentru copiii și tinerii de naționalitate poloneză din țară. Astfel, 50 de copii, dintre care membri ai ansamblului muntenilor polonezi „Soloneczanka” din Solonețu Nou,

„Soloneczanka” i olimpijczyki nad morzem

W dniach 6-12 sierpnia tr. Związek Polaków w Rumunii zorganizował wakacyjny wyjazd dla polonijnych dzieci i młodzieży. W ten sposób 50 osób – członkowie zespołu polskich górali „Soloneczanka” z Nowego Sokońca oraz uczniowie nagrodzeni

dar și elevi olimpici la olimpiada județeană, națională și internațională la limba polonă din anul 2024, din localitățile: Pleșa, Poiana Micului, Cacica și Solonețu Nou au petrecut câteva zile minunate la mare.

În cadrul acestui proiect care s-a desfășurat la Costinești, la Marea Neagră, copii au desfășurat activități împreună și au avut ocazia de a se cunoaște mai bine unii pe alții. Profitând de ocazie, olimpicii care nu fac parte din ansamblurile Uniunii Polonezilor din România au putut învăța de la cei care fac parte din ansamblul „Sołoncanka” câteva cântece și dansuri poloneze. Printre activitățile desfășurate zilnic, copiii s-au putut bucura de soare și de apa caldă a Mării Negre. De asemenea, duminică, pe 11 august participanții la această tabără au participat și la Sfânta Liturghie la bazilica „Sfântul Anton de Padova” din Constanța.

Daiana Bieleș din Solonețu Nou ne-a transmis câteva impresii: *Excursia organizată de Uniunea Polonezilor din România a fost de neuitat, un eveniment care ne-a unit într-un mod deosebit. Călătorind către încântătorul Costinești din Constanța, am avut ocazia să petrecem timp împreună, bucurându-ne de frumoasa Mare Neagră și de amintiri de neuitat.*

Datorită Uniunii Polonezilor din România, excursia noastră nu a fost doar despre relaxare, dar a fost și o ocazie de a întări legăturile în rândul comunității noastre. Împreună am descoperit frumusețile vieții de la mare, delectându-ne cu soare, nisip și briza mării. Mulțumim din suflet pentru organizarea acestei tabere deosebite care va rămâne în memoria noastră pentru totdeauna!

Iuliana Agneșca Dascălu

w tegorocznej olimpiadzie z języka polskiego – wojewódzkiej, krajowej i olimpiadzie w Warszawie – z Pleszy, Pojany Mikuli, Kaczyki i Nowego Sokoła spędziło kilka wspaniałych dni nad morzem.

Podczas projektu, który odbył się w Costinești nad Morzem Czarnym, jego uczestnicy wspólnie organizowali sobie zajęcia i mieli okazję lepiej się poznać. Olimpijczycy, którzy nie należą do zespołu działającego przy Związku Polaków w Rumunii, mogli nauczyć się polskich piosenek i tańców od „Sołoncanki”. Oprócz codziennych zajęć, uczestnicy wyjazdu mogli korzystać ze słońca i ciepłego Morza Czarnego. W niedzielę 11 sierpnia wszyscy uczestniczyli w Mszy św. w bazylice św. Antoniego z Padwy w Konstancy.

Daiana Bieleș z Nowego Sokoła podzieliła się z nami wrażeniami z wyjazdu: *Wycieczka zorganizowana przez Związek Polaków w Rumunii była niezapomnianym wydarzeniem, które połączyło nas w wyjątkowy sposób. Podróżując do uroczego Costinești niedaleko Konstancy, mieliśmy okazję do spędzenia razem czasu, nacieszenia się pięknem Morza Czarnego i niezapomnianych wspomnień.*

Dzięki Związkowi Polaków w Rumunii nasza wycieczka była nie tylko relaksem, ale także okazją do wzmacniania więzi naszej społeczności. Wspólnie odkrywaliśmy uroki nadmorskiego życia, delektując się słońcem, piaskiem i morskim powietrzem. Serdeczne podziękowania za organizację tego wyjątkowego wyjazdu, który pozostanie w naszej pamięci na zawsze!

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Zdjęcia uczestników | Fotografiiile participanților

„Mała Pojana”
– ateliere la la mare

În perioada 2-5 septembrie a.c. ansamblul muncitorilor polonezi „Mała Pojana” din Poiana Micului a participat la ateliere culturale artistice și educative organizate de Uniunea Polonezilor din România la

„Mała Pojana”
– warsztaty nad morzem

W dniach 2-5 września tr. dzieci z zespołu górali polskich „Mała Pojana” z Pojany Mikuli wzięły udział w warsztatach artystycznych i edukacyjnych, zorganizowanych dla nich w Konstancy przez Zwią-

Constanța. Scopul acestui proiect a fost acela de a contribui la educarea copiilor pentru păstrarea tradițiilor poloneze.

Pe parcursul celor trei zile copiii au aprofundat dansurile și cântecele poloneze pentru ca de pe data de 6 septembrie să participe și să susțină programe artistice la Festivalul Internațional al Dansului, Cântecului și Portului Popular Turco-Tătar.

Așadar, tot în aceeași perioadă ansamblul „Mała Pojana” a participat la cea de-a XXVIII-a ediție a Festivalului Internațional al Dansului, Cântecului și Portului Popular Turco-Tătar, care s-a desfășurat tot în Constanța. Acesta a debutat pe data de 6 septembrie cu parada costumelor populare, iar în zilele ce au urmat au fost susținute în sala Centrului Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”, în fața audienței numeroase spectacole ale ansamblurilor Uniunii Democratice a Tătarilor Turco-Musulmani din România, cât și ale ansamblurilor invitate ale Asociației Macedonenilor din România, Forumului Democrat al Germanilor din România, Uniunii Ucrainenilor din România, precum și ansamblului Uniunii Polonezilor din România „Mała Pojana” din Poiana Micului.

Mulțumim Uniunii Democratice a Tătarilor Turco-Musulmani din România pentru invitație și cu această ocazie dorim să îi felicităm pentru frumoasa organizare.

Iuliana Agneșca Dascălu

zek Polaków w Rumunii. Mają się one przyczynić do edukacji w zakresie zachowania i pielęgnowania tradycji.

Przez trzy dni dzieci doskonaliły swoje umiejętności, ćwicząc polskie tańce i pieśni, żeby 6 września zaprezentować się na Międzynarodowym Festiwalu Turecko-Tatarskiego Tańca Ludowego, Pieśni i Tradycyjnego Stroju.

Zespół został bowiem zaproszony do udziału w 28. edycji tego festiwalu, odbywającego się w tym samym czasie w Konstancy. Rozpoczęła go 6 września parada strojów ludowych, a w kolejnych dniach w sali Centrum Edukacyjnego dla Młodzieży im. Jeana Constantina, przed liczną publicznością wystąpiły formacje działające przy Demokratycznym Związku Tatarów Turko-Muzułmańskich w Rumunii, a także zaproszone zespoły, grupy taneczne i wokalne ze Stowarzyszenia Macedończyków w Rumunii, Demokratycznego Forum Niemców w Rumunii, Związku Ukraińców w Rumunii oraz działający przy Związku Polaków w Rumunii zespół „Mała Pojana” z Pojany Mikuli.

Dziękujemy Demokratycznemu Związkowi Tatarów Turko-Muzułmańskich w Rumunii za zaproszenie i korzystając z okazji gratulujemy doskonałej organizacji festiwalu.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Źródło zdjęć | Sursa fotografiilor: Arhiva „Mała Pojana”

Festiwal wieloetniczny „Dobrudzka mozaika”

Dobrudża jest regionem z największą grupą mniejszości etnicznych w kraju. Od Morza Czarnego po Dunaj spotykamy amalgamat mniejszości, które współżyją w harmonii od setek lat. Można powiedzieć, że jest to najbardziej barwna część kraju, ponieważ w dobrudzkiej przestrzeni wiele grup etnicznych żyje w pokoju i wzajemnym poszanowaniu.

Koniec lata przyniósł wiele festiwali i konkursów interetnicznych, a terminy niektórych z nich nawet się nałożyły.

W Teatrze Letnim im. Jeana Constantina w dniach 6-9 września br. miała miejsce druga edycja wieloetnicznego festiwalu „Dobrudzka mozaika”, zorganizowanego przez urząd i radę miejską Techirghiol, w partnerstwie z Demokratycznym Związkiem Turków z Rumunii, na który także my, mniejszość polska otrzymaliśmy zaproszenie.

Festivalul multietnic „Mozaic dobrogean”

Dobrogea este regiunea cu cea mai diversă comunitate etnică din țară. De la Marea Neagră până la Dunăre întâlnim un amalgam de minorități, care conviețuiesc în armonie de sute de ani. Se poate spune că este cea mai colorată zonă a țării, deoarece în spațiul dobrogean se regăsesc o multitudine de etnii care conviețuiesc în pace și respect reciproc.

Sfârșitul verii a adus multe festivaluri și concursuri interetnice, iar unele dintre ele chiar s-au suprapus.

La Teatrul de Vară „Jean Constantin” din Techirghiol s-a desfășurat, în zilele 6-9 septembrie a.c., a doua ediție a Festivalului Multietnic „Mozaic Dobrogean”, organizat de Primăria și Consiliul Local Techirghiol în parteneriat cu Uniunea Democrată Turcă din România, la care am primit și noi invitație.

Ca de obicei, comunitatea noastră a fost reprezentată de Camelia Popescu-Hriscu, îmbrăcată în

Jak wiele już razy wcześniej naszą wspólnotę reprezentowała Camelia Popescu-Hrișcu, ubrana w krakowski strój ludowy, który niedawno otrzymaliśmy, śpiewając w języku polskim trzy piosenki, akompaniując sobie na gitarze. Tym razem towarzyszyła jej ośmioletnia córeczka Lizuca.

W tym roku w festiwalu wzięły udział nie tylko mniejszości narodowe z Dobruży, ale i z innych regionów geograficznych kraju, a nawet z zagranicy, między innymi z Turcji i Kosowa.

costum popular cracovian, primit recent, care a cântat trei cântece în limba polonă acompaniindu-se la chitară. De data aceasta a fost însoțită de fiica sa de opt ani, Lizuca.

Anul acesta la festival au participat nu numai minoritățile din Dobrogea, dar și din alte zone geografice ale țării, chiar și din străinătate, printre alții din Turcia și din Kosovo.

Tekst i zdjęcia | Text și foto Barbara Breabăn

Centenar Herbert – anii de formare

Cu ocazia Anului Mondial Zbigniew Herbert, sărbătorit la nivel mondial în 2024 sub egida UNESCO, publicăm mai jos un articol despre începuturile biografiei acestui remarcabil poet, eseist, dramaturg, critic de artă și călător polonez, semnat de Vasile Moga - traducător în limba română a numeroase opere importante din literatura poloneză și traducător în limba română al biografiei franceze a lui Zbigniew Herbert de Brigitte Gautier. Sperăm că acest text vă îndeamnă să ajungeți la această carte, precum și să vă familiarizați cu opera lui

Stulecie Herberta – începuturi

Z ocazii Svatowego Roku Zbigniewa Herberta, obchodzonego w 2024 r. na całym świecie pod patronatem UNESCO publikujemy poniżej artykuł poświęcony początkom biografii tego wybitnego polskiego poety, eseisty, dramaturga, krytyka sztuki i podróżnika autorstwa Vasile Moga – tłumacza wielu ważnych pozycji z polskiej literatury na język rumuński oraz tłumacza na język rumuński francuskiej biografii Zbigniewa Herberta Brigitte Gautier. Mamy nadzieję, że tekst ten zachęci do sięgnięcia po tę książkę, jak i zapoznania się z jego twórczością.

Herbert. Au fost publicate în limba română, printre altele, volumele de poezii „Pan Cogito”, „Labirint cu pereții sparți” și colecția de schițe „Barbarul în grădină”.

În primele zile ale anului 2024, a ieșit pe piața de carte din România traducerea biografiei lui Zbigniew Herbert, scrisă de Brigitte Gautier, un nume cu rezonanță romantică pentru literatura franceză. Și pe bună dreptate, pentru că doamna Brigitte Gautier, autoarea volumului „Poezie contra haos. O biografie a lui Zbigniew Herbert”¹, care predă cursuri de limbă și literatură polonă la Universitatea din Lille, Franța, este strănepoata scriitorului Théophile Gautier. Volumul apărut în traducere românească este un omagiu adus scriitorului care a reprezentat un reper, un model de verticalitate morală în Polonia comunistă și mai ales în perioada Legii Marțiale. Un omagiu cu ocazia centenarului nașterii sale în orașul Lvov, care a fost și el un reper cultural important de-a lungul istoriei, inclusiv pentru românii dornici de învățătură. Trebuie să mai adăugăm încă de la început că autoarea acestei biografii a publicat un mare număr de articole despre opera lui Herbert (există, desigur, și alte numeroase studii critice și biografii, scrise de autori polonezi sau străini²), este expertă în opera lui Herbert, i-a tradus integral opera poetică, a tradus, de asemenea, volumul de eseuri „Le labyrinthe au bord de la mer”³, după cum a mai tradus și o bună parte a corespondenței⁴ lui Zbigniew Herbert cu prietenii săi apropiați, oameni de cultură și artă care au jucat un rol important în viața lui.

În cele ce urmează vom trece în revistă câteva momente importante din prima parte a vieții lui Zbigniew Herbert, așa cum sunt ele reconstituite de doamna Brigitte Gautier.

S-a născut la Lvov, în ziua de 29 octombrie 1924 și a murit la Varșovia, pe 28 iulie 1998. A fost al doilea copil al lui Bolesław Herbert (1892-1963), jurist, care a înființat o bancă, unde tânăra secretară Maria Kaniak (1900-1980) îi va deveni în scurt timp soție. Primul lor copil a fost o fetiță, Halina, născută în 1923. La 4 septembrie 1950 (Halina era deja medic pediatru), se căsătorește cu Tadeusz Żebrowski (1916-1965), care fusese soldat, apoi luptător în rezistență în timpul războiului. Al treilea copil va veni pe lume abia mai târziu: Janusz, născut în 1931, dar mort prematur, în 1943, de o criză de apendicită. Moartea fratelui său mai mic a provocat o criză profundă tânărului Zbigniew, care își arde toate po-

W języku rumuńskim wydane zostały między innymi tomy wierszy „Pan Cogito”, „Labirint cu pereții sparți” czy zbiór szkiców „Barbarzyńca w ogrodzie”.

W pierwszych dniach roku 2024 na rumuńskim rynku księgarskim ukazało się tłumaczenie biografii Zbigniewa Herberta autorstwa Brigitte Gautier. To nazwisko znane w historii literatury francuskiej. Autorka książki „Poezie contra haos. O biografie a lui Zbigniew Herbert”¹ Brigitte Gautier, która wykłada język polski i literaturę na Uniwersytecie w Lille, jest bowiem prawniczką pisarza Théophile’a Gautiera. Rumuńskie tłumaczenie jest hołdem złożonym pisarzowi, będącym punktem odniesienia, wzorem moralnej prawości w komunistycznej Polsce, zwłaszcza w okresie stanu wojennego. Hołd złożony w setną rocznicę jego narodzin we Lwowie, który również był ważnym kulturalnym punktem odniesienia w ciągu całej swojej historii, w tym także dla żądnych nauki Rumunów. Dodać należy także na wstępie, że autorka tejże biografii opublikowała wiele artykułów na temat twórczości Herberta (istnieją oczywiście liczne inne opracowania krytyczne i biografie autorów polskich i zagranicznych²), jest znawczynią twórczości Herberta, przetłumaczyła całą jego twórczość poetycką, a także zbiór esejów „Labirynt nad morzem”³ oraz sporą część jego korespondencji⁴ z bliskimi przyjaciółmi, ludźmi kultury i sztuki, którzy odegrali ważną rolę w jego życiu.

Poniżej najważniejsze momenty z dzieciństwa i wczesnej młodości Zbigniewa Herberta, tak jak zostały one opisane przez Brigitte Gautier.

Zbigniew Herbert urodził się we Lwowie 29 października 1924 r., zmarł natomiast w Warszawie 28 lipca 1998 r. Był drugim dzieckiem Bolesława Herberta (1892-1963), prawnika, który pracował jako dyrektor banku, w którym pracę rozpoczęła młoda sekretarka Maria Kaniak (1900-1980) i wkrótce potem została jego żoną. W 1923 r. urodziło się ich pierwsze dziecko, córka Halina. 4 września 1950 r. (Halina była już lekarzem pediatrą) wyszła ona za mąż za Tadeusza Żebrowskiego (1916-1965), który w czasie wojny był żołnierzem, a następnie działaczem ruchu oporu. Trzecie dziecko państwa Herbertów – syn Janusz – urodził się znacznie później, w 1931 r. Zmarł jednak przedwcześnie w 1943 r. na atak wyrostka robaczkowego. Śmierć młodszego brata wywołała głęboki kryzys u młodego Zbigniewa, który spalił wszystkie napisane przez siebie dotychczas wiersze w ofierze za życie Janusza.

eziile scrise până atunci, ca jersă în schimbul vieții lui Janusz.

Bunicul patern al viitorului poet era austriac, bunica paternă de origine armeană, bunicul matern polonez, iar bunica maternă austriacă. Nici nu se putea ca nepotul lor să se limiteze la o viață strânsă în chingile unei singure meserii practicate decenii la rând în orizontul restrâns al unui singur oraș, al unei singure țări. Copilăria lui Zbigniew, alături de sora lui și de fratele mai mic, a fost legănată de basmele pe care bunica paternă le citea nepoților ei, dar și de povestirile tatălui, care în momentele lui de calm și deschidere spre familie le povestea isprăvile eroilor *Iliadei*. Cimitirul Łyczakowski din Lvov a jucat, de asemenea, un rol important în formarea substratului emoțional al copiilor, cu mormintele insurgenților de la 1830 și 1863 pe care le vedeau mereu în plimbările lor cercetătoare prin acel loc al liniștii unde simțeau respirația istoriei. Cu atât mai mult rotonda din parcul Stryjski, care adăpostea „Panorama Raclawicka” (1894).

Clasele elementare le face la Școala de băieți Sf. Anton, apoi la Liceul „Cazimir cel Mare”, cu ecouri în poezie (*Lecția de caligrafie*, *Domnul de naturale*) sau în eseuri (*Lecția de latină* – care se încheie cu fraza: „Iar atunci au năvălit barbarii”).

„Începutul războiului a surprins familia lui Herbert în Brzuchowice, un sat în apropiere de Lvov, unde copiii erau deosebit de speriați de avioanele germane. Tatăl lui Zbigniew și-a mutat rapid familia la Lvov, a renunțat la afacerile sale din domeniul bancar și al asigurărilor și și-a găsit de lucru ca tehnician de laborator. Apoi, în timpul ocupației sovietice, el a stat ascuns, nu dormea acasă, pentru a evita o eventuală arestare. Mama lui Zbigniew și-a găsit și ea un post de laborantă, pentru că sistemul comunist urăște lenea și nu recunoaște decât locurile de muncă ale celor care se încadrau în categoria clasei muncitoare. Gimnaziul și liceul polonez au fost transformate după modelul sovietic într-o singură școală de nivel secundar, mixtă, în care limba rusă și limba ucraineană, respectiv sărbătorile cu caracter propagandistic aveau prioritate față de programul anterior. În sălile de clasă au fost atârnat portrete ale cărmacilor partidului unic, iar Zbigniew își începe cariera de opozant, dând foc portretului lui Beria. Ca urmare a acestui incident, elevul Herbert și părinții săi ar fi trebuit să fie trimiși la «urșii polari», după cum se spunea, dar noua directoare, rusoaică, a preferat să mușamalizeze problema, poate de tea-

Dziadek przyszłego poety ze strony ojca był Austriakiem, babka ze strony ojca – Ormianką, dziadek ze strony matki był Polakiem, babka zaś ze strony matki – Austriaczką. Niemożliwe więc, żeby chwnuk mógł ograniczyć się do egzystencji w ramach jednej profesji praktykowanej latami w granicach jednego miasta, jednego kraju.

Dzieciństwo Zbigniewa, podobnie jak jego siostry i młodszego brata, wypełniały bajki czytane wnukom przez babcię ze strony ojca, a także opowieści ojca, który w chwilach spokoju i otwartości na najbliższych opowiadał im o bohaterskich czynach bohaterów *Iliady*. Ważną rolę w kształtowaniu uczuciowości dzieci odegrał także cmentarz Łyczakowski we Lwowie, z mogiłami powstańców z 1830 i 1863 r., którym bacznie się przyglądali podczas swoich spacerów po tym pełnym spokoju miejscu, czując powiew historii. Tym ważniejszą rolę odgrywała rotunda Panoramy Raclawickiej (1894) w Parku Stryjskim.

Skończył szkołę podstawową św. Antoniego dla chłopców, a potem Gimnazjum im. Króla Kazimierza Wielkiego, czego echa znaleźć można w jego poezji (*Pan Cogito. Lekcja kaligrafii, Pan od przyrody*) czy esejach (*Lekcja łaciny*, który kończy zdanie: „Ale wtedy wkroczyli barbarzyńcy”).

„Początek wojny zastał rodzinę Herberta w Brzuchowicach, wsi niedaleko Lwowa, gdzie dzieci bardzo bały się niemieckich samolotów. Ojciec Zbigniewa szybko przeniósł rodzinę do Lwowa, zrezygnował z prowadzenia interesów bankowych i ubezpieczeniowych i znalazł pracę jako technik laboratoryjny. Następnie, podczas okupacji sowieckiej, ukrywał się, nie nocując w domu, aby uniknąć ewentualnego aresztowania. Matka Zbigniewa również znalazła pracę jako laborantka, ponieważ system komunistyczny nie tolerował próżniactwa i uznawał pracę tylko tych, którzy należeli do klasy robotniczej. Polskie gimnazjum i liceum przekształcono na wzór sowiecki w jedną, koedukacyjną szkołę średnią, w której języki rosyjski i ukraiński oraz propagandowe święta miały pierwszeństwo przed dotychczasowym programem. W klasach powieszono portrety przywódców jedynej słusznej partii, a Zbigniew rozpoczął swoją opozycyjną karierę od podpalenia portretu Berii. W wyniku tego incydentu uczeń Herbert i jego rodzice powinni byli zostać zesłani – jak mówiono – »na białe niedźwiedzie«, ale nowa dyrektorka, Rosjanka, wolała zatuszować sprawę, być może w obawie, że zostanie w jakiś sposób pociągnięta do odpowiedzialności za tę »po-

mă să nu fie considerată în vreun fel responsabilă pentru această «provocare politică»⁵⁵. „Războiul germano-sovietic ne-a surprins (așa cum a surprins și statul major sovietic) la Lvov, pe data de 22 iunie 1941, la ora 5:30 dimineața (...) Noi locuim pe strada Perczyński, iar tatăl meu se ascundea în continuare”⁵⁶. În ciuda urgenței retragerii, sovieticii și-au făcut timp să execute, între 25 și 26 iunie, cu revolvere sau mitraliere, cinci mii de prizonieri în diferite centre de detenție. La fosta Mănăstire de maici Sfânta Brigita, transformată în închisoare, prizonierii au fost arși de vii în celulele lor. Cadavrele erau atât de îngrămădite, încât transportul și îngroparea lor au durat câteva zile, iar mirosul de putrefacție a pătruns în tot orașul. OUN, organizația naționalistă ucraineană, încearcă să preia controlul asupra orașului. Pe 30 iunie intră în Lvov batalionul Wehrmachtului „Nachtigal”, numit divizia naționaliștilor ucraineni, care devansa cu opt ore celelalte forțe germane. Se dezlănțuie imediat pogromul, căruia îi cad victime două mii de evrei. Germanii atacă apoi și pe profesorii universității și ai școlii de inginerie, precum și pe rudele acestora. Pe 4 iulie, ei execută 22 de profesori, printre care se afla și Tadeusz Boy-Żeleński, scriitor și traducător din literatura franceză; Stanisław Ruziewicz, tatăl unuia dintre prietenii lui Zbigniew, va fi executat și el pe 12 iunie. Noii ocupanți închid toate liceele și colegiile, lăsând să funcționeze doar școlile profesionale, pentru o populație destinată să le servească.

Se organizează cursuri clandestine pentru liceeni, la care participă Zbigniew și prietenul său Zdzisław Ruziewicz, ceea ce-l ajută să depășească teribila perioadă de doliu după tatăl său. Într-o seară de iarnă, Zbigniew pleacă la o plimbare cu schiurile care se termină foarte prost. Și-a rupt piciorul și a fost salvat abia câteva ore mai târziu. A fost tratat timp de doi ani, dar piciorul stâng a rămas mai scurt decât celălalt. Va șchiopăta toată viața, dar el încearcă să ascundă acest handicap. Prinde astfel simpatie pentru poetul romantic englez Byron, care șchiopăta și el de piciorul stâng și care a fost ucis luptând pentru independența Greciei. După ce a descoperit un volum de T. S. Eliot în timpul convalescenței sale prelungite, Zbigniew începe să scrie poezii. Pentru a-și ajuta familia din punct de vedere material, s-a oferit să hrănească cu sângele său păduchii Institutului Weigel, care producea vaccinuri împotriva tifosului pentru soldații germani de pe Frontul de Est. Pentru această activitate remunerată era prevăzut și

lityczną prowokację”⁵⁵. „Wojna niemiecko-sowiecka zaskoczyła nas (podobnie jak zaskoczyła sowiecki Sztab Generalny) we Lwowie 22 czerwca 1941 r. o 5:30 rano (...). Mieszkaliśmy na ulicy Perczyńskiego, a mój ojciec wciąż się ukrywał”⁵⁶. Pomimo szybkiego odwrotu, Sowietci między 25 a 26 czerwca zdążyli z pistoletów albo karabinów maszynowych rozstrzelać 5 tys. osób przebywających w więzieniach. W więzieniu nazywanym Brygidki stosy ciał zamordowanych miały kilka warstw, tak że ich wydobycie i pogrzebanie zajęło kilka dni, a zapach rozkładających się ciał przenikał całe miasto.

Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów – OUN próbowała przejąć kontrolę nad miastem. 30 czerwca do Lwowa wkroczył batalion Wehrmachtu „Nachtigal”, nazywany legionem ukraińskich nacjonalistów, na osiem godzin przed pozostałymi siłami niemieckimi. Rozpoczyna się pogrom, którego ofiarami padły dwa tysiące Żydów. Niemcy następnie dokonali aresztowań i egzekucji profesorów uniwersytetu i politechniki oraz wielu ich krewnych. 4 lipca rozstrzelali dwudziestu dwóch profesorów, w tym Tadeusza Boya-Żeleńskiego, pisarza i tłumacza literatury francuskiej. Stanisława Ruziewicza, ojca jednego z przyjaciół Zbigniewa, rozstrzelano 12 lipca. Nowi okupanci zamknęli wszystkie gimnazja i szkoły wyższe, pozostawiając jedynie szkoły zawodowe dla ludności mającej dla nich pracować.

Organizowane są tajne komplety dla licealistów, na które Zbigniew uczęszczał razem ze swoim przyjacielem Zdzisławem Ruziewiczem, co pomogło mu przetrwać trudny okres po śmierci ojca. Pewnego zimowego wieczoru Zbigniew wybrał się na narty, co jednak pechowo się dla niego skończyło. Złamał nogę i udzielono mu pomocy dopiero po kilku godzinach. Leczył się przez dwa lata, ale lewa noga pozostała krótsza od prawej. Przez całe życie kulał, ale starał się to ukrywać. W związku z tym zaczął odczuwać sympatię do angielskiego poety romantycznego Byrona, który również utykał na lewą nogę i zginął walcząc o niepodległość Grecji. Po odkryciu dla siebie książki T. S. Eliota podczas przedłużającej się rekonwalescencji, Zbigniew zaczął pisać wiersze. Aby pomóc materialnie swojej rodzinie, pracował jako karmiciel wszy w Instytut Badań nad Tyfusem Plamistym i Wirusami prof. Rudolfa Weigla, który produkował szczepionki antytyfusowe dla niemieckich żołnierzy na froncie wschodnim. Za tę płatną pracę wydawano również Ausweis (zezwoleńie na swobodne poruszanie się po mieście), co w zasadzie eliminowało ryzyko zatrzymania lub aresztowania.

un „Ausweis” (permis de liberă trecere) care în principiu elimina pericolul de a fi reținut sau arestat. În 1942, la mai mult de o mie cinci sute de kilometri spre est, în Stalingrad, Karl Dedecius, un german născut în 1921 la Łódź, în centrul Poloniei, era soldat. Luase parte la asediul orașului, fusese luat prizonier și va petrece șapte ani în gulag, de unde va reuși în cele din urmă să ajungă în Germania de Vest. A fost primul traducător în limba germană al operei lui Herbert, având astfel o contribuție importantă la popularizarea acesteia.

În ianuarie 1944, Herbert obține bacalaureatul, acordat în condițiile învățământului clandestin. Standardul cursurilor era suficient de ridicat, astfel încât diploma sa a fost recunoscută și după război. Pe 26 martie 1944, familia se mută la Cracovia – de frica sovieticilor. Zbigniew începe studii universitare de literatură polonă, tot în condiții de clandestinitate. În martie 1945, universitățile din Cracovia își redeschid porțile, iar el și sora sa se înscriu, el la facultatea de comerț, iar ea la cea de medicină. Zbigniew asistă, de asemenea, la câteva cursuri ale Academiei de Arte Frumoase și ale Facultății de Filosofie. Ideea tinerilor era că studiile de comerț le-ar putea permite să lucreze în domeniul exportului, ceea ce le-ar facilita și călătoriile în străinătate. Se va dovedi însă că salariile lor sunt la fel de mizere ca ale tuturor concetățenilor lor. „În 1946, Zbigniew începe să studieze dreptul în paralel cu studiile de comerț”⁷⁷. Părinții lui se mutaseră la Sopot în 1945, fapt pentru care Herbert se transferă la Facultatea de Drept de la Universitatea din Toruń, aflată relativ mai aproape. Și pentru că toți cetățenii Republicii Populare Polone trebuiau să facă dovada ca au un loc de muncă, în paralel cu studiile, Zbigniew lucrează pentru scurt timp la Banca Națională a Poloniei și apoi ca redactor la „Przeгляд Kupiecki” (Revista de comerț)⁷⁸.

În ianuarie 1948, el devine absolvent al Academiei de Comerț din Cracovia și-și primește diploma. În același an, își publică prima recenzie: *Egzystencjalizm dla laików* (*Existențialismul pentru profani*) în „Tygodnik Wybrzeża” (Săptămânalul litoralului), care apărea la Szczecin și era editat la Gdańsk de Włodzimierz Wnuk (1915-1992). Mai publică cinci texte în aceeași revistă, prezentându-și demersul astfel: „Aceste foiletoane au ca scop să explice o serie de concepte devenite obscure despre valoarea și importanța cuvântului ca material poetic”⁷⁸. Conștient că versurile sale nu aveau nicio șansă de a fi publicate în Polonia populară, deoarece nu corespundeau

W 1942 r., ponad półtora tysiąca kilometrów na wschód, w Stalingradzie walczył jako żołnierz Karl Dedecius – Niemiec urodzony w 1921 r. w Łodzi, w centralnej Polsce. Brał udział w oblężeniu miasta, został wzięty do niewoli i spędził siedem lat w łagrze, skąd ostatecznie przedostał się do Niemiec Zachodnich. Był pierwszym tłumaczem twórczości Zbigniewa Herberta na język niemiecki, wnosząc istotny wkład w jej popularyzację.

W styczniu 1944 r. Herbert zdał maturę na tajnych kompletach. Poziom nauczania był na tyle wysoki, że została ona uznana po wojnie. Zbigniew rozpoczął studia polonistyczne na konspiracyjnym uniwersytecie. 26 marca 1944 r. rodzina przeniosła się do Krakowa – w obawie przed Sowietami. W marcu 1945 r. krakowskie uczelnie zostały ponownie otwarte, a on i jego siostra rozpoczęli studia: on – ekonomię, ona – medycynę. Zbigniew uczęszczał również na wykłady na Akademii Sztuk Pięknych i na wydziale filozoficznym. Młodzi wówczas ludzie zakładali, że studia ekonomiczne umożliwią im pracę w branży eksportowej, co ułatwi podróżowanie za granicę. Okazało się jednak, że ich pensje były równie marne, jak wszystkich innych obywateli. „W 1946 r. Zbigniew rozpoczął równocześnie z ekonomią studia na wydziale prawa”⁷⁷. Jego rodzice przenieśli się w 1945 r. do Sopotu, więc Herbert przeniósł się prawo na znajdującym się w miarę niedaleko Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. A ponieważ obywatele PRL musieli wykazać się pracą w czasie studiów, Zbigniew pracował krótko w Narodowym Banku Polskim, a następnie jako redaktor w „Przeглядzie Kupieckim”⁷⁸.

W styczniu 1948 r. uzyskał dyplom Akademii Handlowej w Krakowie. W tym samym roku opublikował swoją pierwszą recenzję: *Egzystencjalizm dla laików* w ukazującym się w Szczecinie „Tygodniku Wybrzeża”, redagowanym w Gdańsku przez Włodzimierza Wnuka (1915-1992). W tym samym czasopiśmie opublikował również pięć innych tekstów, przedstawiając swoje starania następująco: „Felietyony te mają na celu wyjaśnienie szeregu pojęć, które się rozmyły na temat wartości i znaczenia słowa jako tworzywa poetyckiego”⁷⁸. Zdając sobie sprawę z tego, że jego wiersze nie mają szans na publikację w komunistycznej Polsce, gdyż nie odpowiadają obowiązującym wymogom ideologicznym, Herbert ograniczył się do pisania recenzji, które stanowiły także požądany w jego sytuacji dodatek finansowy. Niektóre z nich podpisane są imieniem „Patryk”, którego imieniny wypadają w kalendarzu, podobnie

cerințelor ideologice ale vremii, Herbert se rezumă la recenzii, care-i ofereau și un binevenit supliment financiar în situația sa. Unele dintre ele sunt semnate „Patrick”, sfântul care, în calendar, își împarte ziua de 17 martie cu „Zbigniew”. În iunie 1949 el devine absolvent al Universității din Toruń cu o diplomă de master în drept. În martie același an fusese scutit de serviciul militar, considerat inapt pentru că era șchiop. Situația îi inspiră o poezie: „*O dwu nogach Pana Cogito*” (Despre cele două picioare ale Domnului Cogito), care va fi publicată însă abia în 1969. Este vorba de o alegorie a dualității ființei și a incertitudinii existenței. Participă la seri literare la Sopot. În anii precedenți se bucurase de un succes încurajator, participând inclusiv la emisiuni în direct la radio, astfel încât capătă curaj și face demersuri pentru a fi primit în Uniunea Scriitorilor Polonezi. Este chiar angajat de la începutul anului 1949 în cadrul secretariatului filialei din Gdańsk. Aici o cunoaște pe Halina Misiólek (1915-2000), secretară ca și el, măritată, cu două fetițe. Era o perioadă în care multe fete erau atrase de farmecul lui Zbigniew. Făcea parte, într-adevăr, din categoria seducătorilor discreți, ceea ce îl făcea cu atât mai periculos. „Admiratoarele lui îl văd așa cum era pe atunci: zvelt, cu părul șaten deschis, cu privirea vioaie și inteligentă și cu un zâmbet plăcut. Are darul elocinței, intră ușor în conversație și are bune maniere. Când un bărbat îl descrie, imaginea devine mai nuanțată: este de înălțime medie, 1,70 m, șchiopătând ușor, cu fața rotundă, zâmbet deschis și larg, nasul puțin în trompetă, simpatic, simplu. Nu e dogmatic și nu se ia după prejudecăți. Toată lumea îi subliniază căldura, umorul, capacitatea de a detensiona o situație, povestind o întâmplare, cântând un cântec. Acesta este de altfel un leitmotiv în viața lui Zbigniew: cântă cântece cu prietenii, cu străinii, chiar și într-o limbă străină. Ceea ce, la urma urmei e destul de normal pentru un poet, mai ales pentru cei care vor să comunice cu ceilalți”⁹⁹.

Studiase Dreptul ca să-l liniștească pe tatăl său, care-și făcea griji în legătură cu viitorul lui – chiar dacă-și găsea un loc de muncă, nu rămânea mai mult de câteva luni, preferând să aibă timp pentru citit și scris. Dar această facultate i-a adus mai multă valoare în poezie, rigoare, forme precise, simple, lachonism. După Drept, începe să studieze Filosofia tot la Toruń, sub îndrumarea profesorului Henryk Elzenberg (1887-1967), care-și făcuse studiile la Sorbona și care îi va fi ca un părinte, ajutându-l inclusiv fi-

jak Zbigniewa 17 marca. W czerwcu 1949 r. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie w Toruniu, uzyskując tytuł magistra praw. W marcu tego samego roku ze względu na utykanie uznano go za niezdolnego do służby wojskowej. Sytuacja ta stała się inspiracją do napisania wiersza *O dwu nogach Pana Cogito*, który został opublikowany dopiero w 1969 r. To alegoria dwoistości bytu i niepewności istnienia. Herbert zaczął uczestniczyć w wieczorach literackich w Sopocie. W ciągu ostatnich lat odnosił obiecujące sukcesy, m.in. występując w audycjach radiowych na żywo, zebrał się więc na odwagę i postanowił wstąpić do Związku Literatów Polskich. Na początku 1949 r. został zatrudniony w sekretariacie gdańskiego oddziału. Tu poznał Halinę Misiólek (1915-2000), sekretarkę tak jak on, mężatkę z dwiema córkami. Był to czas, kiedy wiele kobiet ulegało jego urokowi. Należał do kategorii dyskretnych uwodzicieli, co czyniło go jeszcze bardziej „niebezpiecznym”. „Jego wielbicielki widzą go takim, jakim był wtedy: szczupły, o jasnobrązowych włosach, żywym, inteligentnym spojrzeniu i miłym uśmiechu. Jest elokwentny, łatwo nawiązuje rozmowę i jest szarmancki. Kiedy opisuje go mężczyzna, jego wygląd staje się bardziej zniuansowany: jest średniego wzrostu, ma 1,70, lekko utyka, ma okrągłą twarz, szeroki, szczery uśmiech, nos nieco zadarty, jest przyjazny, prostolinijny. Nie jest doktrynerski ani uprzedzony. Wszyscy zwracają uwagę na to, że jest ciepłym człowiekiem, ma poczucie humoru, potrafi rozładować każdą sytuację, opowiadając jakieś historie lub śpiewając piosenki. To zresztą stały element w życiu Zbigniewa: śpiewa z przyjaciółmi i nieznajomymi, nawet w obcych językach. Co zresztą dla poety jest całkiem normalne, zwłaszcza dla takiego, który chce obcować z innymi”⁹⁹.

Studiował prawo, by zadowolić ojca, który martwił się o jego przyszłość, ale nawet jeśli znajdował pracę, nie pozostawał w niej dłużej niż kilka miesięcy, wolał mieć czas na czytanie i pisanie. Kierunek ten jednak wniósł do jego poezji więcej wartości, rygoru, precyzyjnych, prostych form, lachonizmu. Po skończeniu prawa rozpoczął studia filozoficzne w Toruniu pod kierunkiem profesora Henryka Elzenberga (1887-1967), który studiował na Sorbonie i był dla niego jak ojciec, pomagając mu także materialnie, ale przede wszystkim wysoko ceniąc jego sposób myślenia i jego poezję. Herbert bywał na wystawach i w teatrach (zwykle razem z Haliną Misiólek), by zdobywać materiały do swoich recenzji, co też przynosiło mu pewne dochody.

nanciar, dar mai ales apreciindu-i gândirea și poezia. Frecventează expoziții, teatre (de obicei împreună cu Halina Misiołek) pentru a-și procura material de recenzii, care-i mai aduceau ceva bani.

În 1950 părăsește postul de la secretariatul Uniunii Scriitorilor ca să se rupă de Halina și să pună capăt scandalului (lumea vorbea, soțul Halinei nu voia să divorțeze, oricum el nu putea întreține o familie...). Își găsește de lucru o vreme la Muzeul Pomoraniei, unde avea timp să citească și să scrie – proză și poezie. Pe 4 septembrie, sora lui Zbigniew, Halina, deja medic pediatru, se mărită cu Tadeusz Żebrowski (1916-1965) – medic și el, specializat în boli pulmonare. În decembrie apar patru poezii semnate de Herbert în săptămânalul „Tygodnik Powszechny”, urmate de alte paisprezece, până în 1953, când revista este desființată. Este de fapt începutul carierei de poet a lui Zbigniew Herbert și confirmarea statutului său de critic și prozator. Prefera formele scurte. În februarie 1951, după ce fusese atașat cultural la Washington și Paris, Czesław Miłosz cere azil politic în Franța, rupând legăturile cu regimul comunist. Este probabil influențat în acest gest de moartea într-un accident de mașină a scriitorului Ksawery Prószyński. Dar caracterul ezitant al lui Miłosz este sursa multor neînțelegeri între el și Herbert.

Două săptămâni de practică într-o școală (obligatorii în cadrul cursului de psihologie de la facultate) îl conving că nu e făcut pentru învățământ: un elev aruncase spre el o călmară de cerneală... Își retrage candidatura la Uniunea Scriitorilor Polonezi ca protest față de linia politico-ideologică în vigoare. Se întâlnește săptămânal cu profesorul Elzenberg. Secția de Filosofie de la Universitatea din Toruń este desființată și Herbert se înscrie în anul IV la Varșovia – își găsește și câte ceva de lucru, dar situația lui este foarte precară. Donează regulat sânge ca să beneficieze de o masă. Este diagnosticat cu o boală de plămâni, de care nu va mai scăpa până la sfârșitul vieții. Se îmbolnăvește de febră tifoidă – poate și din cauză că, în timpul războiului, hrănise păduchii Institutului Weigel, dar este pus pe picioare și-și ia o vacanță la Marea Baltică. La Varșovia, subînchiriază una din cele două camere primite de un prieten (Władysław Walczykwicz), funcționar la Ministerul Comerțului Exterior. Va locui acolo din 1952 până în 1955, trăind din traduceri, făcând rezumate și corecturi pentru o revistă. În 1952 este exmatriculat de la Facultatea de Filosofie pentru că nu-și dăduse ultimul examen pentru master. Poeziile

W 1950 r. rzucił posadę w sekretariacie Związku Literatów Polskich, by rozstać się z Haliną i zakończyć ten skandal (ludzie plotkowali, mąż Haliny nie chciał rozwodu, a on i tak nie mógłby utrzymać rodziny...). Na jakiś czas zatrudnił się w Muzeum Pomorskim, gdzie miał wiele czasu na czytanie i pisanie – prozy i poezji. 4 września jego siostra Halina, będąca już lekarzem pediatrą, wyszła za mąż za Tadeusza Żebrowskiego (1916-1965), również lekarza, specjalizującego się w chorobach płuc. W grudniu w „Tygodniku Powszechnym” ukazały się cztery wiersze Herberta, potem jeszcze czternaście, aż do 1953 r., kiedy pismo zostało zamknięte. To był właściwy początek kariery Zbigniewa Herberta jako poety i potwierdzenie jego statusu krytyka i prozaika. Wolał krótkie formy. W lutym 1951 r., po zakończeniu pracy attaché kulturalnego w Waszyngtonie i Paryżu, Czesław Miłosz zwrócił się o azyl polityczny we Francji, zrywając tym samym związki z reżimem komunistycznym. Prawdopodobnie wpłynęła na to śmierć w wypadku samochodowym pisarza Ksawerego Prószyńskiego. Chwiejny charakter Miłosza był źródłem wielu nieporozumień między nim a Herbertem.

Dwutygodniowy staż w szkole (obowiązkowy w ramach zajęć na uniwersytecie z psychologii) przekonał go o tym, że nie nadaje się na nauczyciela: jeden z uczniów nawet rzucił w niego kałamarzem... Wycofał swoje członkostwo w Związku Literatów Polskich w proteście przeciwko obowiązującej linii politycznej i ideologicznej. Co tydzień spotykał się z profesorem Elzenbergiem. W międzyczasie Wydział Filozofii na Uniwersytecie w Toruniu został rozwiązany, więc Herbert zaczął czwarty rok studiów w Warszawie. Udało mu się znajdować jakieś zatrudnienie, ale jego sytuacja była wówczas dość niestabilna. Regularnie oddawał krew, by móc dostać posiłek. Zdiagnozowano u niego chorobę płuc, której nie mógł się pozbyć do końca życia. Zapadł na dur brzuszny – być może dlatego, że w czasie wojny był karmicielem wszy w Instytucie Weigla, ale lekarze postawili go na nogi i wyjechał na wakacje nad Bałtyk. W Warszawie wynajmował jeden z dwóch pokoi należących do jego przyjaciela Władysława Walczykwicza – urzędnika Ministerstwa Handlu Zagranicznego. Mieszkał tam w latach 1952-1955, utrzymując się z robienia tłumaczeń, streszczeń i korekt dla czasopism. W 1952 r. został usunięty z Wydziału Filozofii, ponieważ nie zdał ostatniego egzaminu magisterskiego. Wiersze, które napisał w tym okresie, zostały opublikowane

scrise în această perioadă vor fi publicate în 1955 în volumul „Coarda de lumină”: unele sunt dedicate Halinei Misiołek, altele profesorului Elzenberg, altele tatălui său.

După moartea lui Stalin, în 1953, toată lumea se aștepta la o relaxare politică. Aceasta s-a produs într-adevăr, dar nu în măsura așteptărilor și a durat destul de puțin. Dar în 1958 Herbert primește pașaportul și o bursă de 100 de dolari. Așa va începe etapa maturității artistice și a dimensiunii europene și mondiale a personalității poetului.

Vasile Moga

w 1955 r. w tomie *Struna światła*: niektóre zadedykował Halinie Misiołek, inne profesorowi Elzenbergowi, a jeszcze inne ojcu.

Po śmierci Stalina w 1953 r. wszyscy oczekiwali politycznej odwilży. Rzeczywiście nastąpiła, ale nie w takim stopniu, jak się spodziewano i trwała raczej krótko. Mimo to w 1958 r. Zbigniew Herbert otrzymał paszport i stypendium w wysokości 100 dolarów. To był początek jego artystycznej dojrzałości oraz kształtowania się europejskiego i światowego wymiaru jego osobowości poety.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

¹ Brigitte Gautier, „*Poezie contra haos. O biografie a lui Zbigniew Herbert*”, București, Tracus Arte, 2023, 454 p., prefață de Józef Maria Ruszar, traducere de Vasile Moga.

² Vezi: <https://fundacijaherberta.com/zbigniew-herbert/bibliografie/ksiazki-o-zbigniewie-herbercie/> (consultat 29.07.2024).

³ Zbigniew Herbert, „*Le labyrinthe au bord de la mer*”, *Sept essais illustrés*, 278 p., traduction du polonais et avant-propos de Brigitte Gautier, Le Bruit du Temps, 2015.

⁴ *** „*Combat et création. Zbigniew Herbert et le cercle de la revue «Kultura» (1958-1998)*”, lettres choisies, présentées et traduites par Brigitte Gautier, Noir et blanc, Paris, 2017, 160 p.

⁵ Brigitte Gautier, „*Poezie contra haos...*”, pp. 45-46.

⁶ Ibidem, p. 49.

⁷ Ibidem, p. 61.

⁸ Ibidem, p. 62.

⁹ Ibidem, p. 56.

PATRONI ROKU 2024

PATRONII ANULUI 2024

Melchior Wańkowicz

Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej rok 2024 ustanowiono Rokiem Melchiora Wańkowicza – niepokornego, odważnego, wnikliwego dziennikarza, pisarza i reportażysty, będącego wzorem i symbolem polskiego dziennikarstwa – czytamy w uchwale.

Wańkowicz urodził się 10 stycznia 1892 r. w Kałużyczach na Rusi Białej nieopodal Mińska. Wcześniej stracił rodziców, wychowywała go babcia. Ten czas wczesnego dzieciństwa opisał w jednej z najpiękniejszych w polskiej literaturze opowieści o schyłku ziemiańskiego życia, w „Szczenięcych latach”, które ukazały się w 1934 r.

W 1901 r. mały Melchior został wysłany do Zakopanego. Tam rozpoczął naukę, którą kontynuował od 1903 r. w Warszawie. W okresie gimnazjalnym zaangażował się w konspiracyjną działalność niepodległościową. W 1905 r. brał udział w strajku szkolnym, a w 1907 r. wstąpił do Organizacji Młó-

Prin hotărârea Seimului Republicii Polone, anul 2024 a fost declarat Anul Melchior Wańkowicz – un jurnalist, scriitor și reporter neîntrecut, rebel și curajos, un model și simbol al jurnalismului polonez – citim în rezoluție.

S-a născut pe 10 ianuarie 1892 la Kałużyce, în Rusia Albă, aproape de Minsk. Și-a pierdut părinții devreme, fiind crescut apoi de bunica. Perioada aceasta de copilărie timpurie a descris-o într-una din cele mai frumoase povestiri din literatura poloneză despre declinul vieții moșierimii, „Szczenięce lata” (Anii copilăriei), care a apărut în anul 1934.

În anul 1901, micul Melchior a fost trimis la Zakopane. Acolo a început școala, pe care a continuat-o, din 1903, la Varșovia. În timpul gimnaziului s-a angajat în activitatea conspirativă de independență. În anul 1905 a participat la o grevă școlară, iar în 1907 a intrat în Organizația de Tineret a Școlilor Medii „Przyszłość”. Din 1910 a devenit chiar secre-

dzieży Szkół Średnich „Przyszłość”. W 1910 r. został nawet jej sekretarzem generalnym, redagując w tym samym czasie nielegalne pismo młodzieży „Wici”.

Po zdaniu matury Wańkiewicz przeniósł się w 1911 r. do Krakowa, gdzie studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim i uczęszczał do Szkoły Nauk Politycznych. W czasie studiów żywo interesował się polityką i aktywnie uczestniczył w konspiracyjnych działaniach młodzieży akademickiej.

Po ukończeniu Szkoły Nauk Politycznych w 1914 r. Wańkiewicz został powołany do wojska rosyjskiego i przydzielony do Pułku Piechoty w Mińsku. Z wojska udało mu się wkrótce zwolnić, jak sam wspominał, na podstawie sfalszowanego świadectwa o stanie zdrowia.

Lata I wojny światowej ostatecznie ukształtowały osobowość Wańkowicza. Losy wojennych tułaczy poznawał jako pełnomocnik Centralnego Komitetu Obywatelskiego Królestwa Polskiego dla reewakuacji Polaków z terenów Rosji. W 1917 r. wstąpił do Pierwszego Korpusu Polskiego gen. Józefa Dowbór-Muśnickiego. Na początku 1918 r. jako żołnierz Korpusu walczył z bolszewikami. Za udział w walkach został odznaczony Krzyżem Walecznych. W maju 1918 r. brał udział w buncie przeciwko zawarciu porozumienia z Niemcami. Postawiony przed sądem polowym, został uniewinniony. W latach 1918-1920 przebywał na Ukrainie, a potem wrócił do Warszawy, gdzie stanął na czele propagandy Straży Kresowej. W 1919 r. został korespondentem wojennym „Gazety Warszawskiej”. Tam kontynuował przerwane wojną studia prawnicze. Tuż po studiach rozpoczął pracę na stanowisku naczelnika Wydziału Prasowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Rok później, w 1924 r. założył Towarzystwo Wydawnicze „Rój”, którego był współwłaścicielem i redaktorem naczelnym aż do 1939 r.

W okresie międzywojennym Wańkiewicz poświęcił się pracy dziennikarskiej i literackiej, publikując między innymi w „Kurierze Warszawskim”, „Wiadomościach Literackich” i „Kurierze Porannym”. Od 1930 r. był członkiem Polskiego PEN Clubu. W 1936 r. pisarza uhonorowano Srebrnym Wawrzynem Polskiej Akademii Literatury.

W chwili wybuchu II wojny światowej Wańkiewicz przebywał w Polsce. Podjął się pracy korespondenta wojennego z terenów lubelszczyzny. Obawiał się aresztowania przez Niemców, którzy go szukali, i 24 września 1939 r. wyjechał do Rumunii. Szybko rozpoczął działalność i pracę w środowisku powrze-

tar general al acestei organizații, redactând în același timp revista clandestină de tineret „Wici”.

După obținerea diplomei de bacalaureat, Wańkiewicz s-a mutat, în anul 1911, la Cracovia, unde a studiat dreptul la Universitatea Jagiellonă și a frecventat Școala de Științe Politice. În timpul studiilor a fost interesat de politică și a participat activ în acțiunile conspirative ale tineretului academic.

După absolvirea Școlii de Științe Politice, în anul 1914, Wańkiewicz a fost înrolat în armata rusă și repartizat la regimentul de infanterie din Minsk. La scurt timp, a fost eliberat din armată, după cum și-a amintit el însuși, pe baza unui certificat de sănătate fals.

Anii Primului Război Mondial i-au format definitiv personalitatea lui Wańkowicz.

Soarta refugiaților de război a cunoscut-o în calitate de împuternicit al Comitetului Central Cetățenesc al Regatului Poloniei pentru reevacuarea polonezilor din teritoriile ruse. În anul 1917 a intrat în Primul Corp Polonez al gen. Józef Dowbór-Muśnicki. La începutul anului 1918, ca soldat al Corpului, a luptat cu bolșevicii. Pentru participarea la lupte a fost decorat cu Crucea Vitejilor. În mai 1918 a participat la boicotul împotriva înțelegerii cu nemții. Adus în fața unei curți marțiale, a fost achitat. În anii 1918-1920 a trăit în Ucraina, iar după aceea s-a întors la Varșovia, unde a condus propaganda organizației Straż Kresowa (Garda ținuturilor limitrofe). În anul 1919 a devenit corespondent de război al „Gazeta Warszawska” (Gazeta Varșoviană). Acolo a continuat studiile de drept întrerupte de război. După terminarea facultății a început să lucreze ca șef al departamentului de presă la Ministerul Afacerilor Interne. Un an mai târziu, în 1924, a înființat Societatea Editorială „Rój” (Roi) al cărei coproprietar și redactor șef a fost până în anul 1939.

În perioada interbelică, Wańkiewicz s-a dedicat muncii ziaristice și literare publicând, printre altele în „Kurier Warszawski”, „Wiadomości Literackie” și „Kurier Poranny”. Din anul 1930 a fost membru al PEN Clubului Polonez. În anul 1936 scriitorul a fost onorat cu Laurii de Argint ai Academiei Poloneze de Literatură.

În momentul izbucnirii celui de-Al Doilea Război Mondial, Wańkowicz era în Polonia. S-a angajat corespondent de război în regiunea Lublin. Se temea să nu fie arestat de nemți, care îl căutau, de aceea pe 24 septembrie 1939 a plecat în România. Imediat a început activitatea și munca în mediul emigrației poloneze de după septembrie: a ținut prelegeri, scria

śniowej polskiej emigracji: wygłaszał odczyty, pisał artykuły i publikował je w ukazującym się w Bukareszcie „Kurierze Polskim”. W Bukareszcie wydał także jako Jerzy Łuzyc książkę o walkach w Polsce pod tytułem „Te pierwsze walki”.

W 1941 r. wyjechał do Palestyny. Głównym jego zajęciem była praca pisarza, reportażysty i publicysty. Od 1943 r. był korespondentem wojennym 2 Korpusu, podróżował po Bliskim Wschodzie. W maju 1944 r. uczestniczył w bitwie pod Monte Cassino i za tę bitwę otrzymał Krzyż Walecznych.

Po wojnie Melchior Wańkowicz nie wrócił do Polski. Jego starsza córka Krysia, żołnierka „Parasola”, zginęła w powstaniu warszawskim. Pisarz zamieszkał w Londynie. Tam współpracował między innymi z „Wiadomościami” oraz „Dziennikiem Polskim”. W Rzymie ukazała się jego największa powieść „Bitwa o Monte Cassino”. Tą książką Wańkowicz wystawił wielki pomnik bohaterskim żołnierzom generała Andersa. W tym samym czasie pisarz rozpoczął współpracę z prasą w Polsce, która zakończyła się w 1949 r. po jego wyjeździe do Stanów Zjednoczonych. W 1956 r. przyjął obywatelstwo amerykańskie i po raz pierwszy od zakończenia wojny przyjechał do Polski. Rozważał możliwość powrotu do kraju na stałe. Od 1957 r. wznowił regularną współpracę z prasą krajową. Jego artykuły, reportaże i eseje zaczęły ukazywać się w „Przeglądzie Kulturalnym”, „Kierunkach”, a także „Tygodniku Powszechnym”.

Do Polski na stałe Wańkowicz wrócił w maju 1958 r. Po powrocie zajął się pracą literacką, wygłaszał odczyty, występował w radiu i telewizji. W 1964 r. podpisał słynny „List 34”, adresowany do ówczesnych władz PRL-u i zawierający protest przeciwko polityce kulturalnej państwa. W rezultacie władze rozpoczęły nagonkę na pisarza – oskarżono go o to, że przekazuje za granicę materiały godzące w Polskę i współpracuje z Radiem Wolna Europa. Wytoczono mu proces i skazano na trzy lata więzienia. Wańkowicz spędził pięć tygodni w areszcie. Władze chciały, aby pisarz zwrócił się z prośbą o ulaskawienie. Kiedy tak się nie stało, wstrzymano wykonanie wyroku. Wańkowicz ostatecznie do więzienia nie poszedł.

Zmarł w Warszawie 10 września 1974 r. Został pochowany na Powązkach.

Niezależnie od tematyki, jaką podejmował i gatunku, którym się posługiwał, pozostawał wierny swojemu charakterystycznemu stylowi. Wspaniale operował wywodzącym się z dawnej polskiej kul-

artycie i le publica în „Kurier Polski” care apărea în București. De asemenea, la București a editat sub pseudonimul Jerzy Łuzyc, o carte despre luptele din Polonia sub titlul, „Te pierwsze walki” (Aceste prime lupte).

În anul 1941 a plecat în Palestina. Ocupația lui principală a fost munca de scriitor, reporter și publicist. Din anul 1943 a fost corespondent de război al Corpului 2, a călătorit prin Orientul Apropiat. În mai 1944 a participat la luptele de la Monte Cassino și pentru această luptă a primit Crucea de Viteaz.

După război, Melchior Wańkowicz nu s-a întors în Polonia. Fiica lui cea mare, Krysia, soldat al batalionului „Parasol”, a pierit în răscoala de la Varșovia. Scriitorul s-a stabilit la Londra. Acolo a colaborat, printre altele, cu „Wiadomości”, precum și cu „Dziennik Polski”. La Roma a fost editat cel mai mare roman al lui, „Bitwa o Monte Cassino” (Bătălia de la Monte Cassino). Cu această carte, Wańkowicz a ridicat un monument soldaților eroi ai generalului Anders. În același timp, scriitorul a început colaborarea cu presa din Polonia care s-a încheiat în 1949, după plecarea lui în Statele Unite. În 1956 a dobândit cetățenia americană și pentru prima dată de la terminarea războiului a venit în Polonia. A luat în considerare posibilitatea revenirii definitive în țară. Din anul 1957 a reluat cooperarea regulată cu presa națională. Articolele, reportajele și eseurile lui au început să apară în „Przegląd Kulturalny”, „Kierunki”, precum și în „Tygodnik Powszechny”.

În Polonia, Wańkowicz s-a întors definitiv în mai 1958. După întoarcere s-a ocupat de activități literare, a ținut prelegeri, a apărut la radio și televiziune. În anul 1964 a semnat renumita, „List 34” (Scrisoarea 34), adresată autorităților RPP de atunci, care a fost un protest împotriva politicii culturale a statului. Drept urmare, autoritățile au lansat o campanie împotriva scriitorului – acesta a fost acuzat că a trimis în străinătate materiale dăunătoare Poloniei și că a colaborat cu Radio Europa Liberă. A fost judecat și condamnat la trei ani de închisoare. Wańkowicz a petrecut 5 săptămâni în arest. Autoritățile au vrut ca scriitorul să ceară clemență. Când acest lucru nu s-a întâmplat, executarea pedepsei a fost suspendată. În cele din urmă, Wańkowicz nu a ajuns la închisoare.

A murit la Varșovia pe 10 septembrie 1974. A fost înmormântat la cimitirul Powązki.

Indiferent de subiectul și genul folosit, el a rămas fidel stilului său caracteristic. A folosit cu brio stilul istorisirii orale derivate din vechea cultură no-

tury szlacheckiej stylem opowieści mówionej. Był znakomitym gawędziarzem, jego fabuły pełne są anegdot, dygresji i bezpośrednich zwrotów do czytelnika-słuchacza. W pisarstwie Wańkowicza nieustannie obecny jest duch Kresów Rzeczypospolitej. Do końca pozostał pisarzem kresowym.

W 50. rocznicę śmierci pisarza Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2024 Rokiem Melchiora Wańkowicza. W całym kraju organizowane są odczyty, wystawy, wieczorki literackie. Szczególnie upamiętniony jest w szkołach, które noszą jego imię.

Barbara Breabăn

KRONIKA BUKOWIŃSKICH POLAKÓW

1897

CRONICA POLONEZILOR BUCOVINENI

WRZESIEŃ

09.02. – **Czerniowce:** Tego dnia w „Gazecie Polskiej” pojawiły się dwie notatki kronikarskie krytykujące Radę Szkolną Krajową za publikowanie sprawozdań ze swoich posiedzeń tak ogólnych, że ich czytelnik właściwie niczego się nie dowiaduje, albo przekręcających pisownię polskich nazwisk, np. Zawacki (zamiast Zawadzki), Sfințițki (zamiast Świącicki).

09.<05. – **Sadogóra,** kościół parafialny św. Michała: L. Koehler – artysta malarz z Czerniowiec – rozpoczął zleczone mu malowanie świątyni.

09.05. – **Czerniowce,** pomieszczenie Czytelni Polskiej: Doroczne walne zgromadzenie Koła Polskiego.

09.05. – **Czerniowce,** państwowa szkoła przemysłowa: We wtorki, środy i soboty w godz. 11:00-12:00 zapisywano na kurs handlowy dla pań.

09.05. – **Kołomyja,** park miejski: Wielki festyn urządzony przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

09.05. – **Woronów:** Przeżywszy lat 64 zmarła Maria z Bohdanowiczów Simonowiczowa. Jej pogrzeb odbył się we wtorek 7 września. Kondukt prowadził ks. kan. Kajetan Kasprowicz w asyście duchownych rzymskokatolickich i grekokatolickich. W licznym orszaku żałobnym oprócz wdowca szli zięciowie (dr Stojalowski z Tarnowa i Wysocki ze Lwowa), siostry Zachariasiewiczowej z Woronowa i brata Kajetana Bohdanowicza oraz m.in. Stanisław Bohdanowicz,

biliară. A fost un povestitor excelent, intrigile sale sunt pline de anecdote, digresiuni și adrese directe către cititor-ascultător. În scrierile lui Wańkowicz este prezent constant spiritul ținuturilor limitrofe ale Republicii Polone. Până la sfârșit a rămas scriitorul acestei zone.

La 50 de ani de la moartea scriitorului, Seimul Republicii Polone a stabilit anul 2024, Anul lui Melchior Wańkowicz. În toată țara se organizează prelegeri, expoziții și seri literare. Este comemorat mai ales în școlile care îi poartă numele.

SEPTEMBRIE

09.02. – **Cernăuți:** În această zi în „Gazeta Polonă” au apărut două note cronicărești în care Consiliul Școlar Național era criticat pentru publicarea unor rapoarte foarte generale ale ședințelor sale, astfel încât cititorul nu află aproape nimic, sau pentru că se denaturează ortografia numelor poloneze, de exemplu Zawacki (în loc de Zawadzki), Sfințițki (în loc de Świącicki).

09.<05. – **Sadogura,** biserica parohială „Sf. Mihail”: L. Koehler – pictor artist din Cernăuți – a început să picteze biserica.

09.05. – **Cernăuți,** sala Societății Polone de Lectură: A avut loc adunarea generală anuală a Cercului Polonez.

09.05. – **Cernăuți,** școala de industrie de stat: În zilele de marți, miercuri și sâmbătă între orele 11:00-12:00 s-au făcut înscrieri pentru un curs de comerț pentru femei.

09.05. – **Colomeea,** parcul orașenesc: A avut loc un mare festin organizat de Societatea de Gimnastică „Sokół”.

09.05. – **Voroniv:** La vârsta de 64 de ani a murit Maria Simonowicz, născută Bohdanowicz. În mormântarea ei a avut loc marți, 7 septembrie. Procesiunea a fost condusă de pr. can. Kajetan Kasprowicz, asistat de preoți romano-catolici și greco-catolici. În numeroasa procesiune funerară, pe lângă văduv, au fost și ginerii săi (dr. Stojalowski din Tarnów și Wysoc-

prezydent Czerniowiec Antoni Kochanowski, Zofia Merzowiczowa, Kajetan i Łazarz Passakasowie, Theodorowiczowie. W kościele ormiańskokatolickim ks. kanonik wygłosił wzruszającą mowę.

09.06. – Czerniowce: Tutejsza jednotorowa linia tramwaju elektrycznego od 18 lipca dotąd notuje pokaźne dochody (350 zlr dziennie).

09.07. – Czerniowce, pomieszczenie TBPiCP: Posiedzenie wydziału Koła Polskiego pod przewodnictwem prezesa Stanisława Bohdanowicza. Podzielono się obowiązkami. Zastępcą prezesa został prof. Alfred Halban, sekretarzem – dr Stanisław Kwiatkowski, skarbnikiem – Wincenty Korytyński, a rachmistrzem – Stanisław Kuźniarski.

09.07. – Czerniowce: Po dłuższej chorobie zmarł Emil Kaczmarowski, starszy radca rachunkowy Rządu Krajowego, przykładowy Polak, czynny w stowarzyszeniach i zajmujący się sprawami narodowymi, jak długo pozwalało mu nadwątlone zdrowie. Jego pogrzeb odbył się w czwartek 9 września, w którym uczestniczył liczny orszak pogrzebowy z udziałem deputacji polskich stowarzyszeń pod przewodnictwem prezesa TBPiCP Władysława Sołtyńskiego.

09.<08. – Czerniowce, uniwersytet: Zwyczajny profesor prawa niemieckiego i historii prawa austriackiego dr Alfred Halban objął wykłady po zmarłym prof. dr. Graweinie.

09.08. – Czerniowce: Z powodu uroczystego święta o dzień wcześniej ukazał się 72. numer 15. rocznika „Gazety Polskiej”.

09.10. – Sadogóra: Anonimowy autor napisał do „Gazety Polskiej” o rozbudowie i poświęceniu tutejszego kościoła.

09.<12. – Czerniowce: Mieszkający tutaj Stanisławowie Bogdanowicze nabyli majątek ziemski w Dolinianach obok Gródka za Lwowem i w najbliższych dniach opuszczą Czerniowce, uszczuplając środowisko polskie o jedną rodzinę czynną w narodowym życiu.

09.14. – Czerniowce, Rada Miejska: Rada na swym posiedzeniu odmówiła Zgromadzeniu Sióstr Rodziny Maryi zwolnienia z opłat kanalizacyjnych, a jedynie zgodziła się na spłatę zaległości miesięcznymi ratami.

09.<16. – Czerniowce, niższe gimnazjum państwowe: Z początkiem roku szkolnego wprowadzono obowiązkową naukę gimnastyki. Z tutejszych szkół średnich tego nie uczyniła jeszcze szkoła realna.

ki din Liov), surorile doamnei Zachariasiewicz din Voronovo și fratele, Kajetan Bohdanowicz, precum și printre alții Stanisław Bohdanowicz, primarul din Cernăuți, Antoni Kochanowski, Zofia Merzowiczowa, Kajetan și Łazarz Passakas și Theodorowicz. În biserica armeano-catolică, pr. can. a ținut un discurs emoționant.

09.06. – Cernăuți: Linia locală de tramvai electric cu o singură linie a înregistrat, începând cu 18 iulie și până acum, un venit considerabil (350 de florini pe zi).

09.07. – Cernăuți, sala APAF și L: Ședința secției Cercului Polonez sub conducerea președintelui Stanisław Bohdanowicz. S-au împărțit obligațiile. Președinte adjunct a fost ales prof. Alfred Halban, secretar – dr. Stanisław Kwiatkowski, trezorer – Wincenty Korytyński, iar contabil – Stanisław Kuźniarski.

09.07. – Cernăuți: După o boală lungă a murit Emil Kaczmarowski, consilier contabil superior al Guvernului Național, un polonez exemplar, activ în asociații și implicat în problemele naționale atâta timp cât sănătatea sa șubredă i-a permis. În mormântarea sa a avut loc joi, 9 septembrie, cu o mare procesiune funerară la care au participat delegații ale asociațiilor poloneze conduse de președintele APAF și L, Władysław Sołtyński.

09.<08. – Cernăuți, universitate: Profesorul de drept german și istoria dreptului austriac, dr. Alfred Halban a preluat cursul defunctului prof. dr. Grawein.

09.08. – Cernăuți: Din cauza sărbătorii, a apărut cu o zi mai devreme nr. 72 al anului 15 al „Gazetei Polone”.

09.10. – Sadogura: Un autor anonim a scris la „Gazeta Polonă” despre extinderea și sfințirea bisericii din localitate.

09.<12. – Cernăuți: Familia Stanisław Bogdanowicz, care locuiește aici, a achiziționat o proprietate în Dolineanî, lângă Horodok, în apropiere de Liov, și va părăsi Cernăuți în zilele următoare, reducând comunitatea poloneză cu o familie activă în viața națională.

09.14. – Cernăuți, Consiliul Local: În cadrul ședinței sale Consiliul a refuzat Surorilor Franciscane ale Familiei Sfintei Fecioare Maria scutirea de la plata canalizării, dar totuși a fost de acord cu plata datoriilor prin rate lunare.

09.<16. – Cernăuți, gimnaziul inferior de stat: O dată cu începerea noului an școlar a fost introdusă gimnastica ca materie obligatorie. Dintre școlile me-

09.<16. – **Horodenka:** Dla uczczenia zmarłego Adama Asnyka tutejszy „Sokół” zebrał 22,25 złr i przesłał do redakcji „Nowej Reformy” na fundusz szkoły polskiej w Białej.

09.16. – **Kocmań:** Wystawa bydła z nagrodami. W skład komisji wchodził m.in. Kazimierz Bohdanowicz w zastępstwie Grzegorza Jakubowicza.

09.16. – **Witelówka:** Spaliły się zabudowania gospodarcze Łazarza Passakasa.

09.18. – **Czerniowce:** Odtąd dalszy ciąg ćwiczeń gimnastycznych dla członków „Sokoła” pod kierunkiem naczelnika Józefa Sadowskiego, zawsze we wtorki, czwartki i soboty o godz. 20:00.

09.18. – **Czerniowce:** Odtąd dalszy ciąg wieczornic sokolich w każdą kolejną sobotę. Wieczornicę zagał prezes „Sokoła”, a członek „Ogniska” Fr. Wicentowicz wygłosił odczyt o powstaniu 1831 r. Następnie rozmawiano o bohaterach oraz epizodach powstania listopadowego.

09.19. – **Czerniowce,** Czytelnia Polska: Pierwsze walne zgromadzenie świeżo założonego Stowarzyszenia Rękodzielników Polskich „Gwiazda”. Obrady zagał August Czerniawski, właściciel pralni i główny inicjator nowego stowarzyszenia. Przy stole prezydialnym zasiedli założyciele stowarzyszenia: Masłowski, Skwarnicki, Tomkiewicz i Więckowski. Protokołował Zygmunt Pleśniak. Wybrano Edwarda Schwarza (właściciel zakładu fryzjerskiego) na prezesa, który przejął prowadzenie obrad. Następnie wybrano wydział: Bazylewicz, Broczkowski, Czerniawski, Ferencz, Korytyński, Kunik, Skwarnicki oraz z grona pomocników: Masłowski, Maydany, Mayer, Pleśniak i Tomkiewicz oraz komisję kontrolującą: Sołtyński, Trzciniński, Tuczapski. Chorążym został Stanisław Andruchowicz. W zgromadzeniu uczestniczyli przedstawiciele innych polskich stowarzyszeń (Koło Polskie, „Sokół”, TBPiCP), w imieniu których na zakończenie przemówił redaktor Klemens Kołakowski.

09.19. – **Czerniowce,** szkoła miejska przy ul. Wydziału Krajowego: Walne zgromadzenie stowarzyszenia mieszczańskiego św. Józefa, którego założycielami byli Kozakowski, Lewicki, Stronczyński, Strzelbicki i Wolak. Z założenia miało być wyłącznie chrześcijańskim, zapomogowym dla członków, wdów i sierót. Z powodu niedostatecznej liczby członków ograniczono się tylko do rozmowy o celach i działaniu przyszłego stowarzyszenia.

dii de aici această materie nu a fost învățată în nicio școală reală.

09.<16. – **Horodenka:** Pentru comemorarea defunctului Adam Asnyk, Societatea de Gimnastică „Sokół” de aici a strans 22,25 de florini și i-a trimis redacției „Nowa Reforma” pentru fondul școlii poloneze din Biala.

09.16. – **Cozmeni:** A avut loc o expoziție de bovine cu premii. Din comisie a făcut parte, printre alții, Kazimierz Bohdanowicz în locul lui Grzegorz Jakubowicz.

09.16. – **Viteliuca:** Au ars anexele gospodăriei lui Łazarz Passakas.

09.18. – **Cernăuți:** De atunci înainte exercițiile de gimnastică pentru membrii Societății de Gimnastică „Sokół” sub conducerea președintelui Józef Sadowski, au avut loc mereu marțea, joia și sâmbăta de la ora 20:00.

09.18. – **Cernăuți:** De atunci înainte, seratele Societății de Gimnastică „Sokół” aveau loc în fiecare sâmbătă. Seratele au fost deschise de președintele „Sokół”, iar membrul Societății Academice Poloneze „Ognisko”, Fr. Wicentowicz a ținut o prelegere despre insurecția din anul 1831. Mai apoi s-a discutat despre eroi și despre episoadele insurecției din noiembrie.

09.19. – **Cernăuți,** Societatea Polonă de Lectură: A avut loc prima adunare generală a nou înființatei Asociații a Meșteșugarilor Polonezi „Gwiazda”. August Czerniawski, proprietarul spălătoriei și principalul inițiator al noii asociații, a ținut un discurs. La masa de prezidiu au luat loc fondatorii asociației: Masłowski, Skwarnicki, Tomkiewicz și Więckowski. Procesul-verbal a fost întocmit de Zygmunt Pleśniak. Președinte a fost ales Edward Schwarz (proprietarul frizeriei) care a preluat prezidarea discuțiilor. Mai apoi a fost ales consiliul de conducere: Bazylewicz, Broczkowski, Czerniawski, Ferencz, Korytyński, Kunik, Skwarnicki, precum și din rândul ajutoarelor: Masłowski, Maydany, Mayer, Pleśniak și Tomkiewicz, dar și comisia de control: Sołtyński, Trzciniński, Tuczapski. Stegar a fost ales Stanisław Andruchowicz. La adunare au participat și reprezentanții altor asociații poloneze (Cercul Polonez, Societatea de Gimnastică „Sokół”, APAF și L), în numele cărora, la sfârșit, a vorbit redactorul Klemens Kołakowski.

09.19. – **Cernăuți,** școala de pe str. Wydział Krajowy: A avut loc adunarea generală a asociației burgheze Sf. Iosif a cărei fondatori au fost Kozakow-

09.19. – Wyżnica: Autor podpisany kryptonimem Le. – o zwiększeniu liczby klas do pięciu, z czego nie będzie oczekiwanych pożytków.

09.19>. – Paszkany, kościół katolicki: Na wieść o śmierci Kornela Ujejskiego wydział tutejszej Czytelni Polskiej zarządził nabożeństwo za spokój duszy poety. Przy pięknie ozdobionym katafalku z portretem Ujejskiego namalowanym przez malarza-amatora Gabla przemawiał proboszcz ks. Leja, a po nabożeństwie chór Czytelni śpiewał „Z dymem pożarów”. Uczestnikom nabożeństwa rozdano ulotki ze słowami tej pieśni.

09.21. – Pawłów: Po nabożeństwach w kaplicy dworskiej i cerkwi pogrzb Kornela Ujejskiego z licznym udziałem delegacji ze Lwowa. Podczas uroczystości pogrzebowej przemawiali: ks. Skalski (przyjaciół zmarłego), marszałek Badeni, prezydent Lwowa dr Małachowski, Wróblewski (prezes lwowskiej Czytelni Akademickiej), a śpiewało lwowskie „Echo”. Rodzina zmarłego otrzymała tysiące telegramów kondolencyjnych z różnych stron. Tylko od polskich stowarzyszeń w Czerniowcach wpłynęło sześć telegramów (od „Gazety Polskiej”, „Gwiazdy”, Koła Polskiego, „Ogniska”, „Sokoła”, TBPiCP).

09.22. – Czerniowce: Siódma rocznica zaistnienia politycznego Koła Polskiego na Bukowinie. W związku z tym jego nowy wydział rozesłał do rodaków okólnik wzywający ich do wstępowania w jego szeregi i pozyskiwania nowych członków dla rozwinięcia rozleglejszej i skuteczniejszej obrony interesów Polaków bukowińskich.

09.22. – Czerniawka, Gogolina, Lehucheny – Teutului, Nowosielica, Rarańcza: Nad tymi miejscowościami przeszła gwałtowna burza powodująca ogromne spustoszenia.

09.<23. – Czerniowce: Rada Miejska postanowiła upamiętnić wiekopomne dokonania prezydenta Czerniowiec Antoniego Kochanowskiego wzniesieniem monumentalnej studni jego imienia na Rynku.

09.25. – Czerniowce, sala muzyczna: Wieczór humorystyczny Gustawa Fischera. Bilety w sklepie Jana Drzewińskiego.

09.25. – Czerniowce, po ćwiczeniach gimnastycznych: Wieczornica „Sokoła” z odczytem Klemensa Kołakowskiego o Kornelu Ujejskim.

09.25. – Lwów: Otwarto nową panoramę Styki pt. „Bem w Siedmiogrodzie”, a w rzymskokatolickiej

ski, Lewicki, Stronczyński, Strzelbicki și Wolak. Se dorea a fi o societate exclusiv creștină, de ajutorare a membrilor, văduvelor și orfanilor. Din cauza numărului insuficient de membri, aceasta s-a limitat doar la a vorbi despre scopurile și funcționarea viitoare a asociației.

09.19. – Vijnița: Autorul semnat cu criptonimul Le. – a scris despre creșterea numărului de clase la cinci, ceea ce nu va aduce beneficiile așteptate.

09.19>. – Pașcani, biserica catolică: La vestea morții lui Kornel Ujejski, filiala de aici a Societății Polone de Lectură a plătit o Sfântă Liturghie pentru pacea sufletului poetului. La sicriul frumos ornat alături de portretul lui Ujejski, pictat de pictorul amator Gabel, a vorbit parohul, pr. Leja, iar după liturghie corul Societății Polone de Lectură a cântat „Z dymem pożarów”. Participanților la liturghie le-au fost împărțite pliante cu versurile acestui cântec.

09.21. – Pawłów: După liturghia de la capela domnească și biserica ortodoxă, a avut loc înmormântarea lui Kornel Ujejski cu participarea unei delegații numeroase din Liov. În timpul ceremoniei de înmormântare au vorbit pr. Skalski (prietenu defunctului), mareșalul Badeni, primarul orașului Liov, dr. Małachowski, Wróblewski (președintele Societății Polone Academice de Lectură din Liov), și a cântat corul „Echo” din Liov. Familia defunctului a primit mii de telegrame de condoleanțe din diferite părți. Doar de la asociațiile poloneze din Cernăuți au primit șase telegrame (de la „Gazeta Polonă”, Asociația Meșteșugarilor Polonezi „Gwiazda”, Cercul Polonez, Societatea Academică Poloneză „Ognisko”, Societatea de Gimnastică „Sokół”, APAF și L).

09.22. – Cernăuți: A avut loc a șaptea aniversare de existență a politicului Cerc Polonez din Bucovina. Cu această ocazie noul comitet de conducere a trimis compatrioților o circulară prin care îi invită să intre în rândurile sale și să recruteze noi membri pentru a dezvolta o apărare mai extinsă și mai eficientă a intereselor polonezilor bucovineni.

09.22. – Czerniawka, Gogolina, Leușenii – Tăutului, Noua Suliță, Rarancea: O furtună violentă a trecut peste aceste sate, provocând mari pagube.

09.<23. – Cernăuți: Consiliul Local a decis să comemoreze realizările mărețe ale primarului orașului Cernăuți, Antoni Kochanowski, prin ridicarea unei fântâni monumentale cu numele său în piața centrală.

09.25. – Cernăuți, sala de muzică: A avut loc serata umoristică a lui Gustav Fischer. Biletele puteau fi cumpărate de la magazinul lui Jan Drzewiński.

katedrze odprawiono nabożeństwo żałobne za śp. Kornela Ujejskiego. W najbliższych dniach podobne nabożeństwo urzędu reprezentacja miasta.

09.<26. – Czerniowce, sala TBPiCP: Pierwsze posiedzenie wydziału Stowarzyszenia Rękodzielników Polskich „Gwiazda” pod przewodnictwem prezesa Edwarda Schwarza. Podzielono się obowiązkami następująco: August Czerniawski – skarbnik, Jan Ferencz – zastępca skarbnika, Wincenty Korytyński – wiceprezes, Kunik – gospodarz, Majdany – zastępca sekretarza, Masłowski – kierownik zabaw, Mayer – zastępca bibliotekarza, Zygmunt Pleśniak – sekretarz, Skwarnicki – bibliotekarz. Wydział postanowił wziąć udział w nabożeństwie za spokój duszy Kornela Ujejskiego.

09.<26. – Czerniowce, gimnazjum niższe: Na rok szkolny 1897/1898 zapisało się 253 uczniów. Podano, ile do klas niemieckich, a ile do klas rusińskich.

09.<26. – Humniska koło Berezowa: Niespodzianie wytrysła ropa naftowa, o dziennej wydajności 70 beczek.

09.<26. – Lwów: Zbiory tutejszej Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich osiągnęły 100 tysięcy dzieł. Przy sposobności podano wielkości zbiorów kilku największych bibliotek polskich.

09.28. – Kołomyja: Tutejsi akademicy urządzili wieczór taneczny na dochód gimnazjum polskiego w Cieszynie.

09.29. – Czerniowce: Z powodu uroczystego święta o dzień wcześniej ukazał się 78. numer 15. rocznika „Gazety Polskiej”.

09.29. – Czerniowce, sala muzyczna: Drugi humorystyczny wieczór Gustawa Fiszera.

09.29. – Sadogóra, kościół św. Michała: Odpust w rozbudowanej i częściowo pomalowanej świątyni przez artystę L. Koehlera.

09.30. – Czerniowce, Dom Polski: We wrześniu nadślano na budowę Domu Polskiego w Czerniowcach razem 23,99 złr, co z poprzednio wykazanymi daje 3493,18. Natomiast cały dotąd uzbierany fundusz budowy stanowi kwota 3850,66 złr.

*Jan Bujak
– Kraków*

09.25. – Cernăuți, după exercițiile de gimnastică: A avut loc serata Societății de Gimnastică „Sokol” în cadrul căreia Klemens Kołakowski a ținut o prelegere despre Kornel Ujejski.

09.25. – Liov: A fost inaugurată noua panoramă a lui Styka, „Bem în Transilvania”, iar în catedrala romano-catolică a fost oficiat un recviem pentru răposatul Kornel Ujejski. În zilele următoare un recviem asemănător a fost plătit de reprezentanții orașului.

09.<26. – Cernăuți, sala APAF și L: A avut loc prima ședință a consiliului de conducere al Asociației Meșteșugarilor Polonezi „Gwiazda” sub conducerea președintelui Edward Schwarz. Responsabilitățile au fost împărțite astfel: August Czerniawski – trezorier, Jan Ferencz – trezorier adjunct, Wincenty Korytyński – vicepreședinte, Kunik – administrator, Majdany – secretar adjunct, Masłowski – responsabil de evenimente, Mayer – bibliotecar adjunct, Zygmunt Pleśniak – secretar, Skwarnicki – bibliotecar. Consiliul de conducere a decis să participe la recviemul pentru liniștea sufletului lui Kornel Ujejski.

09.<26. – Cernăuți, gimnaziul inferior: Pentru anul școlar 1897/1898 s-au înscris 253 de elevi. S-a raportat câți la clasele germane și câți la clasele ucrainene.

09.<26. – Humniska lângă Berezów: Surprinzător, a fâșnit petrol, cu o capacitate zilnică de 70 de butoaie.

09.<26. – Liov: Colecția Bibliotecii „Ossoliński” a ajuns la 100 de mii de volume. Cu această ocazie au fost prezentate volumele colecțiilor unora dintre cele mai mari biblioteci poloneze.

09.28. – Colomeea: Academicienii de aici au organizat o serată dansantă pentru venitul gimnaziului polonez din Cieszyn.

09.29. – Cernăuți: Din cauza sărbătorii, a apărut cu o zi mai devreme nr. 78 al anului 15 al „Gazetei Polone”.

09.29. – Cernăuți, sala de muzică: A avut loc a doua serată umoristică a lui Gustaw Fiszera.

09.29. – Sadogura, biserica „Sf. Mihail”: A fost oficiat hramul în biserica extinsă și parțial pictată de artistul L. Koehler.

09.30. – Cernăuți, Dom Polski: În luna septembrie, pentru construirea Casei Polone din Cernăuți a fost trimisă suma totală de 23,99 florini, ceea ce împreună cu suma precedentă dă suma de 3493,18. În schimb, până acum întregul fond de construcție strâns se ridică la 3850,66 de florini

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

PAŹDZIERNIK

- 1 X** – 35. rocznica śmierci **Stanisławy Fleszerowej-Muskat** (1919-1989), pisarki;
- 2 X** – 35. rocznica śmierci **Witolda Rowickiego** (1914-1989), kompozytora;
- 3 X** – 35. rocznica śmierci **Edmunda Osmańczyka** (1913-1989), pisarza publicysty;
- 4 X** – 455. rocznica śmierci **Mikołaja Reja** (1505-1569), poety epoki renesansu, „ojca literatury polskiej”;
- 5 X** – 80. rocznica urodzin **Andrzeja Zielińskiego** (1944), muzyka, kompozytora, pianisty;
- 6 X** – 135. rocznica urodzin **Marii Dąbrowskiej** (1889-1965), pisarki;
- 8 X** – 50. rocznica śmierci **Mariana Falskiego** (1881-1974), pedagoga, działacza oświatowego, autora elementarza;
- 9 X** – 120. rocznica urodzin **Kazimierza Truchanowskiego** (1904-1904), pisarza;
- 10 X** – 70. rocznica śmierci **Heleny Radlińskiej** (1879-1954), historyka oświaty, pedagoga;
- 11 X** – 245. rocznica śmierci **Kazimierza Pułaskiego** (1745-1779), generała, bohatera walk o wolność narodu polskiego i amerykańskiego;
- 13 X** – 290. rocznica urodzin **Macieja Kamińskiego** (1734-1821), kompozytora, autora melodii „Hej sokoły”;
- 14 X** – 160. rocznica urodzin **Stefana Żeromskiego** (1864-1925), pisarza, publicysty;
- 17 X** – 80. rocznica śmierci **Zenona Przesmyckiego** (1861-1944), poety, krytyka literackiego; 175. rocznica śmierci **Fryderyka Chopina** (1810-1949), kompozytora i pianisty;
- 19 X** – 120. rocznica urodzin **Czesława Centkiewicza** (1904-1996), pisarza, podróżnika, uczestnika wypraw polarnych;
- 20 X** – 130. rocznica urodzin **Henryka Berlewi** (1894-1967), malarza, krytyka sztuki, czołowego przedstawiciela awangardowej abstrakcji, geometrycznej w Polsce;
- 21 X** – 100. rocznica urodzin **Stefana Nowaka** (1924-1989), socjologa;
- 24 X** – 190. rocznica urodzin **Rafała Krajewskiego** (1834-1864), architekta;

OCTOMBRIE

- 1 X** – 35 de ani de la moartea **Stanislavei Fleszerowa-Muskat** (1919-1989), scriitoare,
- 2 X** – 35 de ani de la moartea lui **Witold Rowicki** (1914-1989), compozitor;
- 3 X** – 35 de ani de la moartea lui **Edmund Osmańczyk** (1913-1989), scriitor, publicist;
- 4 X** – 455 de ani de la moartea lui **Mikołaj Rej** (1505-1569), poet al epocii renascentiste, „părintele literaturii poloneze”;
- 5 X** – 80 de ani de la nașterea lui **Andrzej Zieliński** (1944), muzician, compozitor, pianist;
- 6 X** – 135 de ani de la nașterea **Mariei Dąbrowska** (1889-1965), scriitoare;
- 8 X** – 50 de ani de la moartea lui **Marian Falski** (1881-1974), pedagog, militant pentru educație, autor de abecedare;
- 9 X** – 120 de ani de la nașterea lui **Kazimierz Truchanowski** (1904-1904), scriitor;
- 10 X** – 70 de ani de la moartea **Helenei Radlińska** (1879-1954), istoric al educației, pedagog;
- 11 X** – 245 de ani de la moartea lui **Kazimierz Pułaski** (1745-1779), general, erou al luptei pentru libertatea poporului polonez și american;
- 13 X** – 290 de ani de la nașterea lui **Maciej Kamiński** (1734-1821), compozitor, autorul melodiei „Hej sokoły”;
- 14 X** – 160 de ani de la nașterea lui **Stefan Żeromski** (1864-1925), scriitor, publicist;
- 17 X** – 80 de ani de la moartea lui **Zenon Przesmycki** (1861-1944), poet, critic literar; 175 de ani de la moartea lui **Fryderyk Chopin** (1810-1949), compozitor și pianist;
- 19 X** – 120 de ani de la nașterea lui **Czesław Centkiewicz** (1904-1996), scriitor, călător, participant în expediții polare;
- 20 X** – 130 de ani de la nașterea lui **Henryk Berlewi** (1894-1967), pictor, critic de artă, reprezentant de seamă al abstracționismului geometric avangardist din Polonia;
- 21 X** – 100 de ani de la nașterea lui **Stefan Nowak** (1924-1989), sociolog;
- 24 X** – 190 de ani de la nașterea lui **Rafał Krajewski** (1834-1864), arhitect;

25 X – 105. rocznica urodzin **Barbara Skargi** (1919-2009), filozofa, etyka, pisarki;
26 X – 95. rocznica urodzin **Wandy Marii Chotomskiej** (1929-2017), pisarki, autorki utworów dla dzieci i młodzieży;
29 X – 100. rocznica urodzin **Zbigniewa Herberta** (1924-1988), poety, eseisty, dramaturga;
30 X – 125. rocznica urodzin **Marii Kuncewiczowej** (1899-1989), pisarki, eseistki, tłumaczki literatury angielskiej i francuskiej;
31 X – 140. rocznica urodzin **Stanisława Cywińskiego** (1884-1939), inżyniera, konstruktora lotniczego.

25 X – 105 ani de la nașterea **Barbarei Skarga** (1919-2009), filozoafă, eticiană, scriitoare;
26 X – 95 de ani de la nașterea **Wandei Maria Chotomska** (1929-2017), scriitoare, autoare de opere pentru copii și tineri;
29 X – 100 de ani de la nașterea lui **Zbigniew Herbert** (1924-1988), poet, eseist, dramaturg;
30 X – 125 de ani de la nașterea **Mariei Kuncewiczowa** (1899-1989), scriitoare, eseistă, traducătoare de literatură engleză și franceză.
31 X – 140 de ani de la nașterea lui **Stanisław Cywiński** (1884-1939), inginer, constructor aviativ.

Revista „Polonus” este editată din fonduri de la bugetul de stat prin Secretariatul General al Guvernului – Departamentul pentru Relații Interetnice.

Proiekt finansowaný ze ŝrodków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2024”.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Proiectul este finanțat din fondurile Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP în cadrul concursului „Diaspora și Polonezii din Străinătate 2024”.

Publicația prezintă doar opiniile autorilor și nu poate fi identificată cu poziția oficială a Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP.

Pismo Związku Polaków w Rumunii | Revista Uniunii Polonezilor din România

POLONUS

ISSN 1223-4192

Str. Ion Vodă Viteazul nr 5
720034 Suceava

Tel./fax: +40 230 520355
redactia_polonus@yahoo.com
www.dompolski.ro

DTP | Druk | Tipar

Redactor naczelny

Redactor-șef

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Kolektyw redakcyjny

Colectivul de redacție

Barbara Breabăn
Iuliana Agneșca Dascălu

